

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Qvæstio XIX. De pertinentibus ad vnitatem Christi quantum ad
operationem, in quatuor articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Auguſt.

potuit. Et in hunc fortasse sensum dixit Aug. dicta q. 77. noui testamenti, non simpliciter voluisse Christum latere, sed voluisse, ne alij eum manifestarent, quod tamē dicit fuisse factum, quamuis effectus intentus, scilicet, ipsum latere, obtentus non fuerit. Clarius Damasc. lib. 3. de fide, c. 17. dicit, voluntatem humanam Christi fuisse per vnionem deificatam, non tamen amisisse suam naturalem motum seu actionem. Et subdit. Quo factum est, vt, cum sui conspectum subduceret vellet, per se id non potuerit, quod, minus, Deo Verbo perspicuum hoc fieri placuisset, in se inisse voluntatis humana imbecillitate. Et hoc sensu clara est differentia inter voluntatem diuinam & humanam, quia voluntas diuina, quidquid ex parte sua efficaciter vult, applicando omnia media, quæ per se & suis viribus efficere potest, ineffabiliter fit, siue per se. siue per alios, illud fit efficiendum: at vero voluntas humana, per se non habet hanc vim, præsertim in iis, quæ pendent ex aliorum voluntatibus, quas ipsa per se, & suis naturalibus viribus efficaciter mouere non potest. Alia differentia constitui posset, quia in voluntate humana reperitur proprius & formalis actus imperfectus seu inefficax, ratione cuius dicitur talis voluntas non semper impleri: in voluntate autem diuina non reperitur huiusmodi actus proprie, & formaliter, sed tantum metaphoricè. Sed hæc differentia, & incerta est, & ad illam examinandam & declarandam oporteret multa repetere ex iis, quæ de voluntate diuina traduntur i. p. q. 19. & ideo illam omitto, non est enim præfenti loco necessaria.

Damasc.

Q V Æ S T I O XIX.

De pertinentibus ad vnitatem Christi quantum ad operationem, in quatuor articulos diuisa.

Einde considerandum est, de vnitatem operationis Christi.

Et circa hoc quaruntur quatuor.

Primo, vtrum in Christo sit vna operatio diuinitatis & humanitatis, vel plures.

Secundo, vtrum in Christo sint plures operationes secundum humanam naturam.

Tertio, vtrum Christus secundum humanam operationem aliquid sibi meruerit.

Quarto, vtrum per eam aliquid meruerit nobis.

Hoc modo proponendus est titulus huius questionis, quamquam communiter habeatur de pertinentibus ad virtutē Christi. D. n. Tho. in his questionibus non agit de virtute, sed de vnitatem, vt euidenter constat ex q. 17. in capite questionis, vbi ordinem harum questionum distinctè explicat.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis. Dicit enim Dion. in 2. c. de Di. no. Discreta autem est benignissima circa nos Dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integ. e. verèq. humanatum est Verbum, quod est supra substantiam, & operari & pati quæcunque humana eius diuinaque operationi congruunt. Vbi vnam operationem nominat humanam & diuinam, que in Græco dicitur Theandrica, id est. Deiuirilis. Videtur igitur esse vna operatio composita in Christo.

2. Præterea, Principalis agentis & instrumenti est vna inter finem sola operatio. Sed humana natura in Christo fuit instrumentum diuina, vt supra dictum est. Ergo eadem est diuina & humane nature in Christo operatio.

120.
Inf. q. 25.
c. 2.
q. 3. d. 10.
q. 1. a. 2. q. 3.
11. c. d. 18.
a. 1. c. 4.
cont. c. 36.
c. veri. q.
20. a. 1. ad
2. c. 6.
vno a. 1.
16 c. 5.
c. opusc. 3.
c. 219. c. 2.
inter finem
c. meatum
ca. q. 13 ar.
sic. 2. c. 31.

3. Præterea, Cum in Christo sim de a natura in vna hypostasi vel persona, necessarium est vnum & idem esse, quod pertinet ad hypostasim vel personam. Sed operatio pertinet ad hypostasim vel personam, nihil enim operatur nisi suppositum subsistens. Vnde secundum Philosophum actus sunt singularium. Ergo in Christo est vna & eadem operatio diuinitatis & humanitatis.

4. Præterea, Sicut esse est hypostasis subsistentis, ita etiam operari. Sed propter vnitatem hypostasis est in Christo vnum esse, vt supra dictum est. Ergo etiam propter eandem vnitatem est in Christo vna operatio.

5. Præterea, Vbi est vnum operatum, ibi est vna operatio. Sed idem operatum erat diuinitatis & humanitatis: sicut sanatio leprosi, vel suscitatio mortui. Ergo videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

Sed contra est, quod Ambrosius distinct. 2. lib. ad Gratianum Imperatorem. Quemadmodum eadem operatio diuina uerse est potestatis, nunquid sic potest minor, quemadmodum maior, operari, aut vna operatio potest esse, vbi diuisa sunt substantia est?

Respondeo dicendum, quod supra dicti heretici, qui posuerunt in Christo vnam voluntatem, posuerunt etiam in Christo vnam operationem. Et, vt coram opinio erronea melius intelligatur, considerandum est, quod vbiunque sunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à superiori: sicut in homine corpus mouetur ab anima, & inferiores vires à ratione. Sic igitur actiones & motus inferioris principij sunt magis operata quedam, quam operationes, id autem, quod pertinet ad supremum principium, est proprie operatio. Puta, si dicamus in homine, quod ambulare, quod est pedum, & palpare, quod est manuum, sunt quedam hominis operata, quorum vnum operatur anima per pedes, aliud per manus. Et quia est eadem anima operans per vtrumque, ex parte ipsius operantis, quod est primum principium mouens, est vna & indifferens operatio: ex parte autem ipsorum operatorum differentia inuenitur. Sicut autem in homine puro corpus mouetur ab anima, & appetitus sensitiuus à rationali, ita in Domino Iesu Christo humana natura mouebatur & regebatur à diuina. Et ideo dicebant, quod eadem est operatio & indifferens ex parte ipsius diuinitatis operantis: sunt tamen diuersa operata, in quantum, scilicet, diuinitas Christi aliter agebat per seipsum, sicut quod portabat omnia verbo virtutis sue: aliud autem per humanam naturam, sicut quod corporaliter ambulabat. Vnde in VI. Syn. inducitur verba Seueri heretici, sic dicentis, Ea, que aguntur & operantur ab vno Christo, multum differunt. Quædam enim sunt Deo decibilia, quedam humana: veluti corporaliter vadere super terram, profecto humanum est: cruribus verò rextis, & ambulare super terram penitus non valentibus, sanum gressum donare, Deo decibile est. Sed vnus, scilicet, incarnatus verbum, hoc & illud operatus est: & nequaquam hoc quidem verius, hoc vero huius est natura: neq. eod. quod diuersa sunt operamenta, ideo duas operatrices naturas atq. formas nisi e destitimus. Sed in hoc decipiebantur, quia actio eius, quod mouetur ab altero, est duplex. Vna quidem, quam habet secundum propriam formam, alia autem, quam habet, secundum quod mouetur ab alio. Sicut securis operatio secundum propriam formam, est incisio: secundum autem quod mouetur ab artifice, operatio eius est facere scammum. Operatio igitur, que est alicuius secundum suam formam, est propria eius: nec pertinet ad mouentem, nisi secundum quod virtus huiusmodi re ad suam operationem. Sicut calefacere est propria operatio ignis, non autem fabri, nisi quatenus virtus igne ad calefaciendum ferrum. Sed illa operatio, que est resolum secundum quod mouetur ab alio, non est alia præter operationem mouentis ipsius: sicut facere scammum, non est seorsum operatio securis ab operatione artificis, sed securis pariti-

participat instrumentaliter operationem artificis. Et id eo vbiunque mouens & motum habent diuersas formas seu virtutes operatiuas, vbi oportet, quod sit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti: licet motum participet operationem mouentis, & mouens vtatur operatione moti, & sic vtrumque agat cum communione alterius. Sic igitur in Christo humana natura habet propriam formam & virtutem, per quam operatur: & similiter Diuina. Vnde humana natura habet propriam operationem distinctam ab operatione diuina, & e conuerso. Et tamen diuina natura vtitur operatione natura humana, sicut operatione sui instrumenti: & similiter humana natura participat operationem diuina natura, sicut instrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc est, quod dicit Leo Papa in Epistola ad Flavianum: * Agit vtraque forma (scilicet, tam natura diuina, quam humana in Christo) cum alterius communione, quod proprium est: Verbo scilicet, operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Si vero esset vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis in Christo, oporteret dicere, vel quod humana natura non haberet propriam formam & virtutem (de diuina enim hoc dici est impossibile) ex quo sequeretur, quod in Christo esset tantum diuina operatio: vel oporteret dicere, quod ex diuina virtute & humana esset conflatata in Christo vna virtus, quorum vtrumque est impossibile. Nam per primum horum, ponitur natura humana in Christo esse imperfecta: per secundum vero ponitur generatio confusio naturarum. Et ideo rationabiliter in VI. Synodo * hac opinio est condemnata, in cuius determinatione dicitur, Duas naturales operationes indiuisas, inconvertibiles, inconfusas, inseparabiles, in eodem Domino Iesu Christo vero Deo nostro glorificamus, hoc est, Diuinam operationem, & humanam operationem.

Est epist. 10. ea. 4. paulo ante med. Incipit. In gredditur ergo.

In VI. Syn. gener. actio. n. 28. & 6.

Loco citato in argum. 10.

In epist. 4. ad Caium, circa med.

In predica epist. in fin.

Ca. 2. inter fin. & med. pars 1.

A actio instrumenti in quantum est instrumentum, non est alia ab actione principalis agentis, potest tamen habere aliam operationem, prout est res quadam. Sic igitur operatio, que est humana natura in Christo, in quantum est instrumentum Diuinitatis, non est alia ab operatione diuinitatis: non enim est alia saluatio, qua saluat humanitas Christi, & diuinitas eius. Habet tamen humana natura in Christo, in quantum est natura quadam, quandam propriam operationem prater diuinam, vt dictum est.

In corp. art. 2.

Ad tertium dicendum, quod operari est hypostasis subsistentis, sed secundum formam & naturam, a qua operatio speciem recipit. Et ideo a diuersitate formarum seu naturarum est diuersa species operationum: sed ab vnitatis hypostasis est vnitatis secundum numerum, quantum ad operationem speciei. Sicut ignis habet duas operationes specie differentes scilicet, illuminare & calefacere, secundum differentiam lucis & caloris, & tamen est vna numero illuminatio ignis semel illuminantis. Et similiter in Christo oportet, quod sint due operationes specie differentes secundum eius duas naturas, qualibet tamen operationum est vna numero in Christo semel facta, sicut vna ambulatio, & vna sanatio.

Ad quartum dicendum, quod esse & operari est persona a natura, aliter tamen & aliter. Nam esse pertinet ad ipsam constitutionem persone: & sic quantum ad hoc se habet in ratione termini. Et ideo vnitas persona requirit vnitatem ipsius esse completi & personalis. Sed operatio est quidam effectus persone secundum aliquam formam vel naturam: vnde pluralitas operationum non prauddicat vnitati personalis.

C Ad quintum dicendum, quod aliud est proprium operatum operationis diuinae & operationis humane in Christo: sicut operatum proprium diuinae operationis est sanatio leprosi, operatum autem proprium humane nature, est eius contactus. Concurrent autem ambe operationes ad vnum operatum, secundum quod vna natura agit cum communione alterius, vt dictum est.

In corp. art. 2. dictum est.

COMMENTARIVS.

In explicando sensu huius tituli merito Caietanus immoratur, quoniam, si ille intelligatur, & res tota facillime intelligitur, & hæresis tribuentium Christo vniantantum operationem, aqua facilitate refelletur. Tribus ergo modis intelligi potest, esse in Christo tantum vniam operationem, primo substantialiter, seu realiter & physice: & hoc sensu nullus potuit in Christo ponere vniam operationem, nisi qui in illo ponit vniam tantum naturam, nam, admissa distinctione naturarum, nullus negare potest, quin locutio, intellectio, & alia similes operationes, que per animam, vel corpus Christi efficiebantur, sint distinctæ actiones physice & realiter. Secundo modo intelligi potest esse in Christo vniam tantum actionem diuinitatis, & humanitatis, non simpliciter & absolute quoad omnes actiones, sed tantum quoad actiones miraculosas, in quibus humanitas operabatur vt instrumentum Verbi: & in hoc sensu explicatur ab aliquibus dicta hæresis, & optime refellitur a D. Thoma. Quia, licet actio instrumenti, qua immediatè attingit effectum principalis agentis, sit vna & eadem cum actione ipsius agentis: tamen actio propria ipsius instrumenti distincta est ab actione principalis agentis: qualis erat in humanitate Christi tactus carnis suæ, vel locutio, aut alia similes. Que doctrina vera est, sed non existimo, hunc fuisse sensum illorum hæreticorum, quia illi non tantum in actionibus miraculosis, sed simpliciter, & absolute negabant in Christo duas operationes, & propterea simpliciter damnantur in Cœciliis; si enim solum agerent de illo genere actionis miraculose, cum non sit certum, actionem propriam instrumenti necessariò antecedere actionem principalis.

Vna opera- tio, que sensu ab hæreticis Christo tribuuntur.

palis agentis, non fuissent fortasse propter solam illam causam vt heretici dammandi, nisi quatenus incidere potest in tertium sensum iam explicandum. Tertio ergo modo dici potest, tantum esse vnam operationem Diuinitatis, & humanitatis Christi in genere actus moralis, & liberi, quia, videlicet, tantum est in Christo vna libertas, & vna voluntas, in cuius potestate est, reliquas omnes potentias ad operandum applicare. Et hoc sensu existimant aliqui, hæreticos Monothelitas dixisse, tantum esse in Christo vnam operationem, & vnam voluntatem: sed hoc incertum est, tamen etiam in hoc sensu est aper- tus error negare in actionibus Christi non fuisse aliam actionem Diuinitatis, ac humanitatis, quia reuera Christus per proprium actum voluntatis huma- næ liberum, & in sua potestate existentem, volebat & perficiebat sua opera. Et hoc sensu intelligo, quod D. Tho. hic ait, humanam naturam Christi habuisse propriam formam & virtutem, per quam operaba- tur, scilicet, sua sponte & libertate operando. Et sic est facilis discursus D. Tho. Et omnia, quæ in solu- tionibus argumentorum dicit, quæ magna ex parte exposita etiam sunt in ijs, quæ circa quæstionem 17. & 18. disputata sunt. Quapropter nec de re ipsa, nec de hac licera D. Tho. plura dicenda supersunt.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo sint plures operationes humana.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo sint plures humanae operationes. Christus enim, in quantum homo, com- municat cum plantis in natura nutritiua, cum animalibus autem in natura sensitiua, cum Angelis vero in natura intellectuua, sicut & ceteri ho- mines. Sed alia est operatio planta, in quantum est planta: & alia animalis, in quantum est animal. Ergo Christus, in quan- tum est homo, habet plures operationes.

2. Præterea, Potentia & habitus distinguuntur secun- dum actus. Sed in anima Christi fuerunt diuersa potentia & diuersi habitus. Ergo & diuersæ operationes.

3. Præterea, Instrumenta debent esse proportionata ope- rationibus. Corpus autem humanum habet diuersa membra differentia secundum formam. Ergo diuersis operationibus de- bent esse accommodata. Sunt ergo in Christo diuersæ operatio- nes secundum humanam naturam.

Li 3. ca. 14. ad princ. c. 15. Sed contra est, quod sicut Damasc. * dicit in 3. lib. o- peratio sequitur naturam. Sed in Christo est tantum vna na- tura humana. Ergo in Christo fuit vna tantum operatio humana.

Respondeo dicendum, quod quia homo est id, quod est secundum rationem, illa operatio dicitur esse simpliciter humana, quæ à ratione procedit per voluntatem, quæ est rationis appetitus. Si qua autem operatio est in homine, quæ non procedit à ratione & voluntate, non est simplici- ter operatio humana: sed conuenit homini secundum ali- quam partem humane nature. Quandoque quidem secun- dum ipsam naturam elementi corporalis, sicut ferri deorsum: quandoque vero secundum virtutem anime ve- getabilis: sicut nutriri & augeri: quandoque vero secun- dum partem sensitiuam, sicut videre & audire, imaginari & memorari, concupiscere & irasci. Inter quas operatio- nes est differentia. Nam operationes anime sensitiuæ sunt aliquantulum obediens rationi, & ideo sunt aliquantulum ra- tionales & humana, in quantum, scilicet, obediunt ratio- ni, vt patet per Philosophum in 1. Ethicorum *. Operatio- nes vero, quæ sequuntur animam vegetabilem, vel etiam naturam elementaris corporis, non subiunguntur rationi, vnde nullo modo sunt rationales, nec humana simpliciter, sed solum secundum partem humane nature. Dicitur est

Lib 1 Eth c. ult 105.

A autem supra * quod, quando agens inferius agit per pro- priam formam, tunc est alia operatio inferioris agentis & superioris: quando vero agens inferius non agit, nisi se- cundum quod est motum à superiori agente, tunc est ead- em operatio superioris agentis & inferioris. Sic igitur in quocunque homine puro alia est operatio elementaris corporis & anime vegetabilis ab operatione elementaris que est proprie humana. Et similiter etiam operatio ani- me sensitiuæ, quantum ad id, quod non mouetur à ra- tione, sed quantum ad id, quod mouetur à ratione: est eadem operatio partis sensitiuæ & rationalis. Ipsius au- tem anime rationalis est vna operatio, si attendamus ad ip- sum principium operationis: quod est ratio vel volun- tas. Diuersificatur autem secundum respectum ad diuer- sa obiecta, quam quidem diuersitatem aliqui appellau- runt diuersitatem operatorum magis, quam operatio- num, iudicantes de vnitare operationis solum ex parte o- peratiui principij. Sic enim nunc quaeritur de vnitare vel pluralitate operationum in Christo. Sic igitur in quolibet puro homine est tantum vna operatio, quæ proprie humana dicitur: præterquam tamen sunt in homine pu- ro quedam alie operationes, quæ non sunt proprie huma- na, sicut dictum est *. Sed in homine Iesu Christo nul- lus erat motus sensitiuæ partis, qui non esset ordinatus à ratione. Ipsa etiam operationes naturales & corporales aliquantulum ad eius voluntatem pertinebant, in quantum voluntatis eius erat, vt caro eius ageret & pateretur, que sunt sibi propria, vt dictum est supra *. Et ideo multo ma- gis est vna operatio in Christo, quam in quocunque alio homine.

C Ad primum ergo dicendum, quod operatio partis sen- sitiuæ & etiam nutritiua non est proprie humana: sicut dictum est *. Et tamen in Christo huiusmodi operationes fue- runt magis humana, quam in alijs.

Ad secundum dicendum, quod potentia & habitus diuer- sificantur per comparationem ad obiecta. Et ideo diuersitas o- perationum hoc modo respondet diuersis potentijs & habitibus, sicut etiam respondet diuersis obiectis. Talem autem diuer- sitationem operationum non intendimus excludere ab humani- tate Christi, sicut nec eam, quæ est secundum aliud & aliud instrumentum: sed solum illam, quæ est secundum primum principium actiuum, vt dictum est *. Vnde patet etiam re- sponso ad tertium.

COMMENTARIVS.

In hoc titulo, Vna operatio, eodem sensu sumitur, quo in præcedenti, vt D. Thomas in corpore articuli expressè declarat: vnde quod D. Thomas hic definit in Christo esse tantum vnam operationem humanam, nihil aliud significat, quam secundum humanam naturam esse in Christo vnum principium liberæ operationis, cui omnis actio subiecta & subordinata fuit. Quo fit, vt explicatis terminis nul- la hic superfit noua quæstio, quæ ad rem pertinet: iam enim in superioribus disputatum est, esse in Christo Domino voluntatem humanam liberam, quod verò illa sit tantum vna, ex principijs philo- sophicis, communibus alijs hominibus constat. Et colligi etiam potest ex Concilij definitibus, in Christo esse duas voluntates, alteram diuinam, alte- ram humanam: loquuntur enim de voluntatibus rationalibus & liberis: & ita constat ex parte princi- pij fuisse in Christo vnam humanam operationem. Potest autem hoc in duplici sensu intelligi. Primum est, omnem operationem humanam Christi fuisse huiusmodi ex habitudine seu subiectione ad vnum & idem principium humane actionis & libertatis. Et hic sensus est clarus & sine vlla difficultate, hoc enim modo in quolibet homine est vna ope- ratio humana ex parte principij, non quia omnis actio

Partim de huma- na Christi voluntate

actio hominis sic ab illo principio (sunt enim in ho- mine multæ actiones naturales, quæ humanæ prop- riè non dicuntur) sed quia omnis actio hominis, quæ humana est, habet eam rationem ex habitudine ad vnum & idem principium. Secundus sensus est, o- mnem actionem Christi fuisse humanam, & ita in il- lo non fuisse aliam actionem propriè dictam præter vnam operationem humanam: & hic sensus videtur esse à D. Tho. intentus.

Difficultatem autem nonnullam habet, quia vi- dentur etiam in Christo fuisse actiones naturales, quæ non subiacent humanæ voluntati seu libertati. Sed hæc etiam difficultas facile potest exiis, quæ in superioribus tractata sunt, expediri, nam de actioni- bus partis vegetatiuæ & alijs, quæ in nobis sunt me- ræ naturales, iam supra quæst. 14. diximus, etiam in Christo fuisse naturales, considerata naturali com- plexione & constitutione corporis passibilis, neque fuisse subiectas imperio voluntatis, proprijs naturâ- libus viribus operantis: nihilominus tamen potuis- se ab eadem voluntate vt Verbi organo seu instru- mento sustineri, & impediri: & hac ratione dixit hic D. Thom. illas actiones posse dici in Christo aliquo modo humanas. Similiter de actibus partis sentien- tis supra quæst. 15. ostensum est; semper fuisse in Christo ex deliberatione rationis, & consensu voluntatis liberæ: & idem paulo antea diximus de actibus i- ppius voluntatis, siue operetur vt ratio, siue vt na- tura, siue actus sit efficax, siue inefficax, excepto so- lo amore beatifico, quem supra diximus esse neces- sarium.

Solum de primâ intellectiōne quidam dubitant, quia cum illa necessario antecedit voluntatem etiam in Christo, non videtur esse per se actio huma- na, quia non cadit sub voluntatis motionem, seu e- lectiōnem. Dici vero potest in Christo non fuisse a- liam primam intellectiōnem præter visionem bea- tam, quâ supposita omnis alia intellectiō seu consi- deratio Christi, potuit esse ex motione, seu consen- su voluntatis eius; qui modus operandi perfectior est, & ideo Christo Domino tribuendus; & ideo non oportet in eo fuisse aliquam aliam intellectiō- nem merè naturalem.

An vero ipsa visio beatâ, & amor ac fructio, quæ illam consequuntur, dici possint actiones humanæ, quæstio fortasse est de modo loquendi: nam in re constat, in illis actibus consistere perfectissimum v- sum intellectus, & voluntatis humanæ, & illos a- ctus esse perfectæ modo voluntarios, & omnino proprios intellectuales naturæ, quod multi satis esse putant, vt actio dicatur humana, vt in prima Secun- dæ in principio disputatur. Quod vero ad liberta- tem attinet, ego probabilius censeo, vt supra dixi, hos actus non magis esse liberos in anima Christi, quam in alijs Beatis, quia non oportuit illi commu- nicari potestatem supernaturalem ad suspenden- dum illos. Et ideo si sola actio libera dicatur huma- na, dicendum est illos actus non computari inter a- ctiones humanas Christi, sed esse veluti diuinas quasdam seu supernaturales actiones, illi connatu- rales ratione vnionis, nec D. Tho. de his actibus lo- quitur, sed de alijs inferioribus actionibus, vt eui- denter patet ex litera, quæ exiis, quæ dicta sunt, suf- ficienter manet exposta.

ARTICVLVS III.

Vtrum actio humana Christi potuerit esse sibi me- ritoria.

228, 8 d. 18 a. 2, 3. q. 5. c. 29, a. 7. q. 5. o. 246. c. 3. c. 248. fm.

D tertium sic proceditur. Videtur, quod actio humana Christi non potuit ei esse me- ritoria. Christus enim ante mortem fuit comprehensor, sicut & modo est. Sed com- prehensor non est mereri: charitas enim

A comprehensor pertinet ad præmium beatitudinis, cum se- cundum eam attendatur fructio: vnde non videtur esse prin- cipium merendi, cum non sit idem meritum & præmium. Er- go Christus ante passionem non merebatur, sicut nec modo meretur.

2. Præterea, Nullus meretur id, quod est sibi debitum. Sed ex hoc, quod Christus est Filius Dei per naturam, debet sibi hereditas aterna, quam alij homines per bona opera merentur. Non ergo Christus aliquid sibi mereri potuit, quia à principio fuit Filius Dei.

3. Præterea, Quicumque habet id, quod est principale non propriè meretur id, quod ex illo habito sequitur. Sed, Christus habuit gloriam animæ, ex qua secundum commu- nem ordinem sequitur gloria corporis: vt Augustinus dicit in Epistola ad Dioscorum: in Christo tamen dispensatiō factum est, quod gloria animæ non deriuaretur ad corpus. Non ergo Christus meruit gloriam corporis.

4. Præterea, Manifestatio excellentiæ Christi non est bonum ipsius Christi, sed eorum, qui eum cognoscunt: vnde & pro premio promittitur dilectoribus Christi, vt eis mani- festetur: secundum illud Ioan. 14. Si quis diligit me, dilige- tur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei mei- ipsum. Ergo Christus non meruit manifestationem sua- al- titudinis.

Sed contra est, quod Apostolus dicit Philip. 2. Factus est obediens vsque ad mortem, propter quod & Deus exalta- uit illum. Meruit ergo obediendo suam exaltationem: & ita aliquid sibi meruit.

a Respondeo dicendum, quod habere aliquid donum per se, est nobilius, quam habere illud per aliud: semper enim causa, que est per se, potior est ea, que est per aliud: vt dicitur in 8. Phys. * Hoc autem dicitur aliquis habere per se ipsum, cuius est sibi aliquo modo causa. Prima au- tem causa omnium bonorum nostrorum per auctoritatem est Deus. Et per hunc modum nulla creatura habet ali- quid boni per se ipsam: secundum illud prime ad Corinth.

4. Quid habes, quod accepisti? Potest tamen secunda- rio aliquis esse causa sibi alicuius boni habendi: in quan- tum, scilicet, in hoc ipso Deo cooperatur. Et sic ille, qui habet aliquid per meritum proprium, habet quodammo- do illud per se ipsum. Vnde nobilius habetur id, quod ha- betur per meritum, quam id, quod habetur sine merito. Quia autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuenda, consequens est, quod ipse per meritum habuerit illud, quod alij per meritum habent: nisi sit tale quid, cuius caren- tia magis dignitati Christi & perfectioni prauddict, quam per meritum accrescat. Vnde nec gratiam, nec scientiam, nec beatitudinem animæ, nec diuinitatem meruit. Quia cum me- ritum non sit nisi eius, quod nondum habetur, oporteret quod Christus aliquando istis carisset: quibus carere, ma- gis diminuit dignitatem Christi, quam augeat meritum. Sed gloria corporis, vel si quid aliud huiusmodi est, minus est quam dignitas merendi, qua pertineat ad virtutē charitatis. Et ideo dicendum est, quod Christus gloriam corporis, & ea, que pertinent ad exteriorem eius excellentiam (sicut est ascen- sio, veneratio, & alia huiusmodi) habuit per meritum. Et sic patet, quod aliquid sibi mereri potuit.

Ad primum ergo dicendum, quod fructio, qua est actus charitatis, pertinet ad gloriam animæ, quam Christus non meruit: & ideo si per charitatem aliquid meruit, non sequitur, quod idem sit meritum & præmium. Nec tamen per charitatem meruit, in quantum erat charitas com- prehensoris, sed in quantum erat viatoris: nam ipse fuit simul viator & comprehensor, vt supra habitum est. * Quæst. 15. a. Et ideo quia nunc non est viator, non est in statu me- rendi.

Ad secundum dicendum, quod Christo, secundum quod est Deus, & Dei Filius, per naturam debetur gloria diuina, & dominium omnium, sicut primo & supremo Domino.

F f 3 Nihil-

Est epistol. 16. no mul- tum raris- de ante med. d. 2.

Li. 8 Phys. 201. 19. 10

* Quæst. 15. a.

Nilominus tamen debetur ei gloria, sicut homini beato, quam quantum ad aliquid debuit habere sine merito, & In corp. art. quantum ad aliquid cum merito: vt ex supra dictis patet.*

Ad tertium dicendum, quod redundantia gloria ex anima ad corpus, est ex diuina ordinatione secundum congruentiam humanorum meritorum, vt scilicet, sicut homo meretur per actum anime, quem exercet in corpore, ita etiam remuneretur per gloriam anime, redundantem ad corpus. Et propter hoc non solum gloria anime, sed etiam gloria corporis cadit sub merito, secundum illud Roman. 8. Vniuscabit mortalia corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum eius in nobis. Et ita potuit cadere sub merito Christi.

Ad quartum dicendum, quod manifestatio excellentie Christi pertinet ad bonum eius, secundum esse, quod habet in notitia aliorum: quamuis principaliter pertineat ad bonum eorum, qui cum cognoscunt, secundum esse quod habent in se ipsis. Sed etiam hoc ipsum refertur ad Christum in quantum sunt membra eius.

COMMENTARIVS.

Quoniam meritum in actione liberæ voluntatis consistit, ideo D. Thom. huic quæstioni, quæ est de vnitæ operationis humanæ Christi, adiunxit disputationem de merito Christi, quam in hoc & articulo sequenti breuissimè expedit: supponit enim, Christum mereri potuisse, & hic docet quid sibi, in articulo vero sequenti, quid nobis meruerit. Hic igitur docet non meruisse sibi eas animæ perfectiones, quas ab initio Incarnationis habuit, scilicet, gratiam, gloriam, &c. meruisse tamen gloriam corporis, & alia, quæ pertinent ad exteriorem exaltationem, quæ à principio non habuit. Et vtrumque breuiter & clare probat in articulo: indigent tamen tam assertiones, quam probationes, magna examinatione & declaratione, quam sequentibus disputationibus commodius trademus.

DISPVATIO XXXIX.

In tres sectiones distributa.

De merito Christi Domini absolute, & secundum D. Thom.

D. Thom.

AEc materia de merito Christi grauissima est & amplissima. quam D. Thom. variis locis attigit in hac materia, supra quæst. 1. art. 2. quæst. 2. art. 11. q. 8. a. 1. & sequentibus: & infra, q. 3. 4. a. 3. q. 48. 49. 56. & 57. art. 6. & 59. art. 3. & in 3. distinct. 18. vbi alij Theologi eandem rem tractant. Nos vero quid quid ad hanc materiam pertinere videbitur, quod per occasionem aliquam in superioribus disputatum non sit, hoc loco dicemus, totamque hanc materiam quatuor disputationibus amplectemur: & in hac prima, an & quale fuerit Christi meritum, & quo tempore, & quibus actibus perfectum fuerit, explicabimus: in sequentibus vero, quid sibi, quid nobis, quid denique Angelis Christus meruerit, tractandum erit.

SECTIO I.

An in Christo Domino fuerit meritum, seu conditiones omnes ad merendum necessariae.

Quæstio hæc de proprio, & perfecto merito de condigno ac de iustitia intelligenda est, de cuius natura & conditionibus ad illud necessariis in 1. 2. quæstione 114. tanquam in proprio loco disputatur, ex qua, ne materias confundamus, ea solum sumemus, quæ præsentis negotio fuerint necessaria, & indicabimus, quæ ad hoc meritum requisita sunt, vt

ea, atque adeo perfectum meritum in Christo fuisse cõcludamus. Possunt autem aliqua ad meritum requiri ex parte ipsius operis, alia ex parte personæ merentis, alia ex parte eius, apud quem meretur. De quibus sigillatim ac breuiter dicendum est.

Prima ergo conditio ex parte actus meritorij est, vt sit honestus, quæ & per se nota est, loquimur enim de merito præmij apud Deum, & multò notius est, inueniam esse in omnibus, & singulis actibus voluntatis Christi, vt ex ijs, quæ de gratia, sanctitate, & innocentia eius in superioribus tractata sunt, satis constat.

Secunda conditio in opere meritorio necessaria est, vt sit liberum, quoniam per ea, quæ naturalia sunt, & quorum domini non sumus, nec meremur nec demeremur. Vnde hæc libertas, quæ ad meritum necessaria est, non conditionem tantum, sed necessitatem etiam simpliciter excludit, quia illa sola nomen libertatis meretur, solaque illa in vero propria actus dominio consistit. Vnde Paulus ad Philemon. Sine consilio (inquit) tuo nihil volui facere, vti ne veluti ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium: & 2. Corinth. 9. Non ex tristitia aut necessitate: quibus locis id notant Patres. Hinc Methodius lib. de liber. arbit. Si factus esset homo (inquit) vt vnus de numero eorum, qui ex necessitate seruiunt, non reciperet mercedem libera voluntate dignam, & Hieronym. lib. 2. cont. Iovin. Vbi necessitas sibi nec coronas. Hilari. lib. 1. de Trinit. aliquantulum à princ. ita exponit illud Ioan. Deit eis potestatem: filios Dei fieri. Esse filios Dei non necessitatem esse voluit, sed potestatem, vt voluntas præmij assequatur. Eademque est sententia Parrum, & Doctorum, quos disputat. 37. sect. 2. retuli, vbi etiam hanc conditionem locum habuisse in actibus voluntatis Christi, fuscè satis disputatum est. Neque enim probo quorundam Nominalium sententiam, qui conditionem hanc solum in puris creaturis dicunt ex lege Dei esse necessariam, illam vero legem Christum Dominum non comprehendisse, ideoque non fuisse illi necessariam libertatem ad merendum. Hæc enim sententia primum nullo nititur fundamento, ostendant enim isti, vbi hæc lex pro hominibus puris lata fuerit, non autem pro Christo, aut vbi cum Christo Domino in hac lege dispensatum sit: aut quæ fuerit necessitas huius exceptionis, seu dispensationis: Si enim existimant, in Christo non fuisse libertatem, & ideo indiguisse hac exemptione à lege communi, valde errant contra communem doctrinam Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum: si autem de Christi libertate non dubitant, non est cur hanc dispensationem, seu exemptionem à communi lege constringant. Præsertim, quia lex hæc nullam imperfectionem Christo homini repugnantem supponit, sed ad perfectionem potius meriti spectat. Deinde falso videntur hi autores supponere, libertatem requiri ad meritum ex lege extrinseca Dei & nõ ex intrinseca natura, & essentia ipsius meriti. Licet enim ad meritum, seu potius demeritum penz, necessaria est libertas, non ex lege extrinseca Dei, sed ex intrinseca natura talis meriti, ita vt sine hac conditione omnino esse repugnet: ita de vero ac proprio merito præmij sentiendum est, vt latius in materia de merito disputatur.

Tertia conditio in actione etiam meritoria necessaria est, vt sit proportionata premio, atque adeo vt habeat valorem condignum, & aliquo modo illi æqualem. Cum enim ratio meriti ad iustitiam pertineat, æqualitatem aliquam inter meritum & præmij requirit: hanc vero dignitatem seu valorem fuisse in actibus Christi respectu cuiuscunque præmij, non est quod denuo probeamus, superius enim q. 1. a. 2. latissimè ostensum est, opera Christi Domini, & ex se fuisse perfectissima, & dignissima, & ex personæ dignitate habuisse infinitum quendam valorem ad satisfaciendum, & merendum.

Quarta,

Quarta, ex parte personæ merentis necessaria est, ut sit persona Deo grata. Quamquam autem certum sit, personam Christi fuisse Deo gratissimam, tam secundum se, quam ut subsistentem in humanitate, & ratione gratiæ unionis, & ratione gratiæ habitualis ab illa manantis: disputari verò à Theologis solet, an hæc posterior gratia fuerit Christo necessaria ad meritum, atque adeo an illa fuerit Christo Domino principum sui meriti. Quidam enim existimant, hanc gratiam etiam in Christo fuisse ad meritum necessariam. Ita tenet Marfil. in 3. quæst. 10. art. 1. Bonavent. dist. 13. art. 1. quæst. 1. Durand. q. 1. Palud. q. 2. opinio 4. conclus. 3. indicant Capreol. lib. 1. q. vnicæ, art. 3. ad argumenta Scoti contra 1. conclus. & Dried. tract. 2. de Capt. & redemp. gen. hum. c. 2. p. 3. artic. 4. ad 3. Fauct D. Thom. q. 29. de verit. art. 5. ad 4. vbi ait, meritum Christi habere rationem meriti à gratia habituali, sine qua meritum esse non potest. Fundamentum esse potest, quia si anima Christi careret hac gratia habituali, non esset intrinsecè ordinata ad supernaturalem beatitudinem, quæ in visione beata consistit, ergo nec posterit actiones suas in illi finem referre, ergo nec mereri. Dicendum vero absolutè & simpliciter est, hanc gratiam non fuisse Christo Domino necessariam ad merendum: duobus enim modis intelligi potest, hanc gratiam esse necessariam ad meritum. Primo, ut sit principium eleuans potèciam ad eliciendum actum ipsum meritum. Et hoc sensu diximus suprâ cum S. Thom. & aliis autoribus fuisse hanc gratiam Christo necessariam ad supernaturales actus connaturali modo sciendos. Vnde sit primò hac ratione, neq; ad omnem actum meritum fuisse necessariam, quia, ut infrâ dicam, Christus non tantum meruit per actus supernaturales, sed per naturales etiam. Fit secundò, neque ad ipsos actus supernaturales fuisse simpliciter, & de potentia absoluta necessariam, sed solum secundum ordinariam legem, seu ad eliciendum illos perfectò, & connaturali modo. Et existimo nonnullos ex citatis autoribus nihil aliud intendisse: & ita etiam esse explicandum D. Thom. suprâ q. 7. art. 1. & quæst. 29. de verit. artic. 1. & vbi-
cunq; gratiam habitualem ad hoc meritum Christi requirit.

Secundò potest requiri hæc gratia præcisè propter ipsam rationem meriti, seu ut actus ipse habeat valorem, & condignitatem coram Deo. Suppono enim ex materia de merito, hæc dignitatem seu valorem actus non solum pendere ex ipsa specifica ratione, & honestate actus, sed etiam ex conditione & sanctitate personæ operantis: inde enim fit, ut dispositio remota, aut proxima ad gratiam, non sit meritoria de condigno gratiæ, neque augmenti fidei, aut spei, cum tamen similis actus in persona iam grata, & digna sit meritorius de condigno augmenti gratiæ, & aliarum virtutum. Ex hoc ergo capite omnino certum, & indubitarum existimo, non fuisse Christo necessariam accidentalem gratiam ad perfectum meritum: ut bene docuit Soto in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. & lib. 3. de Nat. & grat. cap. 6. Vega lib. 7. in Trid. cap. 9. Tolet. in Ioan. cap. 1. annot. 47. Perer. in Daniel. c. 9. q. 15. Et ratio est euidentis ex dictis suprâ q. 9. quia hic homo Christus per se & substantialiter ratione ipsius personæ est maximè gratus Deo, & similiter eius humanitas ipsamet vnione ad Deum fuit sanctificata & grata: ergo hæc sola personalis dignitas erat per se sufficiens ad valorem meriti, suppositis aliis conditionibus ex parte operis necessariis. Confirmatur, quia nunc opera Christi ex hac dignitate personæ operantis habent infinità quandam rationem meriti, quatenus ipsamet opera ex vnionis deificantiæ quodammodo, ut suprâ q. 1. art. 2. latè diximus, ergo multo magis sufficit per se hæc dignitas ad rationem meriti. Ex nullo ergo capite fuit simpliciter requisita gratia habitualis ad

Christi meritum. Sed contrà nam sola gratia vnionis sine habituali, non ordinat, nec eleuat hominè ad finem supernaturalem: ergo non potest sufficere ad condignum meritum eius. Respondetur, negando simpliciter antecedens, nam licet non ordinet proximè, ordinat tamè radicaliter & principaliter, nam facit suo modo debitam, etià ipsam habitualem gratiam. Adde verò vltimò, quauis illa gratia non fuerit simpliciter necessaria, tamè de facto cum Christus illam habuerit, etiam ex illo capite habuisset opera Christi valorem & condignitatem ad meritum, quia illa gratia non fuit inferioris conditionis in Christo, quam in nobis. Quocirca, quod Ricard. dixit in 3. dist. 13. art. 1. q. 1. ad vltimum, gratiam habitualem fuisse principium, quo Christi opera essent magis meritoria, si de augmento intensio intelligatur, falsum est, quia diximus suprâ q. 1. artic. 2. opera Christi ex personali dignitate habuisse infinitum valorem meriti, & ideo sub ea ratione non potuisse intensiue augeri: si autem solum intelligeretur de augmento quodammodo extensiuo, id est, ut pluribus modis & rationibus illa opera essent cõdigna & proportionata ad meritum, in hoc sensu verum est illud dictum, ut explicatum est. Constat igitur, hanc quartam conditionè perfectissimo modò inuentà esse in Christo Domino. An vero indiguerit Christus aliqua alia gratia actuali, vel supernaturali cognitione, dicemus in fine sequentis sectionis.

Quinta conditio ex parte etiam personæ merentis est, ut sit viator, quam necessariam esse saltem ex lege Dei ordinaria (quidquid sit de absoluta potentia) omnes Theologi docent, ut latius videbimus statim sect. 3. vbi simul ostendemus, conditionè hanc etiam in Christo Domino fuisse necessariam. Quod enim viator aliquando fuerit, scilicet, eo tempore quo vixit in corpore passibili, demonstrat D. Thom. suprâ quæst. 15. art. 10. & ideo saltem pro eo tempore fuisse Christum in statu merendi, quia cum haberet corpus passibile, secundum eam rationem aliquo modo tendebat in beatitudinem, & hoc est esse viatorem, & consequenter habere statum merendi, quia meritum est via ad præmium. Sicut etiam fuit Christus eo tempore in statu satisfaciendi, propterea enim corpus passibile assumpsit. Vnde fit, licet fuerit miraculosum, & præter legem, Christum simul esse viatorem & comprehensorem, supposito tamen illo statu, consequens fuisse, ut esset capax meriti: non ex dispensatione, sed seruata omni propria & rigurosa lege meriti: quia, licet esse viatorem miraculosum sit, tamen viatorem mereri non est miraculosum, sed quodammodo naturale. Sicut etiam Deum esse hominem fuit opus miraculosum, seu supernaturale, tamen supposito illo opere, Deum hominem ambulare, videre, & alia opera exercere, naturale fuit. Neque est vllus Theologorum, qui in hoc contradicat: quamquam enim Scoto soleat contraria sententia imponi, tamen immerito, nam in 3. dist. 18. eandem habet doctrinam Dices. Ergo animæ Beatorum erunt nunc in statu merendi, quia carènt gloria corporis. Respondetur, negando consequentiam: tum quia illæ animæ eo modo, quo existunt, sunt omnino beatæ, & extra statum viæ: tum maximè, quia terminus viæ ex lege Dei ordinaria politus est in fine mortalis vitæ, & ideo non solum animæ beatæ, sed etiam animæ sanctorum Patrum, quæ erant in limbo, & animæ purgatorij, sunt extra statum merendi.

Sexta conditio, quæ ex parte Dei assignari solet, ad quem pertinet & acceptare meritum, & præmiu retribuere, est, ut intercedat pactum, seu promissio Dei, ut sit veluti fundamentum huius meriti, seu obligationis iustitiæ, quæ ex illo nasci potest. In hac vero explicanda conditione duas extremas sententias vitandas censeo. Altera est, quæ totum valorem operis meritorij tam in Christo, quam in aliis

Marfil.
Bonauent.
Durand.
Palud.
Capreol.
Driedo.

S. Thom.

D. Thom.

Soto.
Vega.

Ricard.

D. Tho.

Scotus

Obiectio.

Respon.

hominibus, ponit in quadam extrinseca Dei acceptatione: ita ut non ideo opus acceptetur ad præmium, quia illo dignum sit, sed e contrario potius, ideo sit dignum præmio, quia ad illud acceptatur. Unde sit, quodlibet opus posse esse meritorium maioris vel minoris præmij, prout voluerit Deus illud acceptare. Quæ doctrina est Scoti in 1. d. 17. q. 3. & in 3. d. 19. & in 4. dist. 15. quam Gabr. amplectitur in 1. d. 17. q. vnica, art. 3. dub. 2. & in 2. dist. 27. q. vnica, artic. 3. dub. 2. & in 3. d. 19. q. 1. notab. 3. & conclus. 1. Almay. & ferè alij Nominales iisdem locis. Sed est falsa sententia, quæ veram & propriam rationem meriti tollit, vt latius in materia de merito demonstratur. Et indicatur breuiter, quia verum meritum est opus dignum præmio, sola autem extrinseca acceptatio non potest operi conferre hæc dignitatem: sicut nec potest per extrinsecam imputationem fieri, vt opus sit dignum poena, nisi ipsum in se tale sit. Altera sententia omnino negat promissionem seu pactum Dei, vel necessarium esse, vel posse aliquid ad meritum conferre. Quæ videtur esse sententia Caietani, & Thomistarum in 1. 2. q. 114. artic. 3. Quorum fundamentum esse potest illud, quod paulò antea tetigimus, scilicet, promissionem vel acceptationem Dei nullum valorem, vel dignitatem conferre operi, eum sit omnino extrinseca illi: meritum autem fundatur in dignitate & valore operis. Unde, stante hoc valore, etiam si nulla promissio præcesserit, Deus ex sua iustitia distributiva debet aliquod præmium ratione illius conferre: sed promissio non potest aliam rationem iustitiæ addere, nisi distributivæ: ergo non est necessaria. Quod præsertim verum est de vero merito ex perfecta iustitia, quale fuit Christi meritum: cum enim acceptatio seu promissio Dei gratuita sit, quo magis fundatur meritum in huiusmodi acceptatione, eo minus habet de perfectione iustitiæ.

Inter has igitur extremas sententias, media via incedendum censo, existimo enim de ratione meriti perfecti esse, vt opus ipsum, de se seu moraliter consideratum, prout ab operante sit, habeat sufficientem proportionem, & condignum valorem respectu illius præmij, ad quod ordinatur: quia alias non seruaretur æqualitas, quam iustitia postulat: meritum autem, de quo loquimur, esse debet ex propria iustitia, vel etiam ex perfecta, si in speciali sermo sit de Christi merito. Præter hanc autem operis proportionem & dignitatem, existimo necessariam esse promissionem sub conditione operis, in qua tale opus nitatur: est enim meritum (vt omnes Theologi fatentur) actus, cui debetur ex iustitia merces, vnde non satis est, vt de se sit condignus & proportionatus præmio, sed etiam oportet, vt habeat vim inducendi obligationem ex iustitia, ex qua illi debeatur præmium. Nullus autem actus meritorius apud Deum potest respectu illius habere hanc vim, nisi in ipsius promissione, vel pacto fundatur: quia, cum Deus sit absolutus, & supremus Dominus, nullus alius potest per se obligare illi ex iustitia, seclusa promissione eius: posita autem tali promissione sub conditione operis, rectè intelligitur opus ipsum factum in virtute talis promissionis, habere vim inducendi huiusmodi obligationem, supra q. 1. artic. 2. latius dixi. Quod vero perfectum meritum hanc vim iustitiæ requirat, varijs modis ostendi & declarari potest. Primò, ex ipso nomine meriti, quod simpliciter dictum, dicit ordinem ad mercedem: merces autem non est, nisi vbi interuenit iustitiæ debitum, vt constat ex modo loquendi sacre Scripturæ, ex qua potissimum sumenda est propria ratio meriti apud Deum: in Scriptura autem merces iustorum vocatur corona iustitiæ. 2. ad Timot. 4. & ad Hebr. 6. Non est iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri: & Matt. 20. fit expressa mentio pacti: Nonne, inquit, ex denario conuenisti mecum: tolle quod tuum est, & vade. Vnde S. Tho,

2. Timo. 4.
Hebr. 6.
Matt. 20.
S. Thom.

A 1. 2. q. 112. art. 3. dicit facturum Deum contra iustitiam, quam ipse statuit, si præmium merito denegaret: & q. 114. artic. 6. requirit ad meritum diuinam ordinationem, etiam respectu Christi: hanc vero ordinationem, nos declaramus, esse promissionem sub conditione operis. Quæ insinuat per verba Isai. 53. Si pater fuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur: & eodem modo exponunt nonnulli Sancti, quos infra citabo, illud Psalmi 2. Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & alia similia in hanc sententiam congerit Driedo supra artic. 2. Ex quibus potest hoc secundo confirmari, nam opera, quæ Christus nunc operatur in celo, vt, verbi gratia, amor Dei, & proximorum, oratio, &c. non sunt minoris dignitatis, quam essent similes actus, quos exercuit in statu vite: & tamen per illos actus meruit in via, & nunc non meretur in patria, quod referri non potest, nisi in promissionem & pactum Dei, quod solum pro statu vite fuit constitutum. Quod argumentum fieri etiam potest in animabus sanctis existentibus in sinu Abraham, vel in Purgatorio.

Dicetur fortasse hoc non solum prouenire ex pacto Dei, sed etiam ex naturali conditione animæ humanæ, cui veluti connaturale est posse proficere, quamdiu est in statu vite mortalis. Respondeo, habere quidem hanc legem aliquod fundamentum & proportionem cum natura hominis: tamen per se non sufficere solam conditionem naturæ, nisi promissio Dei intercederet: tum quia illa circumstantia temporis, vel statû animæ in corpore, vel extra corpus passibile, aut impassibile, nõ variat dignitatem personæ, nec bonitatem operis: tum etiam, quia si Deus concederet animæ separatæ tempus aliquod ad bene operandum promittendo illi præmium, nihil illi deesset ad perfectionem meriti, & e contrario potuisset non concedere totum huius vite tempus ad merendum, sed ætatem aliquam definire, pro illo tempore præmium promittendo, sicut verum simile est Eliam, & Enoch, etiam si adhuc viuant in corpore mortali, non semper esse in statu merendi tam longo tempore. Quocirca, cum hæc moralia sint, non possunt in sola rei natura fundari, nisi intercedat ordinatio diuina, signum ergo est hanc esse necessariam ad perfectionem meriti. Quocirca etiam merito declaratur, nam si homo in puris naturalibus crearetur, & Deum amaret, ac bene moraliter viueret, haberent opera eius proportionem, & dignitatem cum naturali beatitudine, vel alio naturali præmio: & tamen non haberent illam propriam rationem meriti, quam nõ habent opera iustorum, quia reuera non deberetur illis corona iustitiæ, sicut nõ debetur iustis. Ac denique ex his, quæ inter homines accidunt, idem explicari potest, non enim vnus meretur ex iustitia mercedem ab alio, nisi aliquid genus pacti intercedat, vt supra citato loco q. 1. artic. 2. expostum reliqui. Quocirca, seclusa promissione sub conditione operis condigni, non esset tam propria & perfecta ratio iustitiæ, sicut est, illa supposita; nam, sine illa esset tantum quædam decentia aut congrua proportio, quæ nomine iustitiæ significari solet, posita autem illa, intercedit necessitas iustitiæ, quæ non repugnat Deo ex tali suppositione, & intercedit aliquod ius proprium ad tale præmium ex parte merentis iuxta superiora dicta quæst. 1. artic. 2.

Hæc igitur conditio nihil minuit de perfectione iustitiæ, vt secunda sententia supra citata existimauit: aliud est enim loqui de acceptatione: aliud de promissione sub conditione operis, si proprie terminis vtamur. Acceptatio enim intelligitur quasi posterior ipso meritorio opere, & quasi extrinseca & accidentariè illi aduenire, & ideo nihil confert ad morales effectus, vt ratio supra facta probat: videtur enim hæc acceptatio respicere actum tanquam obiectum,

obiectum, quod supponit, & ideo illum neq; physice nec moraliter mutat, sed talem illum acceptat qualis ipse est: at vero promissio sub conditione operis intelligitur antecedere opus ipsum, quod in tali promissione quodammodo fundatur & nititur, & vt sic conferre multum potest ad moralem estimationem & efficaciam operis. Exemplum affari potest ex Adæ peccato, nam si omne pactum & legem Dei excludamus, illa transgressio soli Adamo nocere potuisset, postquam autem ex lege Dei constitutus est Adam veluti caput, quod pro se & posteritate sua legem accepit, cuius eodem modo promissio iustitiæ, vel comminationis mortis facta est: per transgressionem diuini pacti & legis de condigno meruit non solum sibi, sed etiam posteris suis odium, & inimicitiam Dei. Et simili modo diximus supra, potuisse Deum constituere aliquem puri hominem, qui in genere gratiæ esset caput aliorum hominum, & talem promissionem, vel pactum cum illo constituere, vt postquam in tali dignitate constitutus, verè alijs mereri ex iustitia, quia illa conditio personæ, & diuinum pactum, moraliter loquendo, multum conferrent ad moralem estimationem & efficaciam operum. Sic ergo quando promissio sub conditione operis antecedit, & actio meritoria in illa fundatur, habet vim inducendi debitum ex iustitia, quâ alias nõ haberet. Et ratio reddi potest, quia morales actus à circumstantijs accipiunt valorem & efficaciam moralem, quod autem opus fiat ex dicta promissione, est quædam circumstantia ratione cuius tale opus ad iustitiam pertinet, & ideo inducere potest obligationem iustitiæ. Quæ ferè omnia supra citato ar. 2. indicat, vbi etiam explicui, quæ differentia sit inter promissionem simplicem seu absolutam, & onerosam, seu, quæ sit sub conditione operis: illa enim per se non inducit obligationem iustitiæ: sed fidelitatis, hæc vero, posita conditione seu expleto opere, infert iustitiæ obligationem. Explicui etiam eo loco, quomodo huiusmodi promissio nihil diminuat de perfectione iustitiæ: sicut in omni contractu, quod contrahentes liberè paciscantur, non tollit quin obligatio inde orta ad perfectam iustitiam pertineat, maxime cū opus ipsum proportionatum est mercedi & præmio, quod sub illius conditione promittitur.

Ex his ergo omnibus sufficienter concluditur, omnes conditiones ad perfectum meritum requisitas, in Christo Domino inuentas esse, atq; adeo potuisse mereri, ac denique de facto meruisse. Quæ assertio de fide certa est, quam ex Scripturis melius infra demonstrabimus ostendendo, quid sibi, & quid alijs meruerit. Nunc sufficiat definitio Concilij Trident. sess. 6. c. 7. docentis, Christum esse causam meritoriam nostræ iustificationis. Ratione etiam patet ex dictis, quia omnis viator gratus Deo, illi obediens, & studiosè operans propter ipsum, & ex gratia eius, meretur coram ipso, & hæc est vna ex magnis perfectionibus viatoris: sed Christus assumpsit statum viatoris, & erat gratissimus Deo, & optimè operabatur, & c. ergo meruit coram Deo: sine causa enim assumpsisset viatoris statum, & hac perfectione se ipsum priuasset.

Ex hoc vero vterius infert Alexand. Alens. 3. p. quæst. 16. mem. 2. non solum potuisse Christum mereri & meruisse, sed etiam non potuisse non mereri, quia non potuerunt virtutes eius esse otiosæ. Quæ sententia, si de potentia ordinaria intelligatur, & supposito statu & modo operandi, quem Christus habuit, verissima est: quia supponimus, Christum habuisse liberum arbitrium, quod non potuit semper esse otiosum, & libera actione priuatum, esset enim hæc magna inordinatio, præsertim cum habuerit Christus præceptum interdum liberè operandi. Rursus libera Christi operatio non potuit nõ esse honesta, cum praua esse non potuerit, nec ho-

nesto sine priuata. Deinde talis operatio in Christo non potuit non esse proportionata ad merendum propter dignitatem personæ, vt magis ex sequenti sectione patebit: non ergo potuerunt opera Christi non placere Deo, & estimari digna præmio. Ac denique cum ex lege ordinaria supponantur promissio & pactum, consequenter habuerunt necessario illa opera vim ad obtinendum præmium ex iustitia, atque ita non potuit in eis non esse completa ratio meriti. At verò si de potentia absoluta loquamur potuisset Christus vt homo priuari libertate, & consequenter potestate merendi: potuisset etiam Deus nullum præmium promittere operibus Christi etiam liberis, & consequenter ad nullum præmium illa ordinare vel acceptare, quia hoc contra nullam est virtutem, neque aliunde implicat contradictionem: & tunc, licet opera de se essent digna, & magni valoris, non tamen haberent completam rationem meriti. Sed hoc loco insinuat se quæstio alia, an potuerit Deus non acceptare Christi opera ad præmium. Hæc tamen dubitatio, & ex dictis facile expediti potest, & eam sufficienter tractauimus suprè quæstio. 1. art. 2. vbi videri potest cum alijs, quæ hic possent desiderari: videlicet, an hoc Christi meritum fuerit infinitum: an ex perfecta iustitia, & an ex commutativa vel distributiva: & similia, quæ cum communia sint merito & satisfactioni, ibi prætermitti non potuerunt: cum vero eiusdem rationis sint in vtroque, hic repetenda non sunt.

SECTIO II.

Per quos actus Christus Dominus meruerit.

HA Ec quæstio solum tractanda est de actibus à voluntate elicitis. Suppono enim ex 1. 2. quæst. 20. & 21. proprium & formale meritum esse in actu elicto à voluntate: actus vero externos per se non addere meritum actui voluntatis, neque esse formaliter & intrinsece meritorios, sed solum per extrinsecam denominationem ab actu meritorio voluntatis, à quo imperantur, & extrinsece seu moraliter informantur, sicut etiam ab illo denominantur liberi & studiosi. Deinde suppono, sermonem esse de voluntate humana Christi, nam voluntas diuina non est capax meriti, vt per se constat, & sæpe dictum est.

Ratio vero dubitandi in hac quæstione est, quia radix totius meriti apud Deum est charitas, & amor ipsius Dei, hic autem in Christi voluntate non potuit esse meritorius, quia non erat liber, sed necessario consequetur visionem beatam: caruit ergo voluntas illa potissimo actu meritorio, & consequenter videtur etiam caruisse merito in omnibus actibus suis, quia, destructa radice & fundamento, cætera quoque destrui necesse est. Propter hanc difficultatem Theologi varie sentiunt, Quidam enim docuerunt, Christum Dominum non meruisse amando ipsum Deum, potuisse autem mereri, amando proximum, vel alia opera virtutis exercendo. Ita tenet aperte Alexand. Alens. 3. p. q. 17. mem. 1. in solutione argumen. & Scot. in 3. dist. 18. licet hanc sententiam non omnino sequatur, non tamen eam improbat: Et ratio esse potest, quam in principio retigimus, addendo, meritum singulorum actuum virtutum non pendere ex merito ipsius actus amoris Dei: quia singuli actus studiosi, & præsertim supernaturales, per se sunt meritorij, dummodo supponant charitatē in operante, etiam si non supponant meritum in proprio actu ipsius charitatis. Hæc sententia facile defendi potest: tamè imperfectū quendam modum meriti ponit in Christo, & facile superatur difficultate tacta. Quam si aliter expedire potuerimus, non est cur Christo negemus perfectum meritum in ipso actu amoris Dei existens, quod omnes Theologi statim citandi admittunt.

Secunda

Con. Triu.

Alens. Christus de potentia ordinaria nõ potuit non mereri, de absoluta potuit.

Alens. Soto.

Alrifod.
Gabr.
Scot.

Capreol.

D. Tho.

Palud.
Capreol.

Ferr.
Soto.
Viguer.
Medin.
Alenf.
Durand.
Ioan. 14.

Obiectio

Respons.

Secunda ergo sententia dicit, Christum meruisse per actum amoris Dei beatificum ut sic, id est, ut terminatur ad ipsum Deum. Ita tenet Alrifodoren. li. 3. sum. tract. 1. cap. 7. Gabr. dist. 18. q. vnic. conclu. 2. & idem videtur sentire Scot. ibidem §. in ista quaestione, quanquam in solutione ad secundum, contrarium indicare videatur. Tenet etiam Capreol. ibi in fine quaestionis, & existimat esse sententiam D. Thomæ, ibi q. 1. art. 2. ad 2. & de verit. q. 29. art. 6. ad 6. Sed hæc sententia niti non potest, nisi alterutro ex duobus fundamentis, scilicet, vel quia ille amor est actus liber & non necessarius, vel quia ad meritum non est necessaria libertas. Vtrumque autem existimo falsum, ut in superioribus dixi, & ideo non video quomodo possit hæc sententia satis probabiliter defendi.

Dico ergo primò, habuisse Christum actum amoris Dei liberum, supernaturalem, & elicatum à charitate, & ab amore beatifico distinctum, & illo actu perfectissimè meruisse. Ita intelligo sententiam D. Thomæ hic solutione ad primum dicentis, meruisse Christum per charitatem non in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris: vbi de charitate loquitur, prout terminatur ad Deum. Et nõ potest exponi de vno, & eodem actu charitatis Dei, ut sub vna ratione sit meritorius, & non sub alia: quia non potest idem actus numero, prout tendit in idem indiuisibile obiectum, atque adeo secundum eandem indiuisibilem entitatem, esse liber & necessarius, quia hæc duæ proprietates includunt contradictionem: ergo non potest idem actus in diuisibilis esse meritorius, ut est comprehensoris, & non ut est viatoris. Praefertim, quia ille actus, licet materialiter, ut ita dicam, poterit dici viatoris, quia fuit in Christo etiam eo tempore, quo fuit viator; formaliter autem propriè nõ potest dici pertinuisse ad Christum ut viatorem: intelligendus ergo est D. Thom. de charitate operante per diuersos actus, quorum alter consequitur visionem beatam, & ut sic dicitur charitas comprehensoris; alter vero versatur circa Deum, & ut cognitur per scientiam infusam, quæ ut sic dicitur charitas, ut viatoris. Et eandem sententiam indicat D. Tho. infra quaest. 34. artic. 3. vbi inquit, Christum fuisse sanctificatum secundum proprium motum liberi arbitrij in Deum, qui motus, inquit, meritorius est. Idem colligitur ex quaest. 29. de verit. art. 5. ad 6. & sequuntur Thomistæ, Palud. in 3. d. 18. quaest. 2. art. 2. & sumitur ex Capreolo in 1. dist. 1. quaest. 3. circa finem; ad argumenta contra quartam conclusionem; tenet etiam Ferr. lib. 3. contra Gent. cap. 62. ad finem, Scot. lib. 3. de Nat. & gra. cap. 7. Viguerius in Instit. Theol. cap. 20. Medina hic. Idem sentit Durand. dist. 18. quaest. 2. Et ratio, quæ ex dictis colligitur, est, quia Christus meruit amando Deum; ut videtur indicari Ioan. 14. in illis verbis: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, & sicus mandatum dedit mihi: Pater, sic facio.* Sed non meruit per amorem necessariu: ergo per amorem liberum. Et confirmatur, quia Christus potuit habere hunc actum liberum amoris Dei: sicut enim duplici scientia supernaturali illum cognoscebat, ita poterat duplici actu amoris illum amare.

Dices, non esse eandem rationem scientiæ, & amoris: quia actus scientiæ differunt specie, quia per diuersa media attingunt Deum, actus vero charitatis non videntur posse specie differre, cum sub eadem ratione summi & supernaturalis boni attingat Deum, prout in se est: si autem solo numero differunt, vel non possunt simul esse, vel saltem non est cur multiplicentur simul in eadem voluntate, alias eadem ratione possent in infinitu multiplicari. Sed hoc altero ex duobus modis probabilibus dissolui potest. Primus est, dicendo actus illos differre specie, quia actus amoris beatifici tendit in Deum pro-

pter omnem perfectionem & rationem, propter quam amabilis est: nam tota illa per visionem beatam distinctè, & clare videtur, & proponitur voluntati, at vero amor, qui consequitur scientiam infusam, vel tantum fertur in Deum sub speciali aliqua ratione boni, ut iustitiæ, misericordiæ, &c. vel solum sub ratione summi boni, quasi confulse cognita, & non distinctè propolita, quatenus in se continet omnem bonitatem, & perfectionem. Quæ diuersitas satis esse videtur ad diuersitatem specificam illorum actuum. Secundus modus est, illos actus esse tantum numero diuersos, quia tendunt in idem obiectum diuersis vijs, seu diuersis modis applicatum, & modis etiam diuersis, scilicet, necessario ac libere, idque non ex aliqua inadvertentia, seu accidentè, sed per se & ex perfecta cognitione, & duplici modo intrinseco, ac connaturali voluntatis: & quia illi modi tantum sunt duo, ideo illi actus amoris non plures multiplicantur. Quod autem duo accidentia solo numero distincta, possint saltem supernaturaliter esse in eodem subiecto, nullum est dubium: quin potius etiam naturaliter contingere potest, ut hæc accidentia, quæ respiciunt extrinsecum terminum vel obiectum, possint multiplicari numero in eodem subiecto. Quis autem horum modorum probabilior sit, in materia de charitate ex professo disputandum est, pendet enim ex illa quaestione, an actus amoris Dei in via, & in patria specie differant.

Dico secundò, meruisse Christum per actum charitatis proximorum. Est communis Theologorum, & certa, quia in illo actu concurrunt omnia necessaria ad meritum. Solum est notandum, hunc amorem proximi, duplicem intelligi posse, vnum consequentem scientiam infusam; & de hoc nulla ratio dubitandi esse potest, quin fuerit meritorius, praefertim suppositis his, quæ de amore Dei diximus. Alius vero potest intelligi amor proximi consequens visionem beatam, nam cum anima Christi in Verbo videat omnia, videt etiam proximos, & omnes rationes amandi illos: unde non est dubium, quin ex vi illius cognitionis, illos amare possit ex charitate. Dubitari ergo potest, an etiam hic actus fuerit in Christo meritorius; & ratio dubitandi sumenda est ex conditione libertatis, quia nulla alia potuit illi ad meritum deesse, ut per se manifestum est. De libertate autem merito dubitatur, quia anima Christi eodem motu charitatis, quo ferebatur in Deum clarè visum, ferebatur etiam in proximum visum in Deo; ergo secundum vtramque rationem erat actus illi necessarius: ergo neutra ratione potuit esse meritorius. In hac re tres occurrunt dicendi modi. Primus est, illum amorem proximi fuisse eundem actum cum amore beatifico Dei, & nihilominus fuisse meritorium, quia est liber, ut terminatur ad proximum, licet, ut terminatur ad Deum, sit necessarius. Quæ opinio supponit quidem, eundem actum dilectionis Dei extendi ad proximos, non tamen secundum eandem indiuisibilem entitatem: quia hoc repugnat entitati creatæ & finitæ, cum obiecta sint diuersa, & inter se non necessario connexa in ordine ad actualem amorem. Intelligi ergo debet actus ille extendi ad creaturas secundum reale augmentum, seu reale extensionem eiusdem actus: & hæc ratione fieri posse, ut ille actus, qui secundum se, & ut terminatur ad primum obiectum, est necessarius, habeat augmentum, seu extensionem liberam ad secundarium obiectum. Propter augmentum autè illud de immutabilitate illius actus, dicunt aliqui posse actum esse liberum, & immutabilem, sicut videre licet in voluntate Dei, quæ libere se determinat ad aliquod obiectum, & in ea determinatione immutabilis est. Sic inquitur intelligi potest, animam Christi in primo instanti suæ creationis libere dilexisse proximo illo actu, & tamen in

men in actuali dilectione immutabilem perman-
fisse, solum quia natura illius actus talis est, vt sit im-
mutabilis.

Sed licet hoc acutè dictum sit, non tamen conse-
quenter dictum videtur. Primò quidem, quia vol-
untas Christi non maiorem necessitatè habuit per-
seuerandi semper in illa actuali dilectione proximi,
quam habendi illam in primo instanti, quia neq; ab
obiecto, neque à Deo ipso necessitatè patiebatur:
referre autem hanc necessitatè in solam naturam
illius actus, est gratis dictum, & est quoddam petitio
principij: nam, cum ille actus sit quid creatum, ex
hac parte non est immutabilis, in quo differt mul-
tum ab actu increato diuinæ voluntatis: & cum al-
ias sit actus potentie liberæ, & vt setur circa obie-
ctum, quod non infert potentie necessitatè, neq;
etiam ex sua specifica ratione immutabilis est: non
est ergo natura sua immutabilis. Deinde, quia si
Christus in primo instanti libere dilexit proximos
illo actu: ergo potuit non diligere: demus ergo susti-
nuisse pro aliquo tempore illum actum, seu exten-
sionem eius, nonne poterat postea incipere diligere
proximos illo actu? certè non videtur id probabili-
ter posse negari, quia si in principio id potuit, cur nõ
postea? cum ille actus capax sit illius augmenti, &
ipsa potentia semper retineat vim & libertatem ad
efficiendum illum. Quod si potuit Christus post al-
iquid tempus incipere proximos diligere per illũ
actum: ergo ille actus de se mutabilis est secundum
illud augmentum: ergo pari ratione mutari posset
per cessationem ab actuali proximorum dilectione.
Denique ille actus, prout terminatur ad proximos,
non pertinet ad essentialè beatitudinem, neq; habet
necessariam connexionem cum actuali amore
Dei, potest enim perfectè amari Deus, quamuis pro-
ximus non semper actu ametur, sed interdum tan-
tum in habitu: non est ergo inconueniens (supposita
illa sententia) admittere huiusmodi mutationem
possibilem in illo actu. Nec sequitur necessariò idẽ
dici posse de visione beata, quia per illam videtur
creaturæ in Deo ex vi visionis ipsius Dei, vnde non
posset fieri mutatio in ipsa visione, vt terminata ad
creaturas, quin fieret in eadẽ vt terminata ad Deũ:
actus vero amoris non extenditur ad creaturas ex
necessaria connexionè obiectorum, sed ex libera ef-
ficacitate voluntatis, vt dictum est.

Obiectio. Sed adhuc obijci potest, hoc non esse satis, vt ille
actus vt sic sit meritorius, quia non est actus viato-
ris, vt viator est, cum fundetur in scientia beata: de
ratione enim meriti esse videtur, vt formaliter sit
actus viatoris vt sic. Respondetur. Hoc argumento
probaretur, omnes actus fundatos in scientia infusa
non esse meritorios, nec viatoris vt sic: quia ipsa
scientia infusa aliquo modo consequitur scientiam
beatam. Dico igitur, vt actus sit meritorius, satis esse,
vt sit bonus, liber, & in persona grata in via exi-
stente: vnde supponendo, eandem personam simul
esse comprehensorem, & viatorem, non repugnat
merito, vt aliquo modo fundetur in ipsa visione
comprehensoris, sed solum repugnat illi, vt forma-
liter ac per se pertineat ad statum comprehensoris
vt sic. Vnde sicut scientia beata existens in viatore
potest esse ratio prophetandi: ita etiam potest esse
principium vel fundamentum merendi. Et dici po-
test ille actus viatoris vt sic, quia ipsa visio non po-
test ad illum actum, vt meritorius est, deseruire, nisi
prout est in viatore.

Hic modus dicendi, supposito vno principio, in
quo fundatur, satis probabiliter procedit, satisque
consequenter, atque ita mihi aliquando placuit. Iam
verò existimo, principium illud esse falsum, quia in
actibus voluntatis, vel intellectus, non est extensio
illa ad plura obiecta materialia, per compositionem
& vnitionem realium partium distinctarũ, sed aut
actus terminatur ad vnã tantum rem, vel, si ter-

A minatur ad plures, id habet ex perfectione, & emi-
nentia suæ indiuisibilis entitatis, quod supra quæsit.
10. tractando de visione beata Christi Domini, à no-
bis probatum est, & omnia ibi adducta eadem, vel
maiori ratione locum habent in hoc actu volunta-
tis, quia illæ duæ res, scilicet, Deus & proximus,
minus necessariam connexionem habent in ordine
ad amorem, quam in ordine ad visionem: vnde, si
illa entitas amoris, quæ terminatur ad proximum,
est in re distincta ab alia, quæ terminatur ad Deum,
non potest intelligi, quo vniantur, aut quomodo
ad componendum vnum actum coniungantur: nõ
ergo distinguuntur partialiter, sed erunt actus di-
stincti. Hoc autem principio supposito, apertè se-
quitur, non posse eundem actum, secundum aliquid
sui esse necessarium in ordine ad Deum, & secun-
dum aliquid aliud re ipsa distinctum & separabile,
esse liberum in ordine ad proximum. Dicendum
ergo erit, aut non amari proximum, etiam visum
in Deo, eodem actu, quo amatur Deus, quod est proba-
bile, vt statim dicam; aut certè, si amatur eodem
actu, illum esse indiuisibilem, & consequenter esse
secundum se totum necessarium, & ideo non esse
meritorium, etiam prout ad proximum termina-
tur. Dices, eundem actum entitatiuè indiuisibilem
posse terminari ad vnum obiectum necessariò, &
ad aliud liberè, nihil ei addendo, ratione liberæ ter-
minationis, vt constat in actu increato, voluntatis
diuinæ. Respondetur, hanc eminentissimam perfe-
ctionem esse propriam diuini actus increati, &
infiniti, neque posse cum fundamento attribui
creato, & finito. Quod enim Deus illo meta-
actu, quo se necessariò amat, possit libere amare, &
non amare creaturas, nulla re illi addita, vel sub-
tracta, est vnum ex difficilissimis mysterijs diuinæ
infinitatis, adeo vt nonnulli Theologi, quia illud
non intelligunt, nec reuelatum expresse inueniunt,
illud non credant. Quis ergo credibile est, hanc perfe-
ctionem communicari actui creato, vt idem om-
nino manens possit terminari ad solum Deum ex
necessitate, libere vero possit extendi, vel non ex-
tendi ad proximos, nihil ei addendo, vel subtra-
hendo?

Propter hæc ergo est secunda sententia, quæ negat,
Beatos amare Deum & proximum eodem actu
numero, sed diuersis, atque ita animam Christi ex
vi solius visionis beatæ, qua videbat Verbũ, & pro-
ximos in Verbo, habuisse vnum actum, quo neces-
sariò diligebat Deum, & alium, quo libere proximos
amabat, atq; hoc modo meruisse per amorem pro-
ximorum consequentem visionem beatam, ita sentit
Scot. in 3. distinct. 18. quæst. vnica ad argumenta,
& sequitur Med. hic artic. 3. dub. 2. & est probabilis
opinio.

Tertia verò sententia est, Christi animam ex vi
visionis Verbi & proximorum in Verbo, duplici-
ter potuisse diligere proximos; primo, vt obiectum
secundarium simul ac vno indiuisibili affectu cum
Deo ipso directè ac primariò amato eodem actu: se-
cundò, vt obiectum materiale adæquatũ talis ac-
tus. Quod enim prior modus sit possibilis, suppo-
nitur ex prima Secundæ. q. 12. & 2. q. 26. & infra q.
25. tractando de adoratione, constabit in motu ad-
orationis similes actus reperiri. Et declaratur breui-
ter, quia, cum charitas inclinatur ad amandum pro-
ximum, vt rem quandam Dei, si intellectus simul
proponat, vt obiectum summe amabile, tam in se,
quam in proximo, seu tam amando ipsum, quam om-
ne id, quod est aliquo modo bonũ eius, nihil ve-
tare videtur, quominus volũtas vnico impetu fera-
tur in hoc totũ obiectum per modum vnus: & hoc
est ferri vno actu indiuisibili. Quod si hic modus ac-
tus, & dilectionis ex se nõ repugnat, exerceri poterit
à Beato ex vi visionis beatæ, quia per illã perfectissimè
& vnitissimè præsetatur totum illud obiectum
& aliun-

& aliunde voluntas perfecta habet vires ad talem actum elicendum. Rursus, quod alter actus dilectionis proximi sit possibilis, qui solum versatur circa proximum ut rem dilectam, & materiam, circa quam licet ratio sic amandi sit Deus, nullus ferè dubitat, imò hic est frequens, & vñtatis modus diligendi proximum ex charitate, quia non est necesse, ut ratio amandi sit semper directè amata, sed solum ut terminus alicuius habitudinis, ut patet in fine, & medio, quod propter finem diligitur; & aliunde constat, proximum esse sic amabilem ex charitate propter Deum; est ergo hic actus possibilis ex se: ergo etiam in anima vidente Deum erit possibilis, non obstantè priori actu, quia & distincti sunt, & vnus alteri non repugnat. Primum patet ex dictis, quia non potest hic actus circa solum proximum directè versari, nisi esset distinctus. Item, quia hic actus aliquid entitatis addit: ergo non potest in eundem actum cum priori coallescere. Itè, quia hic actus supponit aliam omnem completum & perfectè terminatum ad totum suum obiectum; cur ergo vnietur illi? Secundum vero patet, quia nulla ratio talis repugnantiae cogitari, aut fingi potest.

Hoc ergo supposito, certum est, posteriorem actum non esse necessarium sed liberum, & atque ita esse meritum; de priori autem videtur probabile, esse necessarium simpliciter quoad totam suam entitatem, quia indiuisibilis esse supponitur, & consequenter non potest secundum aliquid sui necessario elici, quin totus & secundum omnem suam habitudinè sit necessarius. Vnde, licet proximus, spectata conditione talis obiecti, non necessario diligatur, tamen ex parte talis actus necessariò diligitur, quia simul cum Deo necessariò dilecto amatur. Itè per talem actum videtur Deus perfectiori modo diligi, saltem extensiuè seu entitatiuè, quia non solum quoad intrinsecam, sed etiam quoad extrinsecam bonam eius, & quoad omne id, quod ad ipsum pertinet, amatur; & ideo ratione perfectioris amoris Dei, poterit talis actus esse necessarius, quia, cum charitas Beati naturaliter operetur circa Deum, agit quantum potest, & ideo perfectissimum actum elicit, tam intensiuè, quam entitatiuè. Atque ita sit, ut talis actus, etiam ut terminatur ad proximum, meritorius non sit.

Dices. In quo ergo distinguitur prior amor proximi, ab illo, quem exercere potest anima Christi ratione seipste infusa, amando proximum propter Deum, prout per scientiam, vel prudèciam infusam amandum esse iudicat? Responderi potest dupliciter. Primò, negando, hos actus esse distinctos, per se loquendo, si eodem tempore, & circa idem omnino obiectum, seu circa eundem proximum exerceantur: quia nulla est ratio distinguendi illos, nam solà distinctio cognitionum, per quas idem obiectum applicatur, non videtur sufficere, quando alias in obiectis, & in modo tendendi, est omnimoda similitudo, seu conuenientia. Vnde consequenter fit, non alia ratione dici posse, meruisse Christum per actum dilectionis proximi consequentem scientiam beatam, nisi quia ad illum actum sufficere poterat scientia beata, quamuis etiam infusa satis esse possit, & fortasse seotus nò aliud sensit. In hoc autè sensu etiam est probabile, amorem Dei meritorium, qui consequeretur scientiam infusam, potuisse exerceri ex vi solius scientiæ beate, simul cum amore necessario, sub ratione tamen aliqua, aut modo minus perfecto. Secundo responderi potest, illos actus amoris proximi esse numero diuersos, quia per illos tendit voluntas in obiectum diuersis modis applicatum, sed quia hoc difficile creditur est, prior responsio verisimilior videtur.

Dico tertio, meruisse Christum per actus omnes virtutum infusarum, quos liberè exercuit. Est certissima, sic enim meruit per actum obedientiæ, ut

testatur Paul ad Philip. 2. & per actum religionis, ut orationis, &c. & ad eundem modum meruit per passionem suam, quatenus illa erat actus charitatis Dei & proximi, & religionis (erat enim sacrificiū quoddam) & misericordiae iustitiæ, obedientiæ, ac ferè virtutum omnium. Et ad eundem modum philosophandum est de omnibus actibus Christi.

Dico denique quarto, meruisse Christum per omnes actus liberos suæ voluntatis, etiam si illi fuerint ordinis naturalis, ut sunt amor naturalis Dei, & actus aliarum virtutum moralium acquiritarum. Probatur, quia omnes illi actus erant honesti, & à Christo referebantur in supernaturalem finem, & quamuis non referrentur in actum bonum humanitatis deificantis illos, satis esset, ut haberet omnem proportionem, & valorem ad meritum. Sicut enim Christi humanitas per ipsam vnionem ita deificatur, & sanctificatur, ut ratione illius debeantur illi alia dona (etiam ipsa gloria) tanquam conaturalis proprietatis: ita omnis actus bonus humanitatis vnitiæ, etiam si secundum se esset ordinis naturalis, tamen ratione vnionis erat Deo gratissimus, & dignus quocunque præmio supernaturali: quia dignitas illius personæ magis ad hanc dignitatem confert, quam quæuis alia conditio actus, & quam relatio operantis ad extrinsecum finem, quæ simpliciter necessaria non est ad talis actus valorem, & dignitatem.

Sed obijciunt quidam, nam præmium est in sua substantia supernaturale: ergo actus naturalis non potest esse condignum meritum eius. Respondetur, negando consequentiam, quia in nobis bona opera moralia, licet naturalia sint, sunt merita de condigno supernaturalis gloriæ, non quidem ex se, sed quia per gratiam eleuantur & dignificantur, vel immediate, ut quidam volunt, vel saltem media aliqua relatione supernaturali charitatis. In Christo vero, licet hæc relatio de facto non defuerit, sola dignitas personæ, & gratiæ vnionis, ob excellentiam eius ad hoc sufficeret. Et ratio est in superioribus tacta, quia dignitas meriti nò fundatur in physica dignitate, sed in valore morali, quem participare potest actus à gratia vel forma supernaturali, etiam si ipse naturalis sit.

Atq; hinc colligitur (quod suprà hæc remissimus) licet in Christo nullum esset donum gratiæ creatæ, nec supernaturalis cognitio, sed sola vnio, potuisse in illo esse condignum meritum cuiusvis supernaturalis præmij, intercedente sufficiente ordinatione diuina, seu promissione sub conditione talis operis. Sicut in illo opere reuera esset sufficiens valor & dignitas. Nec oportet, quod ipse operans semper cognoscat præmium, quod suo actu meretur, nec quod speciali ac propria relatione suum actum referat in tale præmium. Nam, licet fortasse in humana iustitia id necessarium sit, nò tamen apud Deum, quia eius ordinatio, & promissio sufficit propter efficaciam & supremum dominium voluntatis eius, quæ, ut obligationem inducat, vel ius conferat, non indiget alterius acceptatione, vel consensu, sed solum ut conditio operis habentis sufficientem valorem impleatur. Atq; in nostris meritis apud Deum sepe contingit, neque enim necesse est, ut opus nostrum in præmium referamus.

SECTIO III.

Quo tempore Christus meruerit.

TRia in hoc dubio desiderari possunt. Primum, quando Christus mereri incepit. Secundum, quo tempore durauit in actuali merito. Tertium, quando posuit finem, & terminum merito suo.

Circa primum, fere omnes Theologi conueniunt, Christum incepisse mereri à primo instanti suæ Incarnationis. Quamquam enim Durandus in 3. dist. Durand. 18. q. 2.

Palud. 18. q. 2. & ex parte Palud. ibid. q. 2. art. 2. in dubium hoc reuocent, simpliciter tamen negare non audent. Et ratio, quæ eos ad dubitandum mouit, difficilis non est, vt statim ostendam. In explicando autem modo huius inceptiois, nonnulla est diuersitas: nã Alexan. Alenf. 3. p. q. 16. memb. 2. artic. 1. dicit, meritum Christi inceptum in illo instanti, tantum extrinsece: quia in illo instanti Christus non meruit, & immediate post illud meruit. Quam sententiam non solum falsam, sed etiam impossibilem existimant Marfil. & alij. Sed an possibile sit, actum immanentem seu meritum illi modo incipere, philosophica porius quam Theologica controuersia est, & ideo illam prætermitto: quanquam iudico minime repugnare. Quidquid tamen de possibilitate sit, sine vilo tamen fundamento, vel probabilitate tribuitur talis modus inceptiois merito Christi: quia cũ actus meritorius in instanti perfici possit, si potuit Christus inchoare suum meritum statim post conceptionem suam, potuit etiam in ipso instanti conceptionis, non extrinsece tantum, sed intrinsece, efficiendo actum in illo instanti: quia quando operatio est momentanea non oportet, vt sit tempore seu duratione posterior, quam sua causa.

D. Thom. Magist. Bonauent. Ricard. Scot. Gabr. Marfil. Hæbr. 11. Psal. 36.

Quo circa dicendum est primo, Christum Dominum intrinsece inceptum mereri à primo instanti Incarnationis suæ: ita vt in illo instanti habuerit perfectum meritum. Ita D. Thom. infra q. 34. art. 3. & in 3. dist. 18. q. vnica, art. 3. vbi Magister idem docet, & communiter Theologi. Bonauent. art. 1. q. 1. Ricard. art. 1. q. 2. Scot. Gabr. & alij, Marfil. q. 12. art. 1. concl. 4. Et colligi potest ex ad Heb. 10. vbi citantur, & de Christo exponuntur verba Psal. 39. *Hospiam & oblationem nolui, corpus autem adaptasti mihi, vsque ad illud. In capite libri scriptum est de me, vt faciam (Deus) voluntatem tuam: quæ verba inquit Paul. dixisse Christum ingredientem mundum. Et concludit, in ea voluntate nos esse sanctificatos: ingressus autem Christi in mundum esse intelligitur in ipsa carnis assumptione, vt recte Anselm. & D. Thom. exposuerunt, iuxta illud Ioan. 1. 6. *Exiui à Patre, & veni in mundum, vtique per Incarnationem, per quam dicitur primogenitus introduci in orbem terrarum, ad Heb. 1. Igitur in ipso ingressu, atq; adeo in ipso puncto Incarnationis, habuit Christus voluntatis actum ad nostram sanctificationem sufficientem, atq; adeo meritum. Ratione etiam conuincit potest, quia in primo instanti, sicut habuit actum visionis beatæ, ita potuit habere actum scientiæ infusæ (de quo sine causa dubitat Durand. quia in vsu illius scientiæ nõ pendeat à corpore, neque à phantasmatis, neque de discursu aliquo, neque successione temporis, vt supra q. 11. late ostensum est: ergo potuit in eodem instanti liberum actum voluntatis elicere circa obiecta per illam scientiam representata. Itaque, si actum considerauit DEI bonitatem, & beneficia suæ humanitati collata, potuit illum ex charitate libere diligere, eique gratias agere, & similiter cognoscendo voluntatem Patris esse, vt se in morte pro redemptione hominũ offerret, potuit statim obedire, acceptando mortem, ac voluntarie se pro hominibus offerendo. Posita enim in intellectu sufficienti scientia & iudicio, voluntas non indiget successione temporis ad libere amandum, vel eligendum, potuit ergo Christus mereri in primo instanti: ergo meruit. Probatur hæc vltima consequentia: tum quia quod perfectius est, Christo est tribuendum, perfectius autem est semper esse in actu secundo, quam in solo actu primo, vt per se constat: tum etia, quia habebat summam gratiam impellentem voluntatem eius ad huiusmodi meritum, & nihil erat, quod eam retardaret: tum denique quia Angeli hac ratione sese statim in primo instanti creationis suæ conuerterunt in Deum, & per eam conuersionem gloriam meruerunt, vt frequenter Theologi sentiunt. Et de hominibus docet D.**

Fr. Suarez, Tom. 1.

Tho. debere se conuertere in Deum, se & omnia sua in eum referendo, statim ac ratione & libertate vt possunt: quod siue in præceptum cadat, siue non, tamen non est dubium, quin sit melius & perfectius: ergo Christus, qui bene omnia fecit, quam primum potuit libere se conuertere in Deum per amorem & obedientiam, statim sine mora perfecit, nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Denique quia Christus nunquã profecit in statu virtutis, aut meriti, vt supra quæst. 7. late ex Patribus ostendimus, multum autem profecisset, si prius nullum habuisset meritum, & postea illud habere inciperet.

Circa secundum dicendum est, Christum Dominum continue, & sine intermissione vlla meruisse à primo instanti conceptionis suæ, vsque ad instantans mortis. Hanc cõclusionem indicant Theologi cum Magistro in 3. dist. 18. & Alenf. supra, Bonauent. in Breuiloqui. p. 4. c. 7. Caiet. infra q. 34. art. 2. qui bene explicat, ad perfectionem Christi pertinuisse, vt virtutes eius nunquam fuerint otiosæ, nesy in actu primo tantum: quanquam enim non semper in eodem numero actu libero perseuerauerit (id enim dicere nõ est necesse, nec verisimile) semper tamen transibat ab vno actu ad alium, & nunquam ab actu ad non actum: ad hunc enim modum operantur Angeli, quibus ipse similis fuit in operando per scientiam infusam. Vnde etiam supra ostendimus in q. 11. semper fuisse in actu consideratione huius scientiæ, est autem eadem vel maior ratio de actibus voluntatis, qui magis ad virtutis perfectionem pertinent. Cum igitur hoc sit magis consentaneum perfectioni Christi, & nulla sit repugnãtia, vel difficultas, ita de illo sentiendum est. Vnde nullum inuenio Theologum, qui contrarium docuerit. Occurrebat vero statim quæstio, quia videtur sequi, merita Christi aucta fuisse per huiusmodi cõtinuationem, seu multiplicationem actuum. Sed hæc quæstio satis tractata est, & expedita supra q. 1. art. 2. vbi videri potest, ne earundem rerum proluxa repetitione tædio lectorem afficiamus.

Dico tertio circa tertium punctum, Christum Dominum ab instanti mortis suæ, nihil amplius vltra meruisse. Hæc conclusio est communis Theologorum, & ita certe vt sine temeritate in dubium reuocari non possit: eam docet expresse D. Thom. hic ad 1. vbi inquit, Christum hunc nõ esse in statu merendi, quia non est viator: idem docet infra q. 50. art. 6. ad 2. 5. 6. art. 1. ad 3. 5. 7. art. 9. ad 1. & in 3. d. 18. artic. 2. ad 2. & 3. & in 4. d. 15. q. 4. art. 6. q. 2. ad 3. Gabr. in 3. d. 18. q. vnica ad finem. Scot. Durand. Bonauent. Ricard. Maior, & Marfil. locis supra citatis, qui inter conditiones necessarias ad Christi meritum ponunt statum viatoris. Idem docet Sorus in 4. d. 1. q. 3. artic. 5. vbi in particulari dicit non solum post resurrectionem, sed etiam animam separatam Christi in triduo non meruisse. Ratio autem prima & præcipua huius cõclusionis sumenda est ex generali lege à Deo statuta, vt homines quamdiu in hac vita viuunt, mereri possint, tempus autem merendi cum ipsa vita finiatur. Est enim tempus huius vitæ hominibus cõcessum, vt in eo lucrati possint, & quasi in stadio currere, seu in agone contendere, vt postea possint comprehendere, & in corrumptam coronam accipere, vt dicitur 1. ad Corinth. 9. & ideo Eccles. 9. monet Sapiens. *Quodcumque potest agere manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quo tu properas: quod vt Hierony. exponit, intelligendum est de opere meritorio, & de scientia, & sapientia, prout illi deferuiunt. Cum enim loquatur Sapiens (vt idem Hierony. notat) generatim de inferno, qui animas purgatorij, & eo tempore animas sanctorum Patrum continebat, negare non potuit, simpliciter esse in inferno charitatem, & bona opera: necesse est ergo, vt de opere meritorio loquatur. Et ideo ibidem*

Ggg ait

Christum toto vite mortalis tempore, absque vlla intermissione meruisse.
Magist. Alenf. Bonauent. Caiet.

D. Thom.

Gabr. Scot. Durand. Bonauent. Ricard. Maior. Marfil. Sorus.

Tempus merendi, cũ vita finitur.

1. Cor. 9. Eccles. 9.

Hierony.

Gregor.

Eccles. 14. & 18.

Concil. Trid.

Matth. 25.

Luc. 16. Theophyl. Euthym. 2. Cor. 5. August. Galat. 6. Hieronym. 1. Corin. 5.

Hieron.

Obiectio.

Responsio.

Ioan. 9.

Chryso. Augustin. Hieronym. Gregor. Obiectio 2. Origen.

Respon. D. Thom.

ait mortuos non habere ultra mercedem : & ita exposuit hunc locum etiam Gregor. lib. 4. Dialog. c. 39. Et ideo in Scriptura semper retributio operum dicitur esse in ordine ad opera huius vitæ, vt Eccles. 14. & 18. *Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas : & c. 14. Ante obitum operare iustitiam : & c. 18. Ante iudicium, quod, scilicet, in morte fit, parat iustitiam tibi : & ita inferius subdit. Ne verearis vsque ad mortem iustificari, id est, in iustitia crescere, vt exposuit Concil. Trident. sess. 6. cap. 10. nec sine causa additum est : *Vsque ad mortem, sed vt denotetur illum esse merendi terminum.* Et ideo Matth. 25. in parabola de quinque talentis, vnusquisque recipit prout lucratus fuerat, ante rationem à Domino postulatam, postulat autem in morte. Et simile videre est in parabola de villico iniquitatis, Luc. 16. *ibi Theophyl. & Euthym. suo capite 58. indicantur hinc etiam Paul. 2. ad Corinth. 5. vnumquemque ait esse iudicandum, prout gessit in corpore : vt August. notauit libr. de Prædestin. Sanct. cap. 12. & ideo monet ad Galat. 6. vt, dum tempus habemus, operemur bonum, quia, vt tibi prædixerat, *Quæ seminaueris homo, hæc & metet, vt recte Hieronym. aduertit : & propter hæc fortasse causam vocauit Paul. 1. ad Corinth. 6. tempus hoc, tempus acceptabile, & diem salutis, quia vt Hieronym. inquit, tempus sementis est presens vita, quam currimus : cum ista vita transferretur, operandi, id est, merendi, tempus aufertur.* Est ergo sine dubio hæc generalis lex à Deo statuta, vt homines possint in hac vita mereri, & non amplius, vt ex omnibus citatis Scripturæ locis Patres illam exponentes docuerunt.**

Dicit vero fortasse aliquis, hanc regulam & legem positam esse pro puris hominibus, non tamen comprehendisse Christum, qui propter excellentiam personæ suæ videtur in omni statu posse mereri. Sed hæc exceptio plus videtur esse quam temeraria, quia est contra torrentem Theologorum omnium, & contra generalem canonem Scripturæ, sine vlla Ecclesiæ, vel Patrum autoritate. Quin potius nonnulli Patres exponentes ad hoc propositum verba illa Christi Ioan. 9. *Me oportet operari : opera eius, qui misit me donec dies est : venit nox, quando nemo potest operari : per noctem mortem interpretantur, postquam nemo meritorie operari potest : & cum Christus loqueretur de seipso, seipsum sub negatione vniuersali comprehendit.* Quæ expositio colligitur ex Chryso. homil. 55. in Ioan. Aug. tracta. 44. in Ioan. Hieronym. sup. Eccles. 9. & ad Galat. 6. Greg. lib. 4. Dialog. c. 39. Orig. homil. 3. in Psal. 36. vbi ad hoc varia Scripturæ testimonia in sensu mystico accommodat. Aliter dici potest, hanc legem, quod status merendi solum daret pro tempore huius vitæ, intelligendam esse, vt quis possit sibi mereri, non vero vt possit mereri aliis : cuius ratio reddi potest, quia post hanc vitam homo recipit præmium sibi debitum, & ideo non potest ultra sibi mereri, cum sit constitutus in termino. Hoc autem non obstat, quin possit mereri aliis, quinondum in termino constituti sunt : poterit ergo Christus etiam nunc mereri saltem aliis : nam & nonnulli Theologi docuerunt posse beatos mereri saltem de congruo, quo modo interdum locutus est D. Thom. in 4. distinct. 21. q. 1. art. 3. ad 4. vbi de animabus purgatorij loquitur. Si ergo alij Beati possunt de congruo mereri, poterit Christus de condigno. Sed hæc euasio non est magis probabilis, quam præcedens, quia Scriptura absolute & sine distinctione loquitur de merito, & Sancti ac Theologi ita illam interpretantur, præsertim, agentes de proprio merito de condigno & de iustitia. Si autem distinctio data admittenda esset, non solum de Christo, sed etiam de cæteris beatis concedendū esset, esse nunc in statu, in quo possunt mereri aliis, eo modo, quo in via poterant : ergo paritate possent sibi mereri de condigno quidquid il-

lis deesset : nam status beatitudinis & termini solum posset impedire meritum quoad ipsam terminum seu quoad beatitudinem essentialē, non vero quoad accidentale complementum nōdum comparatum. Sequeretur ergo primo, adhuc posse Christum sibi mereri exaltationem & manifestationem sui nominis, quam nondum est plene affectus. Sequeretur secundo, posse animas beatas mereri de condigno gloriam accidentalem, & resurrectionem, & gloriam suorum corporum, his enim bonis adhuc carent, & ea petunt ac desiderant, Sequeretur tertio, animas existentes in Purgatorio posse per modum meriti consequi remissionem pœnarum : quæ omnia falsa sunt, & contra omnes Theologos. Illa autem locutio de merito, de cōgruo, impropria est : interdum enim, omnis imperatio, meritū de cōgruo appellatur, proprie tamen meritum non est. Et ita D. Thom. 1. p. q. 61. ar. 2. Thom. quodlib. 2. artic. 2. licet quodlibet Christi opus per se sufficiens esset ad omne præmium obtinendum : tamen ex diuino pacto & ordinatione factum est, vt tota Christi vita ordinaretur ad integrum ius obtinendum, quasi per modum vnus meriti in morte Christi consummandi. Vnde fit in ipsa morte obtinuisse plenum ius & perfectum ad omnia præmia, quæ secundum legem ordinariam mereri poterat, & ideo nō oportuit, vt postea mereretur, nam postquam quis acquisiuit perfectum & absolutum ius ad præmium, non est, quod amplius mereatur. Et hæc est ratio, ob quam animæ iustorum non merentur vnionem ad corpus gloriosum, quamuis illa careant, quia, scilicet, ex vi meritorum huius vitæ habent plenum & consummatum ius, propter quod illis ex iustitia debetur. Sicut etiam in ter homines mercenariis, qui operatus est, quidquid ex pacto tenebatur, vt sibi ex iustitia merces deberetur, non est, quod illam ulterius mereatur. Quod autem in morte Christi ita fuerit meritum eius consummatum, vt plenum ius ad omne præmium acquisiuerit, constat ex modo loquendi Scripturæ, quæ meritum tribuit omnibus Christi actionibus & passionibus huius vitæ : consummationem vero ponit in morte iuxta illud ad Philipp. 2. *Factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum.* Cui concinunt verba eiusdem Christi, Luc. 24. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Vbi Patres notant, prius tempus fuisse meriti, postea præmij. Vnde Cyprian. serm. de Ascensione. *Itaque inquit, est merces obediens iō Christi, hæc mortis & crucis stipendia : & infra, Solum ad hæc, quæ dicta sunt, restat iudicium : de iudicio & angustia sublatus est Christus, superest, vt post in misericordia temporaria iustitia sequatur iudicium.* Sic etiam exponitur illud Psalmi 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam,* ab August. qui notat, illud, *Postula à me,* ad totam dispensationem temporalem, quæ pro humano genere sumpta est, referri. Et ibidem Hilarius : *Resurgens, inquit, in celo & in terra ius omne sortitus est, vnde & ipse ait, Data est mihi omnis potestas in celo & in terra, in eo autem quod data est, proposiit se tibi, quod accepit, ostendit : proposiit autem cum dixit : Clarifica me Pater claritate, quam habui prius quam mundus fieret apud te : & cum dixit : Non pro eis tantum, sed pro iis, qui credituri sunt per verbum eorum in me. Et S. Vigiliius lib. 5. contra Eurychetem, multa in hanc sententiam edisserens, inter alia attingens hunc locum inquit, *Christus post Resurrectionem suam dicit : Data est mihi omnis potestas in celo & in terra : quam possessionem olim Pater promiserat, dicens : Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam : quam petitionem & largitionem Patris tempore passionis fuisse expletā testatur Isa. dicens : In tempore**

pore placito exaudiui te, &c. cap. 49. & apud eundem
 Iſai 49. & 53. Iſaiam c. 53. vt supra dicebam, est pactum expressum.
 Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum, & ideo Paul. ad Hebr. 10. sic de Christo loquitur. Vnam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei, de cetero expectans, donec ponantur inimici sub pedibus eius. Satis aperte docens, Christum illa oblatione totum negotium suum & meritum consummasse: iam vero solum expectare veluti possessionem, & executionem, vt cap. etiã 9. prius indicauerat. Quem locum tractans Cyril. in Exegeti ad Valerian. quæ habetur in Concil. Ephes. tom. 6. c. 17. circa medium inquit: Cum Christus incarnationis economiam consummasset, celos ascendit, &c.

Et tandem confirmatur & explicatur, quia Christus vsq; ad mortem, & per mortem suam nos redemit, iam vero nos non redimit, sed applicat nobis redemptionem suam: & ideo Scriptura sacra semper loquitur de preterito, saluauit nos, redemit nos, quia iam redemptio est consummata: ergo & meritum consummatum est, neque iam amplius Christus meretur: nam si adhuc mereri posset, etiam posset satisfacere, quia sicut oratio meritoria est, ita & satisfactoria, neque passio aut poena simpliciter necessaria est ad satisfaciendum, præsertim pro culpa. Si autem adhuc mereretur, & satisfaceret pro nobis, adhuc nos redimeret, quia non aliter nos redimit, quam merendo & satisfaciendo pro nobis. Si autem adhuc nos redimit, nondum plane nos redimit, neque emit pretio magno sanguinis sui, neque consummat meritum suum per mortem: nam sicut ante mortem fecit opera per se condigna & sufficientia ad nostram redemptionem, & tamen illis contentus non est, sed multa alia addidit vsque ad mortem: ita & his non fuit contentus, sed multa etiam addidit post mortem, scilicet, descensum ad inferos, reditum ad corpus, & post resurrectionem Apostolos reuocauit & confirmauit in fide, & adhuc interpellat pro nobis: si ergo de toto hoc tempore, & omnibus his operibus idem est iudicium quoad meritum & satisfactionem, non magis consummata est redemptio per mortem Christi, quam per opera subsequencia: quod non solum falsum, sed etiam hæreticum mihi esse videtur.

Sed contra primo, quia Christus nunc orat pro nobis, & eius oratio est dignissima, & ex lege Dei non potest non exaudiri: ergo per illam meretur. Respondetur, an & quomodo Christus oret in celo, infra q. 21. explicandum est: dato vero antecedenti, negatur consequentia, quæ eiusdem formæ fieri potest de orationibus aliorum beatorum, maxime, quando sibi aliquid postulant, vt, verbi gratia, resurrectionem suorum corporum. Ratio vero est, quia Christus non orat nunc, vt per ipsam orationem faciat sibi debetam, quam postulat: sed potius tanquam exigens, quod alias titulo iustitiæ sibi iam est debitum: itaque illa oratio nititur præcedentibus meritis, non denuo meretur: sicut inter homines quando mercenarius petit mercedem suam, quam promeruit, non ideo petit vt illam mereatur, sed vt illam exeat. Quocirca illa lex, in qua fundatur certa & infallibilis impetratio talis orationis, est ipsa promissio, ex qua debetur retributio prioribus meritis, non specialis aliqua lex vel promissio, propter quam illi orationi retributio aliqua debeatur. Hæc est doctrina D. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 11. ad primum, quam indicasse videtur Rupert. Abb. lib. 9. de Diu. offic. c. 3. sic inquit: Illa interpellatio, Doctorum omnium vera assertione, non submissa est postulatio, sed passionis eius, quæ semel pro nobis in sacrificium oblata est, æterna commemoratio. Dices. Ergo, cum Christus orabat in terra, Clarifica me Pater &c. non merebatur per illam orationem, sed exigebat rem sibi debitam ratione vnionis. Respondetur negando consequentiam, quia per illam orationem simul

Fr. Suarez, Tom. 1.

cum aliis operibus, & passionem suam, acquisiuit iustitiæ, quod est proprie mereri: quo modo non debebatur illi claritas, seu gloria ratione vnionis, sed solum iure quodam filiationis, seu proportionis cuiusdam, at vero per orationem, quam habet in celo, nullum nouum ius acquirit, vt dictum est.

Contra secundo, quia vulnus lanceæ inflictum est Christi corpori post mortem eius, & tamen per illud maxime promeruit, sacramenta enim in Christi meritis fundantur, & tamen virtus eorum fluxisse dicitur à latere Christi pendente in cruce, vt loquitur Leo Papa epist. 4. cap. 6. dicens: Tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere eius proflexerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis. Et August. tract. 15. & 120. in Ioann. inquit: O mors vnde mortui reniſcunt: quid sanguine isto mundus? quid vulnere isto salubris? Similia habet lib. 2. de Symbolo ad catechumenos cap. 6. lib. 15. de Ciuit. cap. 26. lib. 18. contra Faull. cap. 20. Chrysost. homil. 84. in Ioan. Cyril. lib. 12. cap. 39. ac denique lib. 10. in Luc. cap. de commendatione Mariæ. Ex illo, inquit, in corrupto corpore, sed defunctio, omnium vita manabat: aqua enim & sanguis exiuit, illa, quæ diluat, iste, qui redimat. Quidam hæretici dixerunt, vulnus illud inflictum esse Christo adhuc viuenti. Sed est hæresis contra expressum testimonium Ioan. cap. 19. damnata in Conci. Vniuersali, Clementina vnica de Summa Trinitate. Respondetur ergo, in illius vulneris susceptione, cum ipsum factum est, nullum fuisse nouum meritum, quia neque ipsum corpus exanime iam erat capax meriti, neque anima separata, quamuis intelligatur voluntarie acceptasse iniuriam illam sibi factam in suo corpore, erat iam in statu merendi: intelligi tamen potest Christum ipsum dum viueret præuidisse, & libere acceptasse, & obtulisse pro nobis vulnus illud, & dedisse etiam in pretium redemptionis nostræ sanguinem, qui de illo exiuit. Et hac ratione posset virtus sacramentorum in hoc merito fundari, quanquam citati Patres, non tam de merito, quam de significatione loquantur, dicentes, aquam & sanguinem significasse sacramenta Ecclesiæ, quibus iustificamur: præsertim Baptisum & Eucharistiam, ad quæ tanquam ad ianuam & consummationem omnium sacramentorum cætera reuocantur: dicunt etiam significatum esse, virtutem sacramentorum à Christi morte manasse, ipsumque Christum fuisse veluti fontem, ex quo sacramenta proflexerunt.

Tertio obieitur, nam Christus Dominus per mortem suam nos redemit, ergo meruit in eo instanti, in quo consummata est mors: sed in illo iam anima non erat in corpore, quia homo moritur per primum sui non esse, ergo. Qui dicunt hominem mori per vltimum sui esse, facile se expediunt ab hac difficultate, & ab aliis similibus, quæ de martyribus tractari solent. Supponendo tamen communio-rem philosophorum sententiam, Caietanus 1. p. qu. 63. artic. 6. dicit in instanti mortis hominis esse meritum, non tanquam in pura via, sed tanquam in termino viæ, vnde pro illo termino concedit meritum in anima separata: & in speciali loquens de Christi anima infra quæst. 50. artic. 6. similiter sentire videtur, quamuis obscurissime loquatur. Sed hæc sententia mihi semper displicuit, quia illud instans in se, sicut vltimus terminus extrinsecus viæ, vnde sicut in illo iam non est via, ita nec meritum. Eodem ergo modo dicendum est de Christi Domini morte, & merito: & hoc sentit D. Thom. in illa q. 50. artic. 6. ad 1. cum dicit, redemisse nos Christum per mortem, vt est in fieri, non vt est in facto esse, hoc enim est dicere Christum meruisse toto tempore, quo passus est pro nostra redemptione, in instanti autem mortis, cum vita terminatum esse meritum eodem modo, quo ipsam vitam.

Ggg 2 DISPV.

Obiectio 2.
 An per vulnus lanceæ
 Christus meruit.
 Leo Pap.
 August.
 Chrysost.
 Cyril.
 Ambro.
 Ioan. 19.
 Conci. Vniuers.
 Respons.

Obiectio 3.
 Responsio.
 Caieta.
 Instans mori
 in se, sicut vltimus terminus extrinsecus viæ, vnde sicut in illo iam non est via, ita nec meritum.
 Responsio.
 D. Thom.

Hebr. 10.
 Hebr. 9.
 Cyril.
 Conc. Ephes.
 Obiectio 1.
 Respons.
 D. Thom.
 Rupertus.
 Abbas.

DISPUTATIO XL.
In tres sectiones distributa.

Deiis, quæ ibi Christus Dominus meruit.

Calvinus.

Explicato merito Christi Domini secundum se, sequitur, explicemus, quid & quibus meruerit, & ratio doctrinæ postulat, ut prius de ipso dicamus, deinde de alijs. Supponim⁹ autem Christum sibi, quid meruisse, quamquam Calvinus hæreticus id negare ausus est: quem confutabimus rōmodis sectione 2. ne eadē sacræ Scripturæ testimonia reperere necessarium sit. Videamus ergo, quid sibi meruerit: ubi statim occurtebat quæstio, an incarnationem suam sibi Christus meruerit. Sed quoniam disputatam reliquimus q. 2. artic. 11. Superest ergo, ut de alijs donis, quæ præter incarnationem Christo sollata sunt, breuiter differamus.

SECTIO I.

Utrum Christus mereri potuerit gloriam animæ suæ, & alia dona gratiæ, & scientiæ.

Scot.

Gab.

Medina.

Quæstionem hanc intelligo de potentia absoluta, nam de potentia ordinaria dicemus sectione sequenti, explicando, an de facto habuerit tale meritum. Procedit autem quæstio, supponendo Christum habuisse gratiam, gloriam, & alia similia dona à primo instanti creationis animæ suæ, non enim existimo posse in dubium verti, quin de potentia absoluta potuerit illa anima, etiam vnita Verbo, carere gloria animæ aliquo tempore, & ita illam de condigno mereri: illud enim prius offensum est supra q. 7. & 9. & ex illo euidenter aliud sequitur, ut per se notum est, & ex dicendis constabit, quamquam contrarium videatur posse colligi ex Scoto dist. 18. q. v. nica §. Hoc viso ad primum: ubi dicit, tantum fuisse gloriam animæ Christi, ut propter excellentiam suam non potuerit cadere sub meritum, etiam ipsi⁹ Christi, quem sequitur Gab. ibi artic. 3. dub. 2. Ratio enim illa, si vera est, procedit, etiam si supponatur Christum aliquando caruisse illa gloria. Sed si intelligant hi autores illam gloriam non potuisse cadere sub meritum Christi ratione suæ excellentiæ, & perfectionis intensiue: est ratio omnino falsa, & indigna, quia Christi meritum de se non solum ad illam gloriam promerendam, sed etiam ad quamcunque aliam perfectiorem, etiam si in infinitū procedatur, sufficiens fuit, cum fuerit infinitum. Si autem sub illa perfectione gloriæ comprehendant modum habendi illam ab initio, sic non contradicunt nobis, sed pertinet eorum opinio ad quæstionem, quam disputandam aggredimur: & ita videntur illi autores intelligendi, qui etiam non loquuntur aperte de potentia absoluta, quamuis hoc magis indicent. Et ad eundem modum dicendum est de gratia habituali, & alijs donis, potuisse, scilicet, Christum illa mereri, si eis aliquando caruisset, propter eandem causam & rationem: quamquam de habituali gratia nonnulli dubitare videantur, ut Medina q. 7. artic. 13. dub. penult. Quia principium, inquit, meriti non potest cadere sub meritum, gratia autem habitualis est principium meriti. Quæ ratio, si quid probaret, simpliciter, & sine vlla suppositione, probaret de gratia habituali: tamen vera nihil probat, quia ut supra ostendi gratia vnionis est sufficiens principium meriti, & ideo per illam potuisset Christus mereri habitualement gratiam, si illa caruisset. Quæstio ergo hæc solum procedit ex dicta suppositione, an scilicet hæc duo simul stare poterint de potentia absoluta, ut scilicet Christus nunquam caruerit gratia, & gloria, & nihilominus per propria merita, ea fuerit consecutus.

A Prima sententia negat hoc esse possibile, sed implicare contradictionem. Hæc existimatur sententia D. Thom. in hoc articulo, & ita videntur interpretari Caiet. & alij Thomistæ: indicant etiam Scot. & Gab. paulo ante citati: tenet etiam Henri. quod lib. 6. q. 6. qui sicut absolute opinatur, non potuisse etiam de potentia absoluta animam vnitam Verbo carere visione beata, ita simpliciter existimat impossibile mereri illam. Fundamentum huius sententiæ ita explicari potest, quia implicat contradictionem, eandem gratiam simul esse perfectam & imperfectam, consummatam, & non consummatam: sed gratia, quæ est principium merendi gloriam, est gratia imperfecta, & non consummata, gratia vero, quæ semper est coniuncta gloriæ semper est perfecta & consummata, ergo impossibile est hæc duo simul coniungi. Secundo, impossibile est moueri ad terminum, & esse in termino, sed mereri gloriam est moueri ad gloriam, ergo impossibile est, esse in termino gloriæ & moueri ad illum. Tertio, quia vel posset esse tale meritum per opera, quæ antecederent ipsam visionem beatam, & hoc non, quia supponimus animam nisi quam caruisse illa visione: vel per opera subsequencia, & hoc est contrarium ipsius meriti, debet enim antecedere præmiū, cum sic illius causā, & aliquo modo efficiens.

Secunda sententia est non implicare contradictionem, ut Christus beatus existens à primo instanti incarnationis suæ, beatitudinem animæ, & cetera dona gratiæ & scientiæ sibi meruerit. Hæc est communis Theologorum in 3. distinct. 18. expresse Alb. Mag. art. 4. & 7. Mai. quæst. 2. Gaiet. de Rubio. quæstio. 1. art. 2. Basol. artic. 3. Francisc. de Mairo. q. 1. Alij vero tantum indicant, quos fest. sequenti referam. Indicat etiam Alenf. 3. p. q. 16. memb. primo, generatim Altriosod. 3. Summa, tracta. 1. c. 7. Et mihi videtur vera sententia, quæ duobus modis tractari, & probari potest.

Primo ergo possibile fuit Christum mereri hæc bona per aliquod opus, quod prius natura antecederet illa, quamuis simul in eodem instanti darentur propter tale meritum. Quod etiam hoc nullam inuoluat contradictionem, ita declaratur: quia in genere loquendo non est necesse, ut meritum tempore antecedit præmiū, sed solum natura, ut de facto etiam videre licet in merito iustorum, & aliquo præmio illius: meretur enim iustus perfecte & de iustitia augmentum gratiæ, habet ergo illud augmentum veram rationem præmij, meritum enim & præmiū correlatiua sunt: & tamen in eodem instanti, in quo illud meretur, recipit illud, ut est indubitatum apud omnes Theologos. Ratio vero est clara, nam meritum vel comparatur ad præmiū, vel ad Deum, qui daturus est præmiū: si ad Deum, nulla est repugnantia, quia in eodem instanti, in quo meritum fit, Deus acceptat illud, & cum sit omnipotens, statim potest reddere præmiū, si aliunde non repugnet, si autem comparetur ad præmiū ipsum, intelligi facile potest, illam rem, quæ est præmiū, esse talem, ut non repugnet simul esse cum illo actu, in quo fundatur meritum, ut aperte constat in exemplo posito de actu charitatis, & de eodem charitatis augmento: ergo ex parte ipsarum rerum, in quibus consistunt meritum & præmiū, non semper est repugnantia. Nec denique esse potest ex ordine meriti & præmij, quia vel ille intelligitur esse per modum habitudinis causæ ad effectum, & ex hac parte non est repugnantia, quia verumque potest fieri in instanti, & in his, quæ hoc modo producantur, si causa est perfecta, simul tempore est cum suo effectu: & eadem ratio est, si habitudo illa intelligatur esse per modum viæ ad terminum, quia, quando via est momentanea simul etiam est cum suo termino, ut philosophis notum est: & apud Theologos constat, vltimam dispositionem ad gratiam

D. Thom. Caiet. Scot. Gab. Henri.

Alb. Mag. Altriosod. Franc. de Alenf. Altriosod. Alij. Scot. Gab. Medina.

gratiam esse aliquo modo causam, & viam ad illam, & nihilominus simul tempore infunditur. Ex quo obiter solum relinquitur secundum argumentum primæ sententiæ.

Constat ergo ex generali ratione meriti, & præmij non repugnasse Christi animam per aliquem actum prius natura elicitum meruisse gratiam & gloriam sibi, in eodem instanti infundenda: superest, vt probemus, non repugnasse ex speciali ratione talis præmij, quod colligi potest ex D. Thom. quodlib. 9. artic. 8. & in 2. distinct. 5. quæst. 2. artic. 2. & potest ostendi, quia si in hoc est specialis repugnantia, necesse est, vt oriatur ex ipsis rebus vel actibus, in quibus tale meritum & præmium consistit: nam, cum in cæteris omnibus eadem sit ratio de hoc præmio, & alijs, fingi non potest alia radix, ex qua oriatur. Sed hinc etiam nulla repugnantia necessario nascitur, ergo, probatur minor, quia in merito Christi duo considerari possunt, aliud est cognitio intellectus, quæ fundat meritum, & hæc in illo non fuit fides, sed scientia infusa: aliud est actus voluntatis, in quo est formale meritum, qui fit, verbi gratia, actus liber amoris Dei, sed vtrumque horum, etiam si prius natura habeatur, potest esse simul cum visione beatæ, & eum quibuscumque alijs donis gratiæ posterius natura infusus, de facto enim hæc omnia habuit Christus simul in eodem instanti, ergo ex parte ipsarum rerum, quæ sunt tale meritum, & tale præmiu, nulla est specialis repugnantia. Dicitur fortasse, simpliciter non repugnare, hæc omnia simul fieri & haberi in eodem instanti, repugnare tamen, simul fieri cum illo ordine naturæ, vt actus inferioris scientiæ natura antecedar actum visionis, & actus amoris liberi gratiam ipsam consummatam, quia scientia infusa sequitur ex ipsa visione beatæ, & actus amoris est ipsa gratia, quæ proxime nascitur ex visione. Sed gratis & sine fundamento dicitur hoc esse impossibile cum nulla vel probabilis contradictio ostendi possit: quia nec necesse est: scientiam infusam sequi esse beatæ, cui possit Deus sua sola virtute proximæ & immediate illam donare, neque necesse etiam est, primum actum procedere ab habitu gratiæ, sed potest fieri à sola potentia cum auxilio. Vnde facile explicari potest modus, quo tale meritum in Christo esse potuit, potuit enim Deus in instanti creationis animæ Christi, primum omnium eleuare intellectum eius ad cognitionem aliquam Dei abstractiuam, & per scientiam infusam: & similiter præbere auxilium voluntati, vt per liberum actum se disponeret ad susceptionem gratiæ, & aliorum donorum ad eum modum, quo nunc eleuat voluntatem hominis in instanti iustificationis, vt se disponat ad gratiam: vnde sicut in iustificatione nostra, dispositio natura antecedit infusionem gratiæ, ita fieri potuit in prima sanctificatione animæ Christi per gratiam accidentalem. Est tamen differentia, quia nos per dispositionem non meremur de condigno infusionem gratiæ, quia non supponimur grati: Christus autem, quia per ipsam visionem est gratissimus, & perfectissimum principium meriti, ideo per talem dispositionem de condigno ex perfecta iustitia mereretur ipsam infusionem gratiæ: nam respectu Christi, hæc non est prima gratia, sed secunda, quæ aliam perfectionem supponit, nihil autem repugnat per primam gratiam, mereri secundam. Vnde etiam fit, vt per eandem dispositionem poterit mereri eandem gratiam consummatam, & perfectam, atque adeo gloriam & cætera dona: quia valor & meritum illius dispositionis maius est, quam hæc omnia, & aliunde nulla est repugnantia, vt declaratum est. Ex quo discursu intelligitur, solum illum primum actum scientiæ, & primum auxilium datum voluntati Christi ad prædictum actum, non potuisse hoc modo cadere sub meritum eiusdem Christi, quia ante primam cognitionem, & primum actum

Fr. Suarez, Tom. 1.

iberum impossibile est intelligere, vt in eodem lumine antecedar meritum, etiã ordine naturæ, cum meritum necessario supponat cognitionem, & in actu libero fundetur.

Secundo modo intelligi potest fuisse possibile hoc meritum per subsequencia opera, ita vt propter illa præuisa data fuerit prima gratia & beatitudo: & extendi hoc potest ad primum auxilium, & primum actum cuiuscumque scientiæ. De hoc tamen modo, quia nunc necessarius non est plura non dicam, sed iudicandum de illo est iuxta ea, quæ de possibili merito Incarnationis diximus supra quæstio 2. artic. 11. & in sequentibus occurret occasio addendi nonnulla.

Ad argumenta, primo non existimo sensum D. Thomæ esse, quem explicat illa sententia, sed posse optime de potentia ordinaria explicari, vt sectione sequenti dicam. Ad primam vero rationem respondetur, gratiam, quæ esset in Christo principium meriti in dicto casu, non esse gratiam imperfectam, sed ipsam gratiam vniõis. Deinde etiam si demus (vt reuera fieri posset) habitum gratiæ infundi animæ Christi sine merito, vt per aliquem actum ab illo elicitum mereretur visionem beatam in eodem instanti dandam, adhuc argumentum illud non procederet, nam interrogo, quid intelligatur nomine gratiæ imperfectæ, nam si intelligitur gratia, quæ principio aliquo tempore non habet coniunctam visionem, sic petitur principium, nego enim esse de ratione gratiæ, quæ est principium meriti, vt sit hoc modo imperfecta, nulla enim ratione hoc probatur, & cõtrarium satis à me probatum est. Aut per gratiã imperfectam intelligitur gratia, quæ per fidem operatur, & hoc sensu in alijs præter Christum speciali modo repugnat, meritum visionis beatæ simul esse cum ipsa visione beatæ, eo modo quo repugnat, fidem & visionem esse simul, siue illa repugnantia sit in ordine ad absolutam Dei potentiam, siue solum ex natura rei, aut secundum legem ordinariam, quod fortasse probabilius est, at vero in Christo Domino neque hic modus repugnantia reperitur, quia meritum eius non fundatur in fide, vnde neque gratia, quæ fuit principium eius, fuit in illo sensu imperfecta. Aut per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ nõ habet totum augmentum seu intentionem, quam habitura est, & hoc sensu etiam facile negari potest, hanc imperfectionem esse de ratione illius gratiæ, quæ est principium meriti, nihil enim illa ad meritum confert, neque villa ratio assignari potest propter quam requiratur, præsertim cum possit habitus gratiæ esse tam intensus in viatore, quam in comprehensore. Aut denique per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ est veluti in fieri & in via, & hic sensus vix potest distinguì à præcedenti, vnde neque hæc imperfectio ad meritum est necessaria posse enim gratia consummata & perfecta in intentione gratis alicui donari prius natura vel tempore, hac lege & conditione, vt quamprimum ab illa profueret operatio libera & meritoria, statim in eodem instanti redderetur illi præmium visionis beatæ. Secundum & tertium argumentum, ex superioribus soluta sunt.

SECTIO II.

Virum Christus meruerit gloriam animæ suæ, & alia dona gratiæ, & scientiæ.

PRIMA sententia affirmat, quam tenent Aluissiodoren. Albert. Magn. Guiliel. de Rubion, Bassolis & Mairo, præcedenti sectione citatati. Et suaderi potest nonnullis sacre Scripturæ testimonijs, Psal. 44. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo latiss. Quamquam enim interdum exponatur hic locus de grana vniõis, multum tamen Sancti illum intelligunt de gratia habituali,

Etiã per subsequencia opera à Deo præuisa, mereri potuit Christum dicta dona.

Gratia, vti si merito, non opus est, vt sit aliquo modo imperfecta.

Aluissiodoren. Albert. Magn. Guiliel. de Rubion, Bassolis & Mairo. Psal. 44.

vt supra vidimus: & licet illud, *propterea*, possit de-
notare causam finalem, satis tamen commode vi-
detur intelligi de causa meritoria. Præsertim tamen
videtur virgere illud Isai. 53. *Pro eo quod laboravit, vi-
debit, & saturabitur.* Visio enim, quæ sariat, non est
nisi visio beata, iuxta illud Psal. 26. *Satiabor cum appa-
ruerit gloria tua.* Vnde sanctus Vigilus lib. 5. contra
Eutychem, hoc testimonio probat Christi animam
vidisse lucē & fuisse saturatam scientia propter suū
meritum: & ibidem de merito Christi exponit illa
verba Ioan. 10. *Propterea me diligit Pater, quia animam
meam pono.* Meruit ergo Christus dilectionem Pat-
ris, acque adeo gratiam. Deniq; Isai. 7. dicitur: *Eccē
saluator tuus venit, & merces eius cum illo.*

Isai. 53.

Psal. 26.
Vigilur.

Ioan. 10.

Isai. 62.

D. Thom.

Rationibus videtur virgentius confirmari hæc opi-
nio. Prima colligitur ex dictis in sect. præced. iun-
cto principio, quo D. Thom. in hoc art. vitur: quia
si meritum nõ requirit carentiam præmij, melius est
habere illud ex merito, quam sine merito, sed osten-
sum est, hoc meritum gloria in Christo nõ requi-
rere carentiam ipsius gloria: ergo perfectius fuit
habere illam ex merito, quam sine illo, Christo au-
tem tribuendum est, quod perfectius est. Maior præ-
batur, quia habere aliquid ex merito perfectio est,
vnde, si non excludat maiorem vel æqualem perfe-
ctionem, melius erit habere aliquid ex merito quã
sine merito: sed nullam maiorem perfectionem ex-
cludit, quia non excludit hanc, scilicet, semper esse
beatum, & nulla alia excogitari potest, quam exclu-
dat, nec D. Thom. alterius meminit. Dices excludere
aliam, scilicet, quod ipsa gloria sit per se debita, vt
proprietas connaturalis. Sed hoc falsum est, potest
enim eadem gloria deberi, vt proprietates connatu-
ralis ipsi vnioni, & fieri debita ex iustitia per meri-
tum, si aliunde non sit repugnantia, nam illi duo ti-
tuli optime inter se coniunguntur, & perfectius est
habere aliquid ex vtroque titulo, quam ex altero
tantum. Vt si regis filius regnum sibi iure heredita-
rio debitum, suis etiam victoriis, & facinoribus me-
reatur, maior illi erit gloria & perfectio, ita enim se-
ctio sequenti nobis philosophandum est in meri-
to gloriae corporis Christi Domini. Vnde quod cõ-
tra hanc sententiam obicitur solet, quia Christo gratia
& gloria est connaturalis, tanquã naturali Filio Dei,
iuxta illud Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi
vniuersi à Patre, & ad Roman. 8. Si Filii & hæredes.*
Quod autem connaturale est, non cadit sub meri-
to. Hæc (inquam) ratio parũ virgere videtur con-
tra hanc sententiam, quia illi duo tituli (vt diximus)
non repugnant: præsertim quia gloria & gratia non
est connaturalis humanitati Christi secundum se, hu-
manitati autem vt vnitas dicitur connaturalis, non
quia sit proprietas physice manans ab ipsa vnione,
sed quia debetur secundum quandam veluti con-
naturalem proportionem, & congruentiam: huius-
modi autem proprietati multo minus repugnat, vt
possit simul per meritum obtineri: sicut nullus ne-
gat, quin Christus Dominus potuerit obtinere gra-
tiam habitualem per propriam dispositionem libe-
ram, quod esset alienum à proprietate connaturali
physice manante à suo principio, nõ vero à proprie-
tate connaturali modo explicato.

Ioan. 1.
Rom. 8.

D. Thom.

D. Thom.

Ex quo potest secunda ratio fieri pro hac senten-
tia, nam Christus suscepit gratiam habitualement per
propriam dispositionem, ergo per illam meruit gra-
tiam ipsam. Antecedens videtur esse communiter
receptum, præsertim in schola D. Thom. quia ipse
docet infra. q. 30. artic. 5. Christum sanctificatum esse
per proprium motum liberi arbitrij quia hic mo-
dus sanctificationis perfectior est: consequentia vero
probat, quia necesse est, vt illa dispositio fuerit
actus supernaturalis ordine naturæ antecedens gra-
tiæ infusionem, quia hoc est de ratione dispositio-
nis, cum, esse dispositionem sit esse causam, id quod
docuit etiam D. Thom. 1. p. q. 62. artic. 2. ad 3. & 1. 2.

A q. 109. artic. 6. ad 3. sed dispositio ad gratiam est me-
ritoria gratiæ de condigno, si supponat personam
gratam, vt in Christo supponebat, ergo in Christo
illa dispositio vt prior natura gratiæ, fuit meritoria
gratiæ, & consequenter etiam gratiæ, quia nullus
meretur gratiam, quin mereatur etiam gratiã, quia
gratia est prior gloria. Et confirmatur, nam ideo di-
citur Christus sanctificatus per propriam dispositio-
nem, quia hic modus sanctificationis est perfectior,
sed etiam pertinet ad maiorem perfectionem, ve-
lita dispositio simul sit dispositio & meritum, ergo.
Tandem, posito hoc ordine naturæ, quem requirit
dispositio, ponuntur omnia, quæ necessaria sunt ad
hoc meritum, vt euidenter patet ex dictis in sectio-
ne præcedenti, nam illa dispositio necessario inclu-
dit cum actu voluntatis actum intellectus distincti
à visione beata, quia visio beata non est dispositio ad
gratiam, sed consummatio eius: habuit ergo Chri-
stus de facto totum id, quod de possibili requireba-
mus ad meritum, ergo meruit.

Hæc sententia est sine dubio probabilis, cum hæ-
beat graues auctores, & valde probabiles rationes, &
speciem quandam pietatis: vnde, qui illi merita-
tis notam inuicunt, temere sine dubio loquuntur,
præsertim cum nullum solidum fundamentum as-
ferant, vt videbimus.

Nihilominus cõtraria sententia quæ negat, Chri-
stum hæc dona animæ suæ meruisse, sicut commu-
nior Theologorum est, ita simpliciter videtur mihi
C probabilior. Teneat illam D. Thom. hic Magister & D. Thom.
alij Theologi in 3. dist. 18. Bonavent. artic. 2. quæst. 1.
Ricard. arti. 2. quæst. 1. Palud. quæst. 2. Durand. quæst.
3. nu. 6. Scot. & Gab. quæst. vnica. Marfil. quæst.
12. artic. 1. conclus. 3. qui pro hac sententia referunt
August. sed falso, quia August. non loquitur de me-
rito gratiæ aut gloriae, sed de merito Incarnationis: Gab.
referit item contra hanc sententiam Alexandrum
Alensem, sed male, aperte enim tenet eandem, p.
q. 10. memb. 3. artic. 1. & Dried. de Capti. & redemp.
gen. hum. tract. 2. capit. 2. p. 3. artic. 3. Socin. 2. dist. 2.
quæstio. 1. artic. 2. Camb. lib. 12. de locis cap. 14. ad 6.
Caes.

Solet hæc sententia fundari quibusdam rationibus
inualidis, quas breuiter attingere oportet. Prima est
illa de proprietate connaturali, quæ iam recta est.
Secunda, quia si Christus meruisset gloriam suam,
obtinuisset gloriam infinitam, sicut meritum est in-
finitum. Sed hæc minoris momenti est, idem enim
argumentum fieri posset, vt non meruerit nobis
gloriam, quia obtinuisset nobis gloriam infinitam,
sicut meritum est infinitum. Simili etiam argu-
mento probaretur, non habuisse gloriam, vt pro-
prietatem vnioni debitam, quia vnio est infinita,
& consequenter illi danda esset gloria infinita: &
sine dubio, si sola dignitas eius pensetur, gloria
perfectior, etiam si in infinitum aueretur, esset il-
li proportionata. Sicut ergo in huiusmodi exem-
plis dicimus in finitam gloriam non esse possibilem,
& ideo datam esse Christo ratione vnionis in cer-
to termino iuxta dispositionem diuinæ sapientiæ:
ita dari potuisset ratione meriti, nam licet meri-
tum in se sit infinitum, tamen ab ipso Christo re-
ferri posset ad præmium finitum à Deo præscri-
ptum, sicut de facto retulit sua merita, vt in nobis
haberet effectum finitum. Tertia ratio est, quia
alias Christus non obtinuisset gloriam vsque ad fi-
nem vitæ suæ, quia non consummauit meritum
suum, neque obtinuit perfectum ius ad præmium
vsque ad finem vitæ: Sed parum etiam hoc virget,
quia non oportuit omne præmium meritorij Chri-
sti ita differri, multa enim petiit & meruit, vt sta-
tim fierent. Illa ergo dilatio & complementum me-
riti potissimum locum habuit in ordine ad nostram
redemptionem & completam satisfactionem pro
reatu ortus humanæ naturæ: vnde cõsequenter fa-
ctum est, vt eo etiã tempore Christus caruerit a liquib.
bonis,

bonis, seu perfectionibus corporis, quarum carentia necessaria erat ad perficiendam nostram redemptionem, & ideo non ordinavit sua merita ad obtinenda ea bona ante mortem: de bonis autem animae non est eadem ratio, & ideo poterat facile ordinare suum meritum ad illa obtinenda statim, & sine dilatione vlla. Ex quo ruit quarta ratio, qua alij videntur, scilicet, quia alias habuisset Christus spem beatitudinis animae suae: hoc enim non sequitur, quia spes requirit carentiam & dilationem praemij, Christus autem si gloriam animae meruit, in primo instanti Incarnationis illam meruit, & statim, ac sine dilatione vlla, illud praemium obtinuit.

Quintam rationem addit Scotus, quam ipse aliter format, melius autem videtur hoc modo proponi: quia in beatitudine sunt aliqui habentes gloriam sine proprio merito, ex alieno tantum: sicut infantes: alij tantum habent ex proprio merito, sicut angelici alij ex proprio & alieno simul, ut puri homines adulti, ergo decuit ad perfectionem illius status, ut esset aliquis habens beatitudinem sine vlllo merito. Sed in primis, vnde inferitur, hunc futurum fuisse Christum: cur enim id, quod ipsi habenti perfectio non est, accommodandum est potius Christo, quam alijs, etiam si ad perfectionem totius communitatis pertinere videatur? Deinde negari potest, partitionem illam ad perfectionem vel complementum status beatifici pertinere, maior enim perfectio videri potest, ut tota beatitudo omnium Beatorum in Christi meritis fundetur: vnde & vnum membrum illius enumerationis falsum est, quia angeli non ita habent gloriam ex merito proprio, quin etiam habeant ex merito Christi, ut infra dicemus. Sexta ratio aliquibus videtur euidentior, quia si Christus meruisset gloriam animae suae, propter illam praecipue venisset, & operatus esset potius propter comparandam sibi gloriam, quam nobis: quod non est modo loquendi Scripturae consentaneum. Hoc argumento vitetur Caluinus, ut probet Christum nihil sibi meruisse, *Alioquin, ait, frigeret confirmatio illa amoris, quam Paulus commendat, quod pro nobis mortem subierit, ad Rom. 8. Vnde ipse quasi sui obliuiscitorum suam meritum ad nos transtulit, dicens, Pro illis sanctis pro me ipsum, Ioan. 17.* Sed hoc argumentum frivolum etiam est, quamquam etiam sine dubio verissimum est, Deum magis amare gloriam solius animae Christi, quam omnium hominum, & angelorum, siue illam per se ac primario praedestinaverit, ut nos probabilius existimamus, siue oblata occasione peccati: quia quaecumque ratione praedestinata sit, est maius bonum, magisq; pertinens ad Dei gloriam, quam aliud. Deinde etiam verissimum est, Christum Dominum magis amare & velle gloria suam, quam nostram: quia iuxta charitatis ordinem ita amari debet, quia illud bonum, & in se excellentius est, & magis coniunctum Deo & Christo. Nihilominus tamen verum est, Filium Dei non propter suam commodum, sed propter homines humanitatem assumpsisse, quia ipsa Incarnatio fuit humanitatis exaltatio, non divinae personae: quia divinae personae nihil inde vtilitatis accessit, sed potius se ipsam examinavit, ut loquitur Paul. ad Phil. 2. id est, assumpsit naturam humanam passibilem, quae comparatione divinae naturae est quasi nihil, & sub ea maiestatem suam occultavit, ut omnes Patres exponunt: & in hoc sensu vititur interdum illa argumentatione contra haereticos Cyril. Alex. li. 3. Theos. cap. 2. Similiter etiam verum est, omnia, quae ad penam, dolorem, & satisfactionem pertinent, ac denique quae in corpore passibili ut sic, peracta sunt, tantum propter nos fuisse suscepta, ipsi enim Christo propter se non fuissent necessaria: at vero postquam illa assumpsit, & sequenter potuit Christus aliquid per ea sibi acquirere in humanitate sua. Neq; inde in aliquo minuitur charitas Christi, sed in eo apparet maxima, quod

A cum ad gloriam suam non indiguerit morte, ut nos copiose redimeret, voluit pro nobis mori: & ideo in Scriptura passio, & mors, & similia ad nos referuntur, quia occasione nostri peccati assumpta fuerunt.

Ut ergo aliquo probabiliori discursu hanc sententiam confirmemus, dico primo, Christus Dominus non meruit sibi gratiam creatam, neque alios habitus infusus. Probatur, quia duobus modis intelligi posset haec meruisse. Primo, per opera subsequente a tempore, vel natura, seu procedentia ab ipsis habitibus, & per hoc non meruit huiusmodi habitus. Primo quia ex natura rei meritum debet antecedere praemium saltem ordine naturae, hoc enim postulat natura ipsius meriti, cum sit causa, & via ad praemium. Quod si interdum aliter factum est, ex diuina dispensatione fuit propter aliquam necessariam causam, & supposita aliqua imperfectione, ut dicemus infra, agentes de gratia data antiquis Patribus ex meritis Christi, & ideo respectu sui ipsius, non oportuit, nec decuit, esse in Christo talem modum meriti. Secundo, quia quod datur propter merita futura, datur dependenter a futuris operibus. Christus autem semper habuit haec dona, tanquam proprietates sibi connaturales, & vt absolute sua sine aliqua dependentia a futuris, quia ille alius modus habendi haec dona imperfectus esset. Tercio, quia principium meriti de facto non cadit sub merito, & ideo Christus non meruit Incarnationem suam: ergo eadem ratione habitualis gratia non cadit sub merito illius operis, cuius ipsa est principium. Quocirca omnes rationes, quibus supra probauimus, Christum non meruisse Incarnationem, probant non meruisse gratiam per haec opera subsequente. Secundo intelligi potest hoc meritum per opera ordine naturae antecedentia hos habitus: & quod neque hoc modo possit huiusmodi meritum conuenienter Christo attribui, probatur, quia tale meritum primo & per se fundari debet in actibus supernaturalibus, actus enim naturales non sunt secundum se proportionati ad merenda supernaturalia dona, Christi autem meritum fuit omnino ex parte perfectum, & ideo non solum ex parte personae operantis, sed etiam ex parte ipsorum operum habuit proportionem & condignitatem cum praemio. Tum praeterea, quia Christi anima in primo instanti suae creationis, vel non habuit cognitionem naturalem, ut quidam volunt, quia haec cognitio pendet a phantasmatis: vel si habuit, non prius naturam illam habuit, quam cognitionem supernaturalem, quia naturalis cognitio nullo modo fuit ratio & causa supernaturalis cognitionis. Quin potius supernaturalis cognitio dici potest ordine naturae antecessisse, quatenus per illam eleuata est anima Christi ad statum supernaturalem, & beatificum, in quo esse debuit omni ex parte perfecta, & independens in omni cognitione sua ab vltimo phantasmate: ergo meritum supernaturalium donorum non potuit fundari in cognitione naturali, neque in actibus voluntatis, qui illam consequuntur.

Denique certum est, omne meritum de condigno apud Deum, fundari in aliqua cognitione supernaturali, superest ergo vt probemus, non meruisse Christum habitus supernaturales per actus supernaturales ordine naturae priores. Quod ita ostenditur, quia ad supernaturales, qui est prior natura suo habitu, non elicitur ab illo, ut in materia de gratia late demonstrauimus, & infra in materia de penitentia illud attingam, quia repugnat propriam causam efficientem esse effectum sui effectus in genere causae materialis, vel alio simili. At vero anima Christi nunquam operata est actus supernaturales, etiam in primo instanti, nisi ex habitu, quia semper operata est perfecta, & conaturali modo, vnde ad efficiendum primum actum scientiae infusae, praestitelligitur illi esse indita lumine & species: & primum actum charitatis intelligitur sup-

Christus sibi neq; gratiam creatam, neque alios habitus infusos meruit.

Caluinus.

Rom. 8.

Ioan. 17.

Philip. 2.

Cyrl. Alex.

ponere habitum, à quo eliciatur: ergo Christus non obtinuit hos habitus per meritum horum actuum ordine naturæ antecedens, cum reuera non antecesserit: ergo ulterius nec gratia ipsa data est propter hoc meritum, quia hæc gratia, quæ est in essentia animæ, & comparatur ad alios habitus infusos, ut forma principalis ad suas potentias, ordine naturæ illis supponitur. Et eadem ratione concluditur, nullum alium habitum cecidisse sub hoc merito, quia non est maior ratio de vno quam de aliis, & quia, infusa gratia, omnes alij infunduntur, ut comitantes illam, vnde alij habitus non cadunt sub merito, nisi cadat ipsa gratia. Vnde confirmatur, quia isti habitus consequuntur vnionem ut proprietates illius, vnio autem hypostatica, cum substantialis sit, proprie fit in substantia ipsius animæ simul cum corpore: ergo ratio illius primo perficitur anima in essentia sua per gratiam habitualementem, ex qua manant habitus ad potentias, & tandem anima sic perfecta in actu primo, intelligitur connaturali & perfecto modo prodire in actum secundum. Non ergo dati sunt isti habitus animæ Christi, quia supernaturaliter operata est, sed dati potius sunt, ut supernaturaliter operaretur, non ergo sunt dati propter meritum, sed potius ad merendum.

Neque beatitudinem animæ suæ meruit sibi Christus. Primus actus intellectus Christi ordinem naturæ et fuit visio beatifica.

Ex his dico secundo, non meruisse Christum beatitudinem animæ suæ. Hæc fere sequitur ex precedenti, & fere eodem modo demonstratur, nam ex dictis satis constat, non meruisse illam per actus ordinis naturalis, neque per supernaturales, posteriores vel subsequentes ipsam visionem beatam. Quod vero neque per antecedens, seu priores ordine naturæ illam meruerit, probatur primo, quia nullus actus intellectus præcessit ordine naturæ in Christo ipsam visionem beatam. Primo quia est magna perfectio animæ Christi, ut primus intuitus eius ad ipsam diuinam essentiam in se ipsam fuerit terminatus: quo enim illa anima intelligitur effecta similior ipsi diuinæ naturæ, eo perfectior est estimanda est: primus autem intuitus Dei intelligentis intelligitur terminatus ad se ipsum, ergo anima Christi erit Deo similior, atque adeo perfectior, si ad hunc modum visionem eius participauit. Secundo, quia nullus alius actus intellectus est causa, vel dispositio ad illam visionem, ut significat D. Thom. supra q. 9. art. 3. ad 2. Et ratio est, quia non est intelligendus Christus procedere in cognitione ab imperfecto ad perfectum, etiam ordine naturæ: sed potius intelligendus est ab optimo, & perfectissimo actu, ut pote sibi intrinseco & maxime connaturali statim inchoasse. Tertio, quia lumen gloriæ est quasi prima proprietas consequens gratiam consummatam, seu existentem in eo perfecto statu in quo in fide fundata non est: sicut enim intellectus est prima proprietas consequens rationalem animam, ita lumen supernaturale & diuinum, est prima proprietas comitans supernaturalem gratiam, quæ in statu vix propter imperfectionem eius fide vititur tanquam intellectuali virtute sibi proportionata, de se autem postulat lumen clarum & perfectum ad suam consummatam perfectionem. Quocirca, sicut non meruit Christus alias virtutes comitantes gratiam, ita neque lumen gloriæ, quod est virtus quædam per modum potentie vel habitus seu actus primi perficiendis & eleuandis intellectum ad perfectissimum actum secundum: quia, sicut alie virtutes prius natura intelliguntur infusæ animæ Christi ante omnem actum secundum, ita & lumen gloriæ. Ex quo ulterius concluditur, non meruisse Christum visionem ipsam beatam, quia prius natura intelligit anima Christi per hoc lumen quam per vllum aliud, quia est potentissimum & expeditissimum ad agendum, & habet coniunctam essentiam diuinam per modum speciei, seu obiecti actu intelligibilis perfectissimi: vnde, necessario prodit in actum visionis Dei, qui est vel adæquatus illi, vel

D. Thom.

certe maxime proprius & connaturalis: vnde, sicut intellectus angelicus prius natura intelligitur elicere cognitionem proprie substantie, quam cuiuscunque alterius obiecti: ita intellectus informatus lumine gloriæ, prius natura intelligitur elicere ipsam visionem Dei, quam alium quemcunque actum supernaturalem: ergo antecessit ordine naturæ illa visio omnem cognitionem, in qua posset fundari meritum, atque adeo antecessit omne meritum: non ergo per prius aliquod meritum comparata est. Quæ ratio euidentius concludit, si lumen gloriæ, & scientiæ infusæ est vnum & idem: hoc enim supposito recte concludit illa ratio, primum actum illius luminis esse visionis beatam, & consequenter ordine naturæ antecedere omnem actum scientiæ infusæ. Si vero dicamus illa lumina esse distincta, verisimilius diceretur comparari inter se, tanquam perfectum, & imperfectum in eodem ordine, & statu beatifico: videtur enim lumen scientiæ infusæ veluti accidentalis perfectio illius status. Vnde nulla ratione probabili videtur dici posse, actum scientiæ infusæ antecessisse ordine naturæ actum visionis beatæ, neque igitur aliquod meritum illam antecessisse credendum est. Quod tandem confirmatur, quia necesse est fateri aliquod actum cognitionis supernaturalis datum esse animæ Christi absque vlllo priori merito, ergo maxime hoc verisimile est de visione beatæ, quæ & natura sua est prior & perfectior actus, & maxime debitus ac connaturalis vnioni.

Et iuxta hæc quæ dicta sunt explicanda est visio. Ratio tamen D. Thom. quæ in hoc fundatur, quod meritum beatitudinis non est simul cum ipsa beatitudo: ne quod nonnulli discipuli D. Thom. propter primum argumentum primæ sententiæ, de ordine naturæ interpretari conantur. Sed D. Thom. aperte loquitur de duratione temporis: intelligendum ergo est, non de quocunque merito, & præmio, sed de præmio beatitudinis & secundum ordinariam potentiam seu legem: huiusmodi enim meritum fundatur in gratia operante per fidem, & hoc sensu dicitur solent fundari in gratia imperfecta, ut D. Thom. loquitur i. p. q. 62. art. 4. illa autem imperfectio repugnat cum tali præmio. Quod si datur aliquod meritum fundatum in altiiori cognitione, ut fuit Christum meritum, repugnat illud esse simul cum beatitudine & ordinari ad illam, quia supponit illam, ut explicatum est. Et hæc ratio probat etiam de gratia & scientia.

Ex fundamentis vero primæ sententiæ testimonia Scriptorum facilia sunt, & exponenda iuxta ea, quæ statim seorsum dicemus. Prima item ratio expedita iam est, ostensum est enim non potuisse Christum mereri hæc dona, nisi vel carendo illis, vel imperfecte modo illa habendo, vel etiam efficiendo imperfecte & non connaturali modo aliquam operationem: & ita non procedunt reliqua, quæ in illa ratione recte dicuntur, sed non contra nostram sententiam: quia non nititur fundamento ibi impugnat, scilicet, quod illi duo tituli meriti & proprietatis connaturalis repugnant: hoc enim non dicimus sed solum, quod repugnauerit habere hæc dona cum omni perfectione debita & connaturali & habere ex merito. Vt autem recte supra notauit Scotus, quod Christus non meruerit hæc dona, solum quia perfectissimo modo illa præhabuit, nihil minuit perfectione eius, quia nihilominus vere habuit potestatem merendi hæc omnia, seu quidquid perfectionis est in tali potestate habuit etiam actuale meritum tanti valoris, ut ad hæc omnia promerenda esset sufficiens. Quod ergo propter solum anticipationem, vnum non fuerit ordinatum ad aliud, nihil perfectionis simpliciter minuit. Possimus exemplum adhibere in ipsomet Christo, ut Deus est, cuius perfectionem non minuit quod generat Deum non possit, quia in se habet quidquid perfectionis est in

Est in potentia generandi, & totam perfectionem a-

ctus, quo pater generat, & solum non conuenit illi generare, quia secundum ordinem originis quodammodo a Patre praeuenit est.

Ad secundum discipuli D. Th. valde laborant, vt concilient has sententias, quas ipsi tribuunt D. Tho. scilicet Christum sanctificatum esse per propriam dispositionem, & nihilominus non meruisse gloriam per talem dispositionem, & qui melius effugit, respondet, licet dispositio sit prior in genere causae materialis, non tamen simpliciter, & ideo non esse meritoriam. Sed hoc non satis facit, tum quia haec dispositio simpliciter est prior natura, vt in materia de gratia demonstrauit: tum etiam quia iuxta doctrinam D. Tho. ipsum meritum ad genus causae dispositiuum reuocatur, vt patet ex 1. p. q. 23. a. 5. Respondet igitur negando, animam Christi fuisse sanctificatam per dispositionem, qua se ipsam ad gratiam praeparauit, vt recte docuerunt Bonau. & Ricar. supra & in eadem sententia fuisse solum refert Medina supra q. 7. a. 13. in fine, qui non satis consequenter loquitur, tam in eo loco, quam in praesenti: quia reuera est eadem ratio in Christo Domino de merito & de dispositione: tum quia vera dispositio ad gratiam procederet ab auxilio & non ab habitu gratiae: tum etiam quia oporteret talem dispositionem fundari in aliqua cognitione priori visione beatifica. D. Thom. autem in citato loco q. 3. a. 3. solum dixit, Christum esse sanctificatum secundum proprium actum, quod non necesse est intelligi de actu, qui natura antecedit ipsam infusionem habitus, sed qui consequatur potius per modum liberi consensus, quo anima, que sanctificatur, diligit suum sanctificatorem, & gratias ei agit: qui actus & si quis est alius similis, non est dispositio praeparans, sed veluti ornans, & consummans ipsam sanctificationem, sicut actus secundus perficit primum: hanc enim duplicem dispositionem distinguit D. Tho. supra q. 9. a. 3. ad 2. significans, dispositiones animae Christi potius esse posteriori, quam priori modo explicandas. Et conueniens ratio reddi potest, quia cum anima Christi nihil haberet repugnans sanctificationi, imo haberet ratione vnionis veluti intrinsecum principium sanctificationis connaturalis, non indigebat libera dispositione praeparante ipsam ad gratiam, sed potius ex vi vnionis gratia illi data est, vt per eam modo perfecto & connaturali, statim operaretur. Quocirca haec Christi sanctificatio non in omnibus proprietatibus similis fuit sanctificationi aliorum, etiam ratione ventionis, habuit enim quidquid perfectionis in aliis inuenitur, & ideo simul habuit actum secundum cum primo. Quod vero in aliis sit dispositio praeparans, & natura prior, ad perfectionem non pertinet, sed potius imperfectiorem supponit: quia vel sanctificatio sit ad remouendum peccatum, vel saltem ad eleuandam naturam ad supernaturalem ordinem: at vero Christi anima supponitur eleuata per gratiam vnionis, quam nulla potuit praecedere dispositio, vt supra demonstratum est.

Sed, quanquam ea, quae diximus, vera sint de habitibus gratiae & scientiae per se infusis, dubitari adhuc potest primo, an meritis fuerit Christi gratiam actualem, seu actus supernaturales, aut valore suorum actuum. Quidam enim formidant concedere huiusmodi meritum actibus Christi; quia alias toto illo tempore quo sibi haec merebatur, nihil nobis mereri potuisset; & ita vsque ad finem vitae, & fortasse vsq; ad extremum actum meritorium, quando iam nihil amplius sibi merebatur, nihil etiam nobis fuisset meritis; quod esse plusquam falsum, constat ex his, quae disp. 39. sect. 2. & 3. adduximus, & ex supra dictis q. 1. art. 2. disp. 4. Sequela probatur, quia quilibet actus Christi erat infiniti valoris: ergo, si per priorem actum merebatur valore actus subsequenter, illud erat adaequatum praemium talis actus: ergo

A per illum nihil amplius poterat de condigno mereri: ergo, si semper per actus priores meritis est posterioribus gratias actuales, & valorem subsequentium actuum, nihil potuit per illos priores actus nobis mereri, donec peruentum est ad actum, quo nihil sibi meritis est, quod de solo ultimo actu dici poterit.

Sed hic discursus fundatus est in vno timore proueniente ex falsa exultatione meritorum Christi, & infiniti valoris eorum. Ostendi enim supra disp. 4. Christi meritum tam esse excellens & infinitum, vt quilibet actus eius ad omnia praemia, tam diuinae quam collectivae sumpta, sufficiat, etiam si in illis plura contineantur, quae infinitatem habeant, & cum eis alia coniungantur; nam haec omnia adaequat infinitas diuinae personae, a qua sumitur infinitus valor meritorum Christi. Secundo deficit ille discursus, quia, licet Christus meritis fuerit gratiam actualem non sequitur meritum etiam fuisse valorem suorum actuum, vt declarabo.

Alij negant, Christum meritum fuisse has gratias, quia erant sibi connaturales & debite, tam ratione vnionis quam ratione habituum supernaturalium. Sed haec ratio non est sufficiens, vt ex dictis constat: quia diximus, hos duos titulos, scilicet, debitum connaturalitatis, & meriti non repugnare, si aliunde non intercedat impedimentum, vel aliquid repugnans merito. Nam etiam in homine puro, qui per infusionem primae gratiae iustificatur, reperimus, hoc ipso, quod illi prima gratia infunditur debet ei gloriam debito connaturalitatis, vt haereditatem filio; & nihilominus, iuxta probabilem sententiam eam sibi meretur per actum contritionis gratia formatum.

Distingtione igitur videtur vtendum, & in primis excludendi sunt actus beatifici, & omnia bona supernaturalia ad illos necessaria, de his enim iam satis dictum est. Nam, quae de beatitudine animae diximus, procedunt de omnibus actibus necessarijs ad illam beatitudinem, sive in eis consistat essentia beatitudinis sive non; & a fortiori procedunt de quolibet Dei concursu ad illos necessario; nam ille etiam omne meritum antecedit. Deinde omniteudus est primus actus meritorius Christi, quia ex iisdem rationibus factis constat, neque talem actum secundum se potuisse esse ex merito, cum meritum non supponat, neque etiam concursum ad talem actum, vel quicquid ad illum necessario praerogatur, potuisse esse ex merito propter eandem causam. Difficultas ergo superest de reliquis actibus, qui tempore vel natura consequuntur primum actum meritorium. In quibus distingui potest id, quod erat ex solo Deo, vt Deus est, & quod erat ex humana Christi voluntate libere eiciente vel imperante & quod erat ex Verbo Diuino vt hypostatice vnito humanitati. A Deo enim vt Deo, erat actualis concursus gratiae seu supernaturalis ad tales actus, & omnis actualis gratia praeueniens: ostendimus enim supra q. 7. has etiam gratias fuisse interdum necessarias, interdum valde utiles animae Christi. A voluntate humana Christi erant iidem actus, quatenus in eos infundebat libere. A Verbo autem erat specialis dignitas & sanctitas, quae illis actibus communicabatur, & quantitas valoris infiniti, quem in genere meriti & satisfactionis habebant.

Vt ergo a clarioribus incipiam, actus Christi Domini, vt erant ab illius humana voluntate, non cadebant sub meritum eiusdem Christi. Patet, quia nemo meretur id, quod est suum, quatenus suum est, sed actus, vt sunt a propria voluntate, sunt ita proprii ipsius operantis, vt ea ratione dicatur maxime ipsorum dominus: ergo vt sic non cadunt sub meritum ipsius operantis. Haec autem ratio eodem modo procedit in Christo. Secundo, quia ea tantum cadunt proprie sub meritum eorum Deo, quae sunt dona eius: sed actus liberi vt sic non sunt dona

Impugnatur.

Aliorum placitum refutatur.

Per distinctionem varias dubio satisficitur.

Anima Christi non fuit sancti fuita per propriam dispositionem praeparanti.

Bonauent.

Ricar.

Sotus.

Medina.

D. Thom.

D. Thom.

Dubium.

Quorundam opinio.

Dei.

DEI, nisi vt sunt à Deo, non vero vt sunt ab ipso homine operante, nisi quatenus Deus facit, illum operari, in quo iam consideratur operatio vt est à Deo, & non præcise vt est ab homine, ergo, absolute loquendo de actu sub hoc præciso respectu vt est à voluntate libera, non potest esse præmium meritorum, & consequenter nec potest cadere sub meritum.

Adde vterius, hos actus, quantum ad valorem infinitum, quem habebant ex coniunctione ad Verbum; non cecidisse proxime sub meritum Christi, non quia exhaurirent illud meritum: hæc enim ratio (vt opinor) parui momenti est: sed quia ille valor non pendet ex noua Dei voluntate, neque ad illum est nouus concursus necessarius, imo neque impediri potest, etiam de potentia absoluta, supposita vnione hypostatica in ipsa natura, quæ est talis operationis principium: & ideo dixi, proxime non cadere huc valorem sub meritum, nam remote, si ipsa vnio caderet sub meritum, posset aliquo modo talis valor attribui meritis, non in se, sed in radice, sicut nunc dici potest de vnione quoad conseruationem eius, vt supra dictum est. Sed hoc non satis est vt valor operum in se dicatur cadere sub meritum, sicut nunc iustus meretur augmentum gratiæ, à quo augetur etiam subsequens meritum, & tamen non dicitur mereri postiora merita, quod maiori ratione in præfenti verum est.

Argumentor igitur in hunc modum, quia id solum cadit sub meritum respectu DEI, quod Deus ipse conferre potest, & posset etiam non conferre non intercedente merito: sed supposito quod Christus sic operetur, fieri non potest, quin talis actus habeat infinitum valorem, & sanctificationem, ac dignitatem infinitam à Verbo: ergo, supposita incarnatione talis actus secundum talem specialem rationem non potest cadere sub meritum. Dices. Videtur hæc ratio coincidere cum alia de proprietate connaturali aut debito: quia hic valor videtur esse connaturalis proprietati moralis talium actuum prout sunt à Verbo incarnato. Responderetur, esse quidem proprietatem connaturalem, sed talem quæ fit à solo Verbo quasi formaliter, sine nouo influxu aut causalitate Dei, quia non est proprietati physica sed moralis. Vnde etiam fit, vt impediri non possit de potentia absoluta, supposita vnione, sicut fieri non potest quin humanitas sanctificetur per vnionem. Nec potest illa sanctificatio cadere sub meritum, si vnio sub meritum non cadit. Non ergo procedit ratio de quacunque proprietate connaturali, sed de illa quæ est tantum formaliter à priori dono, seu gratia vnionis, & nouam dependentiam à Deo non habet. Secus vero est de proprietate, debita tamen ex quadam proportionem connaturali, quæ tamen indiget nouo influxu Dei, & quam Deus posset negare absolute loquendo: in hac enim proprietate est longe diuersa ratio, vt per se constat.

*Occurrit
obiectioni.*

Sed obiectiones, nam supra disputat. 10. sect. 4. diximus, meritum fuisse Christum partialem vnionem hypostaticam illarum partium materia, quas per continuam nutritionem acquirebat: ergo eadem ratione meritis est vnionem in hypostasi conuenientem actibus, quos in discursu totius vitæ exercebat: meritis est igitur infinitum valorem, quem tales actus ex hac vnione habuerunt. Responderetur, negando priorem consequentiam, quia partes materiae vnionem immediate Verbo Dei: vnde necessaria est noua actio, & quasi nouum donum Dei, vt illa in se ipsa vniantur, & de absoluta potentia possent non vniri, etiam si humanitas, vt ex paruo corpusculo composita, esset vnita: & ideo est in illis quidquid necessarium est, vt cadere possint sub meritum, supposita actus meritorij & sufficientis effectione & antecessione. At vero actus non vnionem Verbo immediate, sed tantum mediate, & quasi denominatione extrinseca ab vnione facta in humani-

tate, & ideo talis vnio non potest cadere sub speciale meritum, quia solum est veluti relatio resultans necessario, posito fundamento, & termino, quam impossibile est cadere sub proprium & distinctum meritum ab ipso fundamento & termino: maxime si supponatur (quod in præfenti verissimum est) ad illam resultantiam nullum nouum Dei influxum esse necessarium.

Vltimo addendum est, meritum fuisse Christum omnes actus supernaturales, quos post primum meritorium habuit, quatenus sunt dona DEI, hoc est, quantum ad supernaturalem concursum, quem ad illos eliciendos, à Deo habuisset, & consequenter etiam fuisse meritum omnes gratias actuales, tam excipientes, quam adiuantes, omnesque supernaturales prouidentia effectus ac beneficia suæ humanitati collata. Ratio est, quia respectu harum gratiarum fuerunt in Christo omnes conditiones ad meritum necessarias, sine vlla noua dispensatione, sed modo maxime connaturali: ergo nulla superest ratio ad negandum hæc meritum fuisse, cum aliunde procedant omnes rationes supra tactæ, scilicet, quod hoc spectat ad quandam maiorem perfectionem: nam ex parte ipsius Christi vt hominis, quam ex parte Dei, & sapientissimæ prouidentia eius. Antecessens probatur facile, quia primus actus meritorius Christi habuit sufficientem valorem ad hæc omnia promerenda, vt constat ex dictis disp. 4. antecessit etiam tempore, vel natura reliquos omnes actus, vel actuales gratias, vt supponimus. Huiusmodi etiam gratia ex se sunt conuenientia præmia meritorum: vnde & nos, si iusti simus, interdum illas meremur: nam bene vtendo priori gratia, meremur posteriorem: & ipse Christus illas nobis promeritus est: quid ergo obstare potuit, quin Christus sibi fuerit illas meritis? Dices. Quia erant sibi connaturales ratione vnionis & status beatifici. At hoc nihil obstat, quia res vno modo debita potest fieri debita alio titulo, præsertim quando nouus ille titulus est diuersæ rationis, & maius quoddam vinculum addit priori debito: ita vero est in præfenti, nam meritum adde debetum iustitiæ, quod diuersum est à debito connaturalis proportionis, & aliquo modo maius, quia, quod hoc modo debetur, negari non potest ex solo arbitrio & voluntate debitoris, quin violetur rectitudo alicuius virtutis: quod vero priori tantum modo debetur negari potest, saltem per potentiam Dei absolute tam ex ipsius voluntate sine defectu rectitudinis seu violatione alicuius virtutis. Quamuis ergo hæc gratia actuales Christo essent illo priori modo debita ratione vnionis, nihilominus habuit locum in eis meritum, vt fierent debita etiam ex iustitia.

Dices, hac ratione, ad summum, probari, non repugnasse vt hæc gratia caderent sub meritum Christi, non obstante priori debito, non vero, quod de facto illas meruerit: vnde cum hoc alias nulla sufficiente autoritate aut ratione constet, non est cur sine necessitate asseratur. Præsertim, cum non videatur verisimile, Christum ordinasse sua merita ad obtinenda hæc auxilia, quæ certo sciebat, sibi esse parata & donata cum ipsa vnione. Responderetur, vtrumque concludi sufficienter ex discursu facto: probatur enim illa ratione potuisse Christum Dominum hæc dona mereri, seruatis omnibus legibus necessariis ad meritum, tam ex natura rei, quam secundum ordinariam Dei prouidentiam, quia hæc gratia sunt ex his bonis, quæ proposita sunt hominibus viatoribus in præmium bonorum operum, & Christus viator fuit, & meritum eius valorem habuit sufficientissimum, & antecessit collationem harum gratiarum. Huic autem principio adiungimus, Christum Dominum meritum fuisse tam sibi, quam aliis, quidquid sine dispensatione mereri potuit, quia cum hoc sit maioris perfectionis, & in Christi operibus & dignitate habeat sufficientissimum fundamentum non est cur

*Respondet
obiectioni.*

*De
qu
m*

est tunc ipsi denegetur. Accidit, quod Deus in omni genere causarum & effectuum operatur per causas secundas quidquid commode potest: ergo in genere causae meritoriae operabitur per Christum, praesertim in ipso: Christo, eiusque humanitate, quidquid conaturaliter potest. Neque necesse est, ut omnia in particulari, sint reuelata, sed satis est, quod in principiis generalibus contineatur: alioqui multa alia essent à Christo iure excludenda, ut quod promeritus sit capitis dignitatem, vim miraculorum effectricem, & alia de quibus seft. seq. dicemus. Sicut de puris hominibus non sunt in particulari reuelata omnia, quae merentur, & tamen ex principiis generalibus, & ex quibusdam particulatibus alia colligimus, ut quod bene utendo vno auxilio, mereantur aliud, &c. Quod denique atinet ad ordinationem meritorum Christi, ut fiebat per voluntatem eius humanam in primis ad merendum aliquid, non est necesse, ut is, qui meretur, ex propria intentione ordinet suum meritum ad obtinendum tale praemium, ut in nobis etiam constat: sed sufficit diuina ordinatio, & promissio sub conditione operis. Ac deinde, licet in particulari non fiat haec relatio, tamen in generali nullus est, qui vel formaliter vel virtute non habeat intentionem consequendi vel merendi suis operibus, quidquid potest, iuxta illorum valorem, & leges à Deo statutas. Tandem in Christo, qui omnia distincte agnoscebat, verisimilius est, actu ordinasse sua merita ad obtinenda omnia praemia, quae sub meritum suum cadere poterant iuxta diuinam ordinationem: in hoc enim nullum est inconueniens: nec imperfectio, sed potius maior perfectio, quia cum hac ordinatione habebat Christus optimos fines & motiua in suis operibus, & meritis exercendis, & hanc ipsam ordinationem suorum meritorum, ad maiorem Dei gloriam tandem vltimate referebat.

Vltimus e-
videndus mo-
ius occuldi-
147.

Sed dicit tandem aliquis. Ergo meritum est sibi Christus Dominus impeccabilitatem animae suae, quia meruit illam diuinae prouidentiae directionem, qua suae animae collatum est, ut à bono declinare non posset: consequens videtur esse absurdum, quia Christus non suis meritis factus est impeccabilis sed natura sua ita id habuit, ut secluso omni merito illi denegari non potuerit, etiam de potentia absoluta. Respondetur, negando sequelam, quia ante omne meritum fuit impeccabilis, sicut fuit sanctus per gratiam vnionis: vnde hoc non est ex donis, quae subsequuntur, sed ex his, quae antecedunt primum actum meritorium. Quod coarsimatur, nam esse impeccabilem non dicit actum tantum, sed intrinsecum debitum & necessitatem carendi omni culpa hanc autem necessitatem non habuit Christus per meritum sed immediate ex vi vnionis, & ideo non meritum est esse impeccabilis, nisi mereri potuerit particulare auxilium, quo voluntas eius ad aliquod bonum operandum excitata, vel adiuta est. Necessitas enim non peccandi tantum est necessitas quoad specificationem, & abstrahit ab hoc vel illo modo, quo potest executioni mandari: & ideo, licet hoc vel illud auxilium cadat sub meritum non tamen ipsa necessitas non peccandi. Eo vel maxime, quod per visionem beatam facta est proxime illa anima impeccabilis, licet radicaliter iam esset impeccabilis per vnionem, & tamen nec vnio, nec visio beata, sub Christi meritum ceciderunt, ut in superioribus ostensum est.

Dubiosa h.
quos enoda-
147.

Ex his expeditur quaestio, an Christus meritum suo genere acquiritarum: item concursum & auxilium ad omnes actus habituum recte & frequenter exercendos: item ministracionem specierum intelligibilium accommodatam ad plenitudinem scientiae vel experientiae obtinendam absque defectu vel errore, & similia. Dicendum est enim, in primis non

A meruisse sibi Christum dictos habitus, quia illos habuit per accidens infusus à principio simul cum gratia & in eodem signo atque adeo prius ordine naturae quam actum meritorium exerceret: quia prius intelligitur perfecte constitutus in actu primo ad actus omnes exercendos, quam in actu aliquem secundum exierit. Tenendo autem, hos habitus discursu temporis fuisse comparatos, ex alio principio dici potest non cecidisse sub meritum, quia scilicet sunt naturalia bona, & in causis naturalibus sufficienter contenta, imo ex illis necessitate quadam obtinenda: huiusmodi autem bona non sunt ordinata à Deo, per se loquendo, ut per meritum habeantur, sed solum ea, quae supernaturalia sunt, quod in Christo Domino intelligendum est modo statim declarando. Deinde, de ministracione specierum vel phantasmatum concursu, & alijs supra tactis quando mere naturaliter fiebant per solas causas naturales suo naturali cursu operantes, nullum erat necessarium meritum, ob rationem dictam. Quando autem intercedebat singularis prouidentia, vel actio Dei, siue immediate, siue mediantibus angelis, singulari & extraordinario modo Christo obsequentibus multum verisimile est, totum id fuisse Christo retributum, non solum propter personae dignitatem, sed etiam propter sua merita. Nam in huiusmodi bonis locum habent omnes rationes factae, & omnes leges & condiciones meriti: & illa bona, licet in substantia naturalia sint, in modo tamen sunt supernaturalia & ad supernaturalem finem ordinata erant, C nimirum ad vnionem hypostaticam tanquam debitum ornamentum eius, & ut Christus conuenienter posset sua munera exercere, praesertim munus redemptoris, & doctoris hominum, & supremi iudicis, ac perfectissimi exemplaris virtutum omnium.

SECTIO III.

Vtrum Christus meruerit gloriam sui corporis, suaeque nominis exaltationem.

Caluinus
Guilielm. de Rubion.
Scotus.
Cyri.

Aluinus, ut supra reuli, negat Christum aliquid sibi meruisse, cuius sophisticum fundamentum supra indicauimus, & dissoluimus: ex Scholasticis vero Guilielmus de Rubion in 3. d. 18. non negat simpliciter hoc Christi meritum, dicit tamen esse rem dubiam & incertam, & ideo non esse simpliciter affirmandum, quia neque ex Scriptura colligitur, neque ex certa aliqua ratione: quia cum Christus sit dominus omnium, non indiguit merito, ut perfectionem quamcunque, seu dignitatem obtineret. Scotus vero eadem distinct. 18. dicit indirecte meruisse Christum gloriam corporis, quia meruit, ut remoueretur impedimentum talis gloriae, directe autem non meruisse illam, quia ab lato impedimento habebat intrinsecum principium, ex quo illa manaret. Et ad hunc modum videtur loqui Cyril. lib. 3. Thesau. cap. 3.

Dico tamen primo, Christum Dominum meruisse gloriam corporis sui, neque hoc posse sine temeritate negari. Ita enim docent Theologi omnes cum D. Thom. hic, & Magistro in 3. d. 18. & habet magnum in Scripturis fundamentum. Luc. enim 24. dicit ipse Christus, Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? satis aperte significans, per passionem parasse sibi viam ad gloriam, atque adeo illam sibi meruisse, quod magis explicuit Paul. ad Philip. 2. dicens: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen. Vbi particula illa, Propter, si iuxta vim & proprietatem suam, ut debet, explicetur, non tantum consecutionem vnus post aliud, ut haeretici exponunt, sed etiam vnum fuisse causam alterius significat: nulla autem alia ratio causae hic intercedere potest, nisi meritoria, & ideo ad Hebr. 2. dicit idem Paul. Vidimus IESVM propter passionem mortis gloriae & honore corona-

Basil. Aug. Chryso. Ambr. Ansel. Beda. Vigil. Hug. vii.

Coronatum, ubi nomen coronae satis indicat victori- am, & praemium. Vnde Basil. lib. 4. contra Eunom. sub titulo. Quod filius creatura non sit, dicit, propter obedientiam datum esse Christo in humanitate nomen super omne nomen. Idem dicit Aug. lib. 2. contra Maximi. c. 5. & li. 3. c. 2. Chryso. Ambr. Anselm. Beda & alij explicantes citata loca Pauli: & late Vigil. lib. 5. contra Eutych. Hugo Victor. lib. 2. de Sacrament. p. 2. c. 6. Ratio vero est, quia hic habuerunt locum omnes conditiones necessariae ad meritum, & ceteris paribus perfectius est habere aliquid ex merito, quam sine illo, ut recte D. Thom. hic argumentatur. Neque huic merito obstat, ut supra dicebamus, quod aliis titulis & nominibus esset haec gloria debita humanitati Christi, quia potuit illis adiungi ratio meriti, & hoc perfectius est.

Distinctio vero illa Scoti vix potest intelligi, quia in corpore Christi non fuit aliquod impedimentum gloriae, nisi vel naturalis conditio corporis passibilis, quae ex divina dispensatione fuisse cum gloria animae coniuncta fuit: vel ipsa divina dispositio, qua statim non influere gloriam in tali corpore usque ad resurrectionem. Primum non potest dici proprie impedimentum, cum sit ipsa naturalis conditio, quae per gloriam percipienda erat, & quamvis ita vocetur, auferri tamen non poterat nisi per ipsam gloriam corporis: mereri ergo ut tale impedimentum auferatur, nihil aliud est, quam mereri ipsam gloriam corporis: & idem est si dicamus, meruisse ut auferretur impedimentum ex parte divinae ordinationis, quia hoc ipsum est mereri, ut Deus influat gloriam hoc tempore, quam antea non influebat. Et quamquam modum loquendi admitteremus, potius dicendum esset meruisse Christum directe gloriam corporis, & consequenter, ut auferretur impedimentum: sicut qui redimit captivum, directe meretur libertatem eius, & consequenter, ut vincula vel impedimenta remoueantur. Nec denique huic merito obstat conexio, quae est inter gloriam animae, & corporis, ex qua fieri videtur, ut nemo possit alteram sine altera mereri: hoc enim, ad summum, procedit in eo, qui vtraque caret, cum enim corpus non possit esse gloriosum nisi per animam (saltem de potentia ordinaria) non potest quis mereri gloriam corporis nisi vel gloriam animae habeat, vel illam mereatur: & hoc modo mereatur omnes puri viatores: quia enim merentur per actus animae informantis corpus, ideo merentur gloriam animae, quae redundat in corpus. At vero supposita gloria animae separata à gloria corporis, nihil est, cur non possit ipsa gloria corporis directe sub merito cadere: praesertim cum non omnino physice sequatur ex gloria animae, sed secundum Dei determinationem, qui voluit ut gloria animae communicaretur corpori, potuit tamē velle, ut hoc ipsum per merita mandaretur executioni.

Ab instanti merito anima Christi fuit impassibilis, meritis eiusdem Christi. Magist. Paulus.

Et ex hac conclusione sequitur primo, meruisse Christum impassibilitatem animae suae, quam ab instanti mortis consecuta est, quamquam enim Magister in 3. d. 18. in dubium reuocet, an ab instanti mortis illa anima fuerit perfecte impassibilis, vel tatum à resurrectionis puncto, mihi tamē omnino verum & certum videtur statim fuisse impassibilem, ut Paulus ibi notauit q. 2. a. 3. & dicemus latius infra agentes de morte Christi: quia anima Christi Domini statim, ac fuit separata à corpore passibili, fuit simpliciter & omni ex parte beata, quantum esse potest anima separata à corpore. Hoc enim commune est omnibus animabus iustis, quae nulla indigent purgatione, post ipsius Christi mortem, cur ergo negabitur haec perfectio ipsi animae Christi? Praesertim cum ipse promiserit latroni, Hodie mecum eris in paradiso, ex qua promissione Patres omnes intelligunt, statim illo die animam latronis fuisse post Christi mortem in statu beatifico, & impassibili, ergo à for-

tiori idem sentiendum est de anima Christi. Quod tandem confirmatur, quia cum iam consummasset nostram redemptionem, non indigebat statu viatoris: ergo statim cepit omnino esse in termino, & extra statum viae, atque adeo omnino impassibilis. Hanc ergo indolentiam, seu impassibilitatem meruit Christus Dominus sicut meruit gloriam corporis, illam enim merentur omnes iusti, qui per sua merita gloriam consequuntur: & rationes supra factae aequè procedunt de hoc statu & de gloria corporis, & accommodari potest testimonium Isaiae 53. Siquis fuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum, & voluntas Domini in manu eius dirigitur, illo enim loco Septuaginta interprete legunt, Et vult Dominus auferre de doloribus animam eius, quae verba Hieronymus etiam iuxta hanc lectionem de Christo exponit, sicut & Aug. lib. 1. de consen. Euang. c. 31.

Propter hoc (ut obiter hoc notetur) non mihi placet, quod Vega dicit lib. 7. in Trident. cap. 18. animam Christi usque ad resurrectionem fuisse propter nos viatricem, non ad merendum, sed ad satisfaciendum: quae anime, inquit, separata in seipsum esse possunt viatricem, quoad satisfactionem. Hoc, inquam, non mihi placet, quia anima separata nullo modo est in statu viatoris, nisi sit aliquo modo in statu passibilis, & careat visione beata, quam est aliquando habitura, ut constat inductione in omnibus aliis animis autem Christi post separationem à corpore non fuit in hoc statu passibilitatis, ergo neque in statu viae, neque enim oportet fingere nouum modum seu statum vig. in anima Christi absque vilo testimonio, vel ratione efficaci. Adde, animam separatam nunquam esse in statu satisfaciendi, sed satisfaciendi tantum poenam, quam in hac vita plene non persoluit: ac vero anima Christi in hac vita plenissime soluit, & consummauit redemptionem nostram, ut supra probatum est.

Secundo inferitur meruisse Christum resurrectionem suam, & omnes dotes corporis gloriosi, vrecte docet D. Tho. infra q. 53. a. 4. ad 2. & eiusdem rationibus & testimonijs supra allatis probari potest, quibus addi potest illud Psalm. 109. De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput, quod in hoc sententia August. exponit, sicut & illud Psalm. 40. Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me. Denique alij iusti merentur resurrectionem suorum corporum, multo ergo magis Christus, quando quidem potuit illam mereri, vnde ad Rom. 8. dicitur nos futuros esse heredes, si compatimur, ut & conglorificemur.

Dices. Ergo eadem ratione dicendum erit, meritum fuisse gloriam augmentum corporis sui, & informationem seu vnionem animae suae, ad omnes partes materiae, quas per nutritionem acquirebat, sicut in superioribus diximus, meritum fuisse partialem vnionem hypostaticam earundem partium materiae. Consequens videtur absurdum, quia haec erant mere naturalia supposito statu corporis passibilis & infantilis. Respondetur primo non esse necessarium hoc concedere, quia non habet rationem similem. Nam, ut nuper dicebam, supernaturalia bona sunt, quae in praemium meritorum proprie sunt proposita, & ideo non est simile de resurrectione corporis, quae supernaturalis est, & de augmento naturali eiusdem corporis. Neque de vnione partium materiae ad animam, & ad Verbum, quia prior erat mere naturalis, & per concursum causarum naturalium fiebat: posterior vero erat supernaturalis. Secundo dici potest meruisse Christum naturalia haec bona quatenus vel aliquo supernaturali modo fiebat, vel ex speciali aliqua Dei prouidentia procedebat, vel ad supernaturales fines erant necessaria, ut verbi gratia quod Ecclesia de Beatissima Virgine ait, lactasse Christum vbera de caelo pleno. Significat sane, etiam hac ipsum, quo Christus nutriebatur, fuisse singulari Spiritus sancti prouidentia preparatum, ac dispositum, prout

prosit tali corpori, & ad tales effectus, quales ipse in-
tendebat, erat expediens. Hæc ergo ratio providen-
tiæ, omnique alia similis, ac denique quidquid De-
us cum Christo post primum inflans conceptionis
eius propter dignitatem personæ eius, specialiter o-
peratus est: id totum propter meritum ipsius fieri
potuit, & credendum est, ita factum esse propter ra-
tiones factas sectione precedente, quas omitto, quia
eadem proportionem hic possunt accommodari.
Quocirca conceptio ex virgine, sine viro, & operâ
Spiritus sancti, prævio angelico ministerio, ac nunti-
o, quæ tempore vel natura antecesserunt primum
actum meritorum Christi, ut in re ipsa exercitum,
licet facta fuerint ob dignitatem personæ Verbi in-
carnandi, non tamen foras ob meritum Christi,
quia nondum in re præcesserat: & licet præcesserit
in prævisione Dei, tamen ordo ad meritum, re ipsa
præexistens in eadem persona est magis connatura-
lis, & non est necessarium ordinem extraordinari-
um fingere sine fundamento aut necessitate. At
vero natiuitas ex virgine, seruata eius integritate,
angelorum præconia & laudes, adoratio Magorum,
& similia omnia, quæ Christi conceptionem subse-
cuta sunt, nõ tantum in eius personali dignitate, sed
etiam in eius infinito merito fundamentum habue-
re, quia iam antecesserat, & nihil aliud desideraba-
tur. Ordinatio enim diuina non creditur defuisse;
cum hæc ratio providentiæ altior sit, eiusque iusti-
tiæ, misericordiæ, ac sapientiæ, Christi que dignitati
magis consentanea.

Tertio euidentius sequitur ex dictis meruisse
Christum triumphum ascensionis sue, ut eisdem te-
limonijs & rationibus comprobari potest, & indi-
catur ad Ephes. 4. *Qui descendit, ipse est, qui ascendit, quid
est quod ascendit, nisi quia & descendit prius?* & Apoca-
lyp. 3. *Ego vici, & sedeo cum Patre meo.*

Dico secundo, Christum Dominum meruit exalta-
tionem nominis sui. Ita D. Tho. hic, qui sub hac ex-
altatione comprehendit omnia, quæ ad externam
gloriam (quæ est clara cum laude notitia) pertinent.
Quæ probatur, præter citata testimonia ex illa ora-
tione Christi Ioan. 17. *Ego te clarificauit super terram, op-
pus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam, & nunc cla-
rifica me tu Pater, &c.* Quæ oratio fuit efficacissima &
meritoria: vnde Aug. ibidẽ tract. 104. *Humilitas, in-
quit, claritatis est meritum claritas humilitatis est præmi-
um: cui orationi similis est illa Ioã. 12. Anima mea tur-
bas est, & quid dicam? Pater clarifica me ex hac hora, &
venit vox de celo dicens: Et clarificauit, & iterum glorifica-
bo.* Quæ oratio aperte ostendit Christum nõ fuisse
omnino sui oblitum, ut supra Caluinus dicebat, sed
suam etiam gloriam apud Deum desiderasse, & pe-
tuisse eodẽ modo & ordine, quæ charitas postulabat.
Hoc etiam confirmat illud Apocalyp. 5. *Dignus est
Agnus qui occisus est, accipere diuinam, id est, ut ab om-
nibus cognoscatur, & honoretur tanquam verus
Deus.* Testimonia etiam citata in principio sectionis
præcedentis hanc conclusionem confirmant. Ratio
denique est eadem, quia hic concurrunt omnia ne-
cessaria: & præterea hæc excellentia & exaltatio me-
rito debeatur eximie Christi humanitati.

Sequitur primo, meruisse Christum Dominum
ea testimonia dignitatis, & maiestatis sue, quæ illi da-
ta esse in Euangelio legimus, quales fuit testimonium
Patris post baptismum, Matthei 3. & post transfigu-
rationem, seu in transfiguratione ipsa, Matthei 17. Et
idem verisimile est de testimonio, & laudibus An-
gelorum in die Natiuitatis, & de manifestatione fa-
cta Magis per stellam, & similibus: quia licet hæc om-
nia propter utilitatem nostram facta sint, tam eadẽ
exaltationem, & gloriam Christi pertinebant: vtra-
que ergo de causa, scilicet nostra & sua, meritis illius
debita fuerunt.

Secundo sequitur, meruisse Christum aliquo mo-
do regnum & dominium in vniuersum orbẽ: quia
Fr. Suarez Tom. 1.

hoc etiam pertinet ad externam gloriam, & mani-
festationem nominis illius: & indicatur ab Aug. lib. *Auguſt.*
de vnitæ Eccles. c. 7. & 8. vbi varia congerit Scri-
pturarum testimonia, quale est illud Psal. 2. *Postula à
me & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem
tuam terminos terræ:* & illud Psal. 21. vbi post narratam
Christi passionem subditur. *Conuerterentur ad Domi-
num vniuersi fines terræ,* & alia similia ponit præcipue
ex Isai. & Psalmis. Est autẽ optimum illud ad Rom.
14. *Christus in hoc mortuus est, & resurrexit, ut viuorum
& mortuorum dominetur,* quæ verba imitatus Cyrill.
lib. 11. in Ioan. c. 17. dicit, *Vnum mori oportuit, sufficien-
tem pro omnium vita redemptionem, ut viuorum & mor-
tuorum imperium acciperet.* Sed contra, quia hoc do-
minium & regnum habuit Christus à principio con-
ceptionis ex vniõnis. Propter hoc Soto in 4. dist.
47. q. 1. art. 2. videtur negare hanc conclusionem,
cum tamen affirmet meruisse dignitatem capitis, &
eadem ratio de illa procedat: nam illam etiam ha-
buit à principio conceptionis, imo hæc dignitas il-
lam potestatem includit. Obseruandum ergo est, si
loquamur de titulo supremi regis, & domini, qui est
proprius Dei, & per communicationem idiomatum
homini comunicatur, verissime dicitur, Christum
non meruisse, ut summo Dei imperio potiretur, neq;
ut esset caput Angelorum eo modo, quo est caput in
quantum Deus. Hos enim maiestatis titulos nõ ma-
gis mereri potuit, quam Incarnationem ipsam: con-
clusio ergo loquitur de domino & regno, quod in
humanitate assumpti, ut latius q. 22. explicandum
est. De quo vterius est obseruandum, Christum à
principio habuisse hoc dominium & regnum, quasi
in radice & proprietate, & sic illud nõ meruit: & eo-
dem modo habuit dignitatem capitis, quam simili-
ter non meruit: caruit tamen veluti possessione &
usu huius dominij & dignitatis, & hoc modo dicitur
Bernard. *lib. 3. de consider. Christum merito redem-
ptionis vendicasse sibi possessionem cœli & terræ:
iuxta illud Mat. vlt. Data est mihi omnis potestas in cœlo,
& in terra.* Tertio sequitur, meruisse Christum Do-
minum iudiciariã potestatem, ut recte docet S. Th.
infra q. 59. art. 3. & confirmat ex illo Iob. 36. *Causa tua
tanquam impij iudicata est, causam iudiciumque recipies.*
Quæ verba de omnibus iustis iniusta patientibus in-
telligit Greg. lib. 26. moral. c. 25. D. Tho. autem recte
illa Christo accommodat, quia in illum principaliter
& quasi per antonomasiam cõueniunt, quod etiam
confirmat illud Ioan. 5. *Dedit illi iudicium facere, quia
filius hominis est,* ut late tractat Aug. serm. vlt. de ver-
bis Domini, & Vigilij lib. 5. contra Eutychetem,
Sed de hac potestate in vltimis disputationibus se-
quentis Tomi, fusius nobis dicendum est.

ARTICVLVS IV.
Vtrum Christus alijs mereri potuerit.
Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod
Christus alijs mereri non potuerit. Dicitur
enim Ezech. 18. *Anima quæ peccauerit, ipsa
moriatur. Ergo paritate anima, quæ mere-
tur, ipsa remunerabitur. Non ergo est possibile
quod Christus alijs meruerit.*
2. Præterea, De plenitudine gratiæ Christi omnes accipi-
unt: ut dicitur Ioan. 1. *Sed alij homines habentes gratiam
Christi, non possunt alijs mereri: dicitur Ezech. 14. quod si
fuerint in Ciuitate Noe, Daniel & Iob, filium & filiam non
liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. Ergo
nec Christus potuit aliquid nobis mereri.*
3. Præterea, Merces, quam quis meretur, debetur secun-
dum iustitiam, & non secundum gratiam: ut patet Rom.
4. *Si ergo Christus meruit salutem nostram, sequitur quod
salus nostra non sit ex gratia Dei, sed ex iustitia: & quod*
H h inu.

Ephes. 4.

Apocal. 3.
D. Thom.

Ioan. 17.

Auguſt.

Ioan. 12.

Apocal. 5.

Matth. 3. &
17.

Psalm 21
Psalm. 21

Rom 14.
Cyril.

Obiectio
Soto.

Responſio

Bernard.

Matth 28.
D Thom.
Iob. 36

Gregor.

Ioan. 5.
Auguſt.
Vigil.

in iuste agat cum eis, quos non saluat, cum meritum Christi ad A omnes se extendat.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 5. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Sed demeritum Adae derivatur ad condemnationem aliorum. Ergo multo magis meritum Christi ad alios derivatur.

2. Quæst. 8.

Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est*, in Christo non solum fuit gratia, sicut in quodam homine singulari, sed sicut in capite totius Ecclesie, cui omnes ununtur, sicut capiti membra, ex quibus constituitur mystice una persona. Et exinde est, quod meritum Christi se extendit ad alios, in quantum sunt membra eius, sicut etiam in uno homine actio capitis aequaliter pertinet ad omnia membra eius: quia non B solum sibi sentit, sed omnibus membris.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum singularis persone non nocet nisi sibi ipsi: sed peccatum Adae, qui constitutus est à Deo principium totius nature, ad alios per carnis propagationem derivatur. Et similiter meritum Christi, qui est à Deo constitutus caput omnium hominum, quantum ad gratiam, se extendit ad omnia eius membra.

Ad secundum dicendum, quod alij de plenitudine Christi accipiunt, non quidem fontem gratie, sed quandam particularem gratiam: & ideo non oportet, quod alij homines possint alijs mereri, sicut Christus.

Ad tertium dicendum, quod sicut peccatum Adae non derivatur ad alios nisi per carnalem generationem: ita meritum Christi non derivatur ad alios, nisi per generationem spiritualem, qua fit in Baptismo, per quam homines Christo incorporantur: secundum illud ad Galat. 3. Omnes quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et hoc ipsum est gratia, quod homini conceditur regenerari in Christo: & sic salus hominis est ex gratia.

ET si D. Thom. de sola potestate videatur inquirere, respondet tamen, dixi sufficienter omnibus meruisse, in quos gratiam influit, sicut caput in membra. Et in litera D. Thom. quæ brevis est, nulla est difficultas, præterquam in solutione ad 3. quam in sequenti disputatione latius tractabimus.

DISPUTATIO XLI.

In quatuor Sectiones distributa,

De his, quæ Christus Dominus hominibus meruit

UOD Christus Dominus hominibus meruerit, non est, quod in quaestione vertamus, quia inter Catholicos de hac veritate controuersia non est. Contra hereticos vero Pelagianos, Petrum Abailar. & alios, satis multa dicta sunt supra quæst. 1. artic. 2. & in tota hac disputatione, ostendendo, quid nobis meruerit, simul constabit hominibus meruisse. Quatuor ergo sunt de quibus hoc loco disputare possumus, scilicet de prima gratia, & gloria, de dispositionibus & auxilijs, quæ illam antecedunt, de merito & augmento, quæ illam consequuntur usque ad gloriæ consecutionem: ac denique de tota hominum prædestinatione, de quibus sigillatim dicemus.

Pelag. Abailar.

SECTIO I.

An Christus meruerit nobis primam gratiam, & gloriam, & remissionem peccatorum,

MULTA sub hoc titulo comprehenduntur, quæ breuiter expediri possunt, quia non sunt admodum controuersa, utan Christus meruerit hæc omnia hominibus, qui illum subsecuti sunt, & an il-

lis, qui ipsum præcesserunt, & an primis hominibus in statu innocentie, vel an simpliciter omnibus hominibus, vel tantum aliquibus.

Dico ergo primo, Christum omnibus hominibus sufficienter meruit remissionem peccati, tum originalis tum etiam actualis. Est de fide, ad Rom. 5. Sicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, &c. Multo magis gratia Dei, & donum, in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundauit, & infra. Gratia autem ex multis delictis in iustificationem, & infra. Multo magis abundantiam gratie donationis & iustitie accipientes, in vita regnabunt per unum Iesum Christum, & infra. Ita & per unius obedientiam, iusti constituentur multi, & ad Coloss. 2. Vos cum mortui essetis in delictis, & prapurio carnis vestrae, conuulsificauit cum illo donans vobis omnia delicta, usque ad illud: Expolians principatus & potestates traduxit consideret, palam triumphans illos in semetipso: & frequentissime in suis epistolis hoc cepit Paul. præsertim tota epistola ad Rom. ad Galat. & ad Hebræ. & Ioan. 1. Canonica cap. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi, & plura alia in huius veritatis confirmationem adduximus supra quæst. articulo 2. agentes de satisfactioe Christi: sicut enim Christus sufficienter satisfecit pro peccatis omnium hominum, ita omnibus remissionem meruit: est enim eadem vtriusque ratio, quia, sicut Christi satisfactio est infinita, ita & meritum, & verumque oblatum est pro salute & redemptione hominum: ergo de iustitia illam meruit, quia ratione sua personalis dignitatis & gratie capitis, quæ illam consequitur, non solum sibi, sed etiam alijs de iustitia mereri potuit. Et confirmatur, nam hoc modo magis ostenditur diuina iustitia, & misericordia in remissione peccatorum hominum, ut agentes de satisfactioe laudare diximus.

Dices, si Christus omnibus meruit remissionem peccatorum, quomodo non omnes illam consequuntur? Respondetur, Ideo dixi sufficienter omnibus meruisse, distinguunt enim Theologi duplicem rationem, seu considerationem meritorum Christi, scilicet quoad sufficientiam, & quoad efficaciam: & quoad sufficientiam dicunt meruisse Christum omnibus hominibus remissionem peccatorum, quia pro omnibus obtulit sufficienter meritum, quod esset vniuersalis causa, seu generale pretium, quo omnes vti possent: ut à seruitute peccati, & potestate demonis liberarentur: non tamen meruit hanc remissionem omnibus quoad efficaciam, quia non applicuit suum meritum, ut omnes infalibiliter talem effectum consequerentur, sed voluit per ordinata media applicari, media libertate & voluntate humana, per quam interdum talis applicatio impeditur, & ideo Paul. quamuis 2. ad Corint. 5. dixisset, Erat Deus in Christo mundum reconciliatum sibi, scilicet quoad sufficientiam, addidit statim, Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo, scilicet quoad efficaciam, hoc enim pendeat ex eorum arbitrio, sic etiam Apoc. 1. dicitur Christus lauasse nos à peccatis in sanguine suo, & tamen cap. 7. quidam specialiter dicuntur lauasse stolas suas in sanguine Agni, scilicet quoad efficaciam. An vero hanc ipsam efficaciam, & applicationem suorum meritorum Christus illis meruerit, quibus confertur, infra dicetur.

Dico secundo. Simili modo meruit Christus omnibus hominibus primam gratiam sanantem naturam à lapsu peccati. Est de fide Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri & statim subdit, Verbum caro factum est, & concludit, Gratia & veritas per Iesum Christum facta est, quod testimonium in huius veritatis confirmationem optime explicat August. lib. 12. de Trinit. c. 9. Eandem conuincit testimonium Pauli ad Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, & ad Eph. 1. In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum secundum

secundum diuinitas gratia eius: quae abundantius in nobis. Et similia habentur ad Coloss. 1. & 1. ad Timoth. 2. ad Tit. 2. & saepe alia: & definita est haec veritas in Concilijs fere integris, Mileuit. & Auranf. II. & expressè in Trid. Sess. 6. cap. 7. quare superfluum est testimonia Sanctorum Patrum referre in re tam perspicua, cum praesertim complures supra retulerimus quae st. art. 2. & ex ijs, quae in sequentibus sectionibus afferemus, hoc à fortiori comprobari possit. Ratio verò eadem est, quae pro priori assertionè, haec enim conclusio ex illa necessario sequitur: nam remissio peccati tam originalis, quam mortalis non confertur hominibus nisi per infusionem gratiae & iustitiae, & ideo Christus vnus sine alio mereri non potuit.

Coloss. 1.
1. Timoth. 2.
Apostol. 1. & 2.
Tit. 2.
Conc. Mileuit.
Concil. Auranf.
Conc. Trident.

Obiectio:
Rom. 3. & 4.

Responsio.

Concil. Trident.
August.

D. Thom.

1. Cor. 13.

August. Ingent.

Roman. 5.

Rom. 6. & 8.

A & ideo cap. 6. concludit, gratiam Dei esse vitam æternam scilicet in semine, & radice: seu vitam æternam esse gratiam in Christo Iesu Domino nostro, & c. 8. *Sisili, & heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi,* & 2. ad Timoth. 1. dicit, promissionem æternæ vitæ factam esse in Christo, & ad Titum. 3. *Viuisificati gratia ipsius, heredes sumus secundum spem vitæ æternæ,* & huiusmodi testimoniis refertæ sunt Scripturæ. Et confirmatur, nam Christus Dominus sua morte aperuit nobis ianuam regni caelorum, quæ antea fuerat hominibus clausa, vt infra super quæst. 52. D. Thom. late dicemus: ergo meruit nobis regnum caelorum, atq; adeo æternam beatitudinem, Ratio iam tacta est, quia meritum gloriæ coniunctum est cum merito gratiæ, non quia omnis, qui meretur gloriam, meretur gratiam, hoc enim necessarium non est, potest enim gratia gratis dari, per quam quis ex iustitia gloriæ meretur: sed quia qui meretur gratiam, etiam meretur gloriam, nisi eo modo quo habet gratiam ex merito de condigno, debetur illi ex iustitia gloria. Et hoc modo parulis in gratia de cedentibus datur gloria ex meritis Christi, & debita est ex iustitia, non propria, sed Christi. Addi etiam possunt rationes aliz & congruentiz, quia hic concurrunt omnes conditiones necessariae ad meritum, & valor operum Christi nõ solum condignus est, sed etiam superexcedens: pertinet etiam hoc ad dignitatem quandam & excellentiam ipsius Christi, & ad maiorem perfectionem reparationis nostræ: ac denique ad meliorem diuinae prouidentiz rationem, ad quam pertinet, vt inferiora per superiora reducantur ad suos fines.

B Ex his sequitur, nulli hominum fuisse vnquam remissum peccatum, praesertim originale aut mortale, nec datam esse gratiam primam aut gloriam, nisi propter merita Christi. Hoc sequitur euidenter ex dictis, quanquam enim meritum Christi dicatur causa sufficiens horum effectuum in nobis, prout causa sufficiens distinguitur à causa efficaci, seu actu efficiente: non tamen dicitur causa sufficiens, prout distinguitur à necessaria, ita enim Christus sufficenter nobis meruit praedicta dona, vt sine eius merito obtineri non possint. Et hoc modo dicitur meritum Christi causa vniuersalis istorum effectuum in omnibus hominibus, quia in quibuscunque sunt, per illud meritum fuit, quamuis ex ipsorum hominum defectu non in omnibus fiant. Et hoc conueniunt omnes Scripturæ citatae, quæ Christo seu fidei eius, tanquam causæ aut medio necessario, huiusmodi effectus attribuunt: quia non est datum aliud nomen hominibus, in quo saluisiant: & in particulari de hominibus, qui ipsam incarnationem praecesserunt, de quibus nonnulla poterat esse difficultas, hoc late ostendimus supra quæst. 1. art. 3.

D Quod si obiiciatur, meritum debere antecedere praemium tempore, vel natura. Respondetur. Ex natura rei, & nulla interueniente dispensatione, fortasse ita est, quia meritum est aliquo modo causa efficiens, seu dispositio, aut via ad praemium (omnibus enim his nominibus illud appellat D. Thom. variis in locis, vt patet 1. parte quæst. 23. articulo 5. & quæst. 62. articulo 4. & quæst. 29. de Verit. art. 6.) simpliciter tamen non est semper necessarium, vt in re ipsa meritum antecedit praemium, sed satis est, si praecedat in praesentiæ eius, qui redditurus est praemium: cum enim meritum non sit causa per se physica praemij, sed moralis, excitans, seu mouens illum, qui daturus est praemium: influere suo modo potest, antequam realiter existat, si per cognitionem moueat praemiantem, in quo similitudinem quandam habet cum causa finali.

E Sed inhabitabilis quibus, quod nec propter merita Christi praemium potuerit dari gratia antiquis Patribus, nam prius intelligitur praemium ipsa gratia antiquorum Patrum, quam Christi merita, quia per illam gratiam

1. Tim. 1.
Titum. 3.

C

Obiectio.
Responsio.

D. Thom.

Obiectio.

Sed contra. Ergo gratia non datur nobis gratis, sed ex iustitia, quandoquidem iam Christus nobis illam meruit, & pretium dedit, quo illam emeremus, quod repugnare videtur Paulo ad Roma. 3. dicenti, nos esse iustificatos gratis per gratiam ipsius. Et confirmatur, nam Paul. libidem cap. 4. ait, *Mortuum esse Christum propter delicta nostra, resurrexisset autem propter iustificationem nostram,* per resurrectionem autem nihil meruit, vt supra diximus: ergo. Ad argumentum responderit D. Thom. ad tertium obiectum: sed illius sensum infra expendemus: nunc breuiter responderet aliter, primam gratiam nobis gratis dari respectu nostri, id est sine merito nostro de condigno, & hoc sensu dicitur Paulum nos iustificari gratis, vt etiam Concilium Trident. exposuit, sessio. 6. cap. 8. respectu vero Christi datur nobis gratia ex iustitia, & ex perfecto merito: vnde quando August. lib. de Praedest. sanct. cap. 15. dicit, tam gratis iustificari hominem, quam gratis Deus factus est homo, non simpliciter, sed respectiue intelligendus est, id est, tam ex nullo merito peccatoris illi dari gratiam, quam ex nullo merito Christi humanitati eius data est gratia vnionis. Ad confirmationem responderet, Christum pro mortem suam tam remissionem peccatorum, quam iustificationem, & gratiam infusionem nobis meruisse: quia, vt dixi, non potest saltem de potentia ordinaria alterum horum cadere sub merito sine altero: vnde S. Thom. infra quæst. 56. artic. 2. ad citatum locum Pauli responderet, in genere causæ exemplaris mortem Christi dici exemplar destructionis peccati: resurrectionem vero iustificationis, per quam animæ vita acquiritur. Dicit etiam potest, Christum esse mortuum, propter delicta nostra, id est, vt pro eis satisficeret, eorumque remissionem quoad sufficientiam nobis mereretur: resurrexisset vero, propter nostram iustificationem non quidem vt per suam resurrectionem illam nobis mereretur, quæ iam plene meruerat, sed vt meritum eius posset nobis applicari: nam si Christus non a resurrexisset, nemo in ipsum crederet, existimaret enim, *Vana fides eius, & manus praedicatoris eius,* vt dicitur 1. ad Corinth. 15. si autem in eum non crederemus, non applicaretur nobis meritum eius nec re ipsa iustificaremur, nemo enim nisi per fidem Christi iustificari potest: ita exposuit hunc locum August. 16. contra Faust. cap. 29. & Fulgent. lib. de Incarnat. & grat. cap. 8.

Dico tertio. Christus Dominus eodem modo meruit omnibus hominibus gloriam, & æternam vitam. Est de fide, & ex praecedenti conclusione aperte sequitur: nam per gratiam acceptamur ad gloriam, & ideo Christus merendo nobis gratiam, meruit etiam gloriam. Quam rationem satis indicauit Paul. ad Roman. 5. dicens, *Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum, per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloria filiorum Dei,* & infra, *Multo magis abundantiam gratiae donationis, & iustitiae accipientes, in vita regnabunt per vnum Iesum Christum,* & infra, *Ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Dominum nostrum.*

Fr. Suarez Tom. 1.

tiam parata est via ad exequendum Incarnationis mysterium, per illam enim electus & sanctificatus est peculiaris populus, ex quo Christus nasceretur: per illam impetrabant antiqui Patres filios, ex quibus Christus descenderet: per illam merebantur aliquo modo exhibitionem tanti mysterij: per illam denique ipsa beatissima Virgo disposita fuit, vt esset digna Dei Mater. Hac difficultate superatus Driedo, dixit, eas præparationes, quas diuina gratia effecit, atque præmiat in populo suo, vt ex illo Christus nasceretur, esse quidem diuinæ gratiæ dona, in Christum vt in finem ordinata, non tamen propter eius merita collata. Sed est intolerabilis sententia, aliàs nec prima gratia sanctificans, nec præseruatio. Virginis ab originali peccato esset ex meritis Christi, quod erroneum est: sed de sententia Driedonis plura in sectione sequenti. Nunc præsens obiectio, si meminerimus eorum, quæ supra quæst. 1. art. 3. tractata sunt, facile expediri potest, probat enim, ordine executionis illam gratiam fuisse priorem, quam incarnationem ipsam: atq; adeo, si consideremus Dei præscientiam, tantum vt intuentem res, prout in executione sunt, sic merita Christi non fuisse prius secundum rationem præuisa, quam gratiam antiquorum Patrum: tamen secundum ordinem intentionis & diuinæ prædefinitionis, qua Deus statuit omnes homines redimere per Christi meritum, antecessit præscientia meritorum Christi, propter quæ sic præuisa statuit dare gratiam antiquis Patribus, & merita congruentia, vt sese ad tantum mysterium suscipiendum disponerent, vt quæstione etiam secunda art. 11. explicatum reliquimus.

Obiectio 3:

Sed vltius dicit aliquis, si gratia data fuit antiquis Patribus ex meritis Christi præuisis potuisse etiam dari gloriam: ergo nulla est ratio, cur expectatus fuerit Christi aduentus, vt illis daretur. Respondetur, potuisse quidem id fieri, factum tamen non esse: cuius propria ratio est, quia Deo non placuit: congruentia vero est, quia gratia est simpliciter necessaria ad remissionem peccati & amicitiam Dei, & ideo, ne omnes illi homines, qui Christum præcesserunt, perpetuo perirent, congruens fuit vt Deus prouideret illis modum, quo possent gratiam consequi & remissionem peccati, scilicet, per fidem viam in Christum venturum, & per merita eius præuisa: at vero respectu gloriæ non occorrebat hac necessitas, quia illa temporalis carentia, vel dilatio, solum erat poena quædam, quam non oportuit omni ex parte emitti, cum nondum esset pro reatu totius naturæ Deo satisfactum. Quam rationem indicat D. Tho. infra q. 49. art. 5. ad primum, de qua re ibi, & in q. 52. plura dicemus.

D. Thom.

De prima gratia data Adæ in statu innocentia. Soto.

Vltimo quæret aliquis, an quod dictum est de gratia data antiquis Patribus ex meritis Christi præuisis, intelligendum sit etiam de prima gratia & iustitia data Adæ in statu innocentie. Quidam enim simpliciter negant, vt Soto lib. 1. de natur. & grat. cap. 6. Mihi tamen contraria sententia probabilior supra visa est quæst. 1. artic. 3. explicando solutionem ad 5. D. Thomæ, vbi ipse D. Thomæ & multorum Patrum autoritate comprobauit, Adam in eo statu habuisse fidem Christi venturi. Ex quo principio, iuncta etiam autoritate D. Thomæ 2. 2. quæst. 2. artic. 7. probabiliter eliciui Adam fuisse iustificatum in fide Christi venturi, & in spe meritorum eius. Quæ sententia est etiam valde consentanea ordini prædestinationis Christi, quem ibi explicuimus: pertinet etiam ad Christi honorem, & ideo mihi semper magis probanda videtur. Obiciunt autem aliqui, quod in Christo nullum fuit meritum, quod non spectauerit ad nostram redemptionem: ergo nullum fuit, quod Adamo in statu innocentie prodesse potuerit. Respondetur, antecedens esse valde æquiuocum: vnus enim illius sensus esse potest, in Christo nullum fuisse actum meritorium, qui ad nostram redemptio-

D. Thom.

nem non profuerit, ordinatusq; fuerit, & sic est verum antecedens, sed consequentia mala, quia pouit idem actus esse vtilis, & ad redemptionem, & ad alios effectus. Alter ergo sensus est, nullum fuisse in Christo actum meritorium, nisi per modum redemptionis, seu ad solam redemptionem, & in hoc sensu est omnino falsa propositio: nam constat, Christum sibi ipsi meruisse & non per modum redemptionis: constat etiam in quolibet actu Christi fuisse valorem ad totam redemptionem, & ad alios effectus. Vltimus sensus illius antecedens esse potest, nullum fuisse in Christo meritum, quod non fuerit primario præordinatum propter redemptionem, & dependens ab illa, seu occasione illius, & hoc licet probabile sit, non tamen verum, mea quidem sententia, vt circa articulum 2. quæstione 1. satis tractatum est.

SECTIO II.

Verum meruerit Christus nobis dispositiones ad gratiam, seu suorum meritorum applicationem.

Hæc quæstio proprie est de merito Christi quoad efficaciam, & est valde controuersa inter Catholicos. Duobus enim modis applicatur nobis merita Christi, vno modo ex opere operato, vt paruo per baptismum: alio modo, media dispositione vel operatione operantis, vt adulto per contritionem. Dicunt ergo aliqui meruisse Christum, vt paruo baptizato detur gratia, quod autem paruulus baptizetur, non esse ex meritis Christi: & similiter meruisse Christum, vt homini contrito remittatur peccatum, quod autem illi detur auxilium efficacius, quo conteratur, hoc non esse ex meritis Christi. Cui sententia videtur multum fauere D. Thom. hic solutione ad tertium. Cum enim proposuisset argumentum, quod fere est fundamentum Capreoli & aliorum, qui hanc sententiam sequuntur, scilicet, quia, si Christus meruit nobis salutem, de iustitia nobis daretur gratia, & non gratis, & iniuste fieret: cum his, quibus non datur: respondet, gratiam non dari nisi iis, qui regenerantur in Christo, hoc autem ipsum esse gratiam, quod, scilicet, homini concedatur, regenerari in Christo, & hoc modo salutem hominis esse ex gratia. Cuius solutionis sensus, vt argumento satisfaciatur, esse videtur, applicationem sacramenti non dari ex iustitia, sed gratis, & in hoc consistere, quod iustificatio nostra gratis fiat, non solum respectu nostri, sed etiam respectu Christi: ergo ex sententia D. Thom. non meruit Christus nobis applicationem suorum meritorum. Eandem doctrinam habet D. Thom. quæst. 19. de Veritate, articulo 7. ad 4. vbi inquit, meritum Christi æqualiter se habere ad omnes quoad sufficientiam, non verò quoad efficaciam, & subdit: Quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex diuina electione, per quam misericorditer effectus meritorum Christi quibusdam conferatur, quibusdam vero iusto iudicio subtrahitur: quibus verbis totam rationem efficaciz & applicationis meritorum Christi refert in diuinam misericordiam, & nullo modo in ipsius Christi merita. Et euidenter in solutione ad 13. inquit, hoc ipsum gratis alicui nostrum à Deo conferri, quod efficaciam meriti Christi consequatur, & ideo gratiam non euacuari per Christi meritum.

Propter quæ testimonia tenuit hanc sententiam Capreol. in 3. distinct. 18. ad argumenta Scoti contra quartam conclusionem, quem ibi sequitur Paulus Soncinas in summa quæstione vnica, conclus. 3. sed latius hoc docuit Dried. de captiu. & redemp. gener. hum. tract. 2. c. 2. p. 3. a. 4. vbi negat, illa dona gratiæ, quæ ante Christum data sunt vt præparationes ad ipsam Incarnationem, seu ad Christi aduentum, fuisse impensa propter merita Christi: quamvis non neget, iustifi-

iustificatam gratiam tunc etiam datam esse propter merita Christi futura. Idem docet in tract. 4. c. 2. par. 3. memb. 3. & Ruard. art. 6. contra Luther. ante medium Ferrar. etiam lib. 4. contr. gent. cap. 55. circa responsum D. Thom. ad 7. rationem, quantum de applicatione sacramentorum vel meritum Christi nihil expresse dicit; tamen de dispositionibus ad gratiam docet, dispositiones remotas non esse ex meritis Christi, de dispositione autem ultima dicit contra Capreol. dari ex Christi meritis, propter quaedam D. Tho. testimonia, quae ad rem praesentem nihil mihi referre videntur. Fundamentum huius sententiae est duplex. Primum, quia alias iustificatio fieret omnino ex iustitia, & nullo modo ex gratia, saltem respectu Christi, quod illis videtur inconueniens, & contra Paulum, vbi eunque de gratia iustificationis loquitur, quia iam gratia non esset gratia, sed iustitia. Quod si obiciatur, quia idem sequi videtur in eorum opinione, quia ipsi concedunt, habentem contritionem, seu ei, cui applicatur baptismus, ex iustitia dari gratiam & remissionem peccati respectu Christi. Respondent, hoc non esse inconueniens, quia sufficienter saluatur ratio gratiae in ipsa gratuita applicatione, & ita coniunguntur perfectissimo modo ratio misericordiae & iustitiae in iustificatione peccatoris: si autem totum fiat ex meritis Christi, prorsus nulla ratio gratiae intercederet. Secundum, quia, quod huic potius quam illi applicetur Christi meritum, atque adeo, quod hic baptizetur potius quam ille, non est ex merito Christi, sed ex sola diuina electione & misericordia, iuxta illud Pauli ad Ephes. 1. In quo nos sorte vocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae, & ad Romanos 8. Quos praesciuit, & praedestinauit conformes fieri imaginis Filii sui, hos & vocauit, &c. Quod totum statim in cap. 9. in solam Dei voluntatem & electionem refert, & similia sunt frequentia loca apud Paulum, sed praesertim videntur ad praesentem quaestionem accommodata illa ultima verba totius epistolae ad Hebraeos: Deus autem pacis aperit vobis omni bono, ut faciatis eius voluntatem, faciens in vobis, quod placeat coram se per Iesum Christum: vbi applicationem videtur referre in beneficium Dei, effectum vero in IESVM Christum.

Hae sententia, quamvis antiquiores Theologi nihil expresse circa illam asserant, quia quaestionem hanc in propriis terminis non attigerunt, mihi tamen nec probanda, neque in scholis audienda videtur: quia neque veritati, neque pietati consentanea est: impugnant illam late Vega toto libro 4. super Concil. Trident. & lib. 15. cap. 9. & 10. Hofius in Confessione fidei, cap. 41. & 42. Lindanus lib. 3. Panopliae cap. 36. & alij qui nostra aetate contra Lutheranos scribunt. Ad explicandam ergo, & definiendam veritatem.

Dico: Omne auxilium gratiae excitantis & adiutantis, quod datur homini, ut se disponat ad gratiam a prima vocatione vsque ad dispositionem ultimam, est effectus & primum meritum Christi, qui haec omnia bona hominibus meruit. Haec, ut existimo, est aperta sententia D. Thom. supra quaestio. 7. art. 9. vbi inquit, Christo datam esse gratiam, tanquam cuidam principio vniuersali in genere habentium gratiam, cuius virtus se extendit ad omnes gratiae effectus, & operationes: quod artic. 10. repetit, & in art. 11. & in quaest. 8. tota, praesertim art. 3. ad 2. vbi fidem etiam mortuam dicit esse ex influxu Christi capitis, & ita omnes receptores discipuli D. Thom. hanc conclusionem amplectuntur. Quam satis etiam indicat Scot. in 3. dist. 19. quaest. vnica. Probo ex Scriptura & sanctis Patribus ad Ephes. 1. Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo, vbi inquit Ambrosius: Omne donum gratiae Dei in Christo est, & si quis spreto Christo benedicti se a Deo putat, er-

Fr. Suarez, Tom. 1.

rare se sciat: & subiungit Paulus: In quo sorte vocati sumus: quo testimonio abutebatur contraria sententia: nam expresse ibi Paulus ait ipsam vocationem dari nobis in Christo, ut notauit August. li. de dono perseverant. cap. 9. & euidentiùs docuit idem Paul. 2. ad Timot. 1. Vocauit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu: vbi recte hoc exponit Anselmus, quod etiam confirmat Paulus ad Ephes. 2. generatim dicens, creari nos in operibus bonis in Christo Iesu: vbi totum negotium gratiae & iustificationis peccatoris, quia ex nullo eius merito aut opere initium sumit, quaedam moralis creatio dicitur, quae tamen tota Christi meritis tribuitur, ut Chrysof. notauit, & cap. 4. inquit Paul. vnicuique dari gratiam, secundum mensuram donationis Christi, qui in Ecclesiam suam influit diuersas gratias, diuersa ministeria, & auxilia ad illa perficienda. Et ad Philip. 1. Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini. Ex quo loco colligit August. tract. 3. in Ioan. etiam ipsum initium fidei, & auxilium patientiae dari propter Christi merita: & in hunc sensum exponit illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus: ita enim censet simpliciter esse legendum, ut sensus sit, ex plenitudine Christi accepisse nos, non hanc vel illam gratiam, sed simpliciter quidquid boni accipimus, quod ad salutem conferat: postea vero additur: & gratiam pro gratia, id est, secundam pro prima, ut ipse exponit. Et ibidem Chrysof. homil. 13. in eundem sensum exponit sequentia verba: Gratia & veritas per Iesum Christum facta est: dicens illum esse fontem gratiarum omnium. Ac denique Hieron. in eundem sensum tractat illud Isai. 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longuissimum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur, id est, inquit, ut quidquid Deus disposuit, illius virtutibus impleatur: quod verbum est valde notandum, dissoluit enim fundamenta contrariae sententiae, & indicat punctum & occasionem deceptionis eius.

Secundo probatur eadem conclusio testimonio Conciliorum & aliorum Patrum, praesertim Augustini: Concilium enim Mileuit. cap. 3. & 4. & Concil. Arausic. II. cap. 5. 6. 7. 19. 22. 24. Innoc. I. rescripto ad Concil. Mileuit. quod est epistola 26. eiusdem, & 93. inter epistolas Augustini: & Coelestinus Pap. epist. 1. ad Episcop. Galliae, loquentes de gratia Dei necessaria ad salutem, & ad opera pietatis, sub qua euidenter comprehendunt omnia auxilia excitantia & adiutantia, & vocationes, & dispositiones remotas & ultimam: loquentes, inquam, de hac gratia Dei, eandem vocant gratiam Christi, quia per Christum datur, & perinde existimant esse, dicere, gratiam Dei, & gratiam Christi, esse necessariam ad haec omnia. In quo imitati sunt hi Patres Augustinum lib. de Praedest. Sanct. c. 2. vbi initium iustitiae tribuit gratiae Dei, & Christi, & lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 9. eodem sensu affirmat, totam gratiam Dei per Christum dari, & similia habet: epist. 106. Denique videtur iam haec expressa definitio Concil. Trident. Sess. 6. cap. 5. vbi sic inquit: Declarat praeterea, ipsius iustificationis exordium in adultis, a Deo per Christum Iesum praeueniens gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, &c. Et confirmatur ex vsu & consuetudine Ecclesiae, quae omnem gratiam etiam praeueniens, & conuersionem ipsam seu vocationem ad fidem, postulat per Iesum Christum Dominum nostrum: per ipsam, omnia haec danda esse nobis per Christum, hoc est, per meritum eius. Vnde eleganter August. enarrat. 1. in Psalm. 108. Oratio, inquit, quae non fit per Christum, non solum non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit in peccatum, & Bernard. serm. 13. in Cant. Quidquid sapientiae, quidquid virtutis te habere consilas, Dei virtuti, Dei sapientiae, deputa Christo: origo fontium & summum mare est, virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus.

Hhh 3 Ter-

Ruard. Ferrar.

Ephes. 1.

Rom. 8. & 9.

Hebr. vltim.

Vega, Hofius, Lindanus.

Omne auxilium gratiae ad iustificationem ordinatum, Christi meritis datur. D. Thom.,

Scotus, Ephes. 1. Ambrosius.

August.

2 Tim. 1.

Anselm. Ephes. 2.

Chrysof. Ephes. 4.

Philippen. 1.

August.

Ioan. 1.

Chrysof.

Hieronym. Isai. 53.

Concil. Mileuit.

Concil. Araus. Innoc. I. Coelestin. Pap.

Conc. Trid.

August.

Tertio, ut hoc ratione ostendatur, similis fundamentum contrariae sententiae destruat, distinguendus est in operibus diuinæ gratiae ordo intentionis ab ordine executionis, ut supra late explicuimus, q. i. artic. 3. quia nunc ergo verum sit, ut infra latius tractabimus, Deum elegisse ad gloriam, vel gratiam, vel fidem hos homines potius quam illos ex sola sua voluntate, & non propter merita Christi: nihilominus voluit conferre illis omnibus necessaria media, & infallibilia, per quae gratiam vel gloriam consequerentur per ipsum Christum. Quod euidenter docet Paulus locis citatis, & ostendimus iterum inferius, cum explicabimus, quo modo praedestinatio nostra fit ex meritis Christi. Et quod non repugnet, per se manifestum est, quia sicut Deus elegit Iacob, quam Esau ad gloriam, sine meritis Iacob, & nihilominus voluit, ut Iacob non cōsequeretur gloriam sine meritis: ita potest eligere hunc hominem potius quam illum ad gloriam, & consequenter ad omnia, quae necessaria sunt ad gloriam, sine meritis Christi, & nihilominus non conferre illi aliquod medium, seu aliquam gratiam qua disponitur ad consequendam gloriam nisi propter merita Christi. Quod autem ita factum sit, probatur, quia ante omnem hanc gratiam prauecientem, & excitantem collatam hominibus anteceffit meritum Christi, vel in re ipsa, vel in praesensione diuina, ut sed. praeced. explicatum est: & meritum Christi dignum est omni premio huiusmodi, imo est maius & excellentius illo, & huiusmodi ratio providentiae perfectior est, & magis consentanea diuinæ sapientiae, & cedit in maiorem quandam dignitatem ipsius Christi, & totius humanae naturae ergo. Et confirmatur, quia hoc pertinet ad perfectam Christi redemptionem, si enim non meruisset nobis, omnes hae gratias, non meruisset perfecte iustificationem nostram, nec gratiam necessariam ad consequendam iustitiam, & remissionem peccati, ut per se constat, & magis ex sequentibus patebit. Unde confirmatur secundò conclusio, quia Adam, quod in ipso fuit, meruit nobis carentiam omnis gratiae, omnisq; diuini auxilii, ergo Christus ut perfectissimus redemptor, hae omnia nobis promeruit, quia non sicut delictum, ita & donum, sed longe efficacius, & in suo genere excellentius.

Et ex hac conclusione sequitur primò, meruisse Christum omnibus adultis omnes dispositiones ad gratiam, quas de facto recipiunt, tam remotas, quàm ultimam, probatur ex dictis. Primo, quia hae actus sunt aliquo modo supernaturales, e. g. sunt dona Dei gratuita, ergo dantur nobis per Christi merita. Secundò, hae actus non alia ratione sunt dona Dei, nisi quia per illius gratiam excitantem, & adiuuantem efficiuntur in nobis, ergo eadem ratione sunt dona Christi, & effectus meritorum eius, quia tota illa gratia adiuuans & excitans est ex illius meritis, ut probatum est. Tertio specialiter de ultima dispositione, quia cum illa infallibiliter coniuncta est iustificatio, & remissio peccati, ergo si posset homo sine meritis Christi habere hanc dispositionem, posset etiam sine eiusdem meritis consequi iustitiam & remissionem peccati, sicut si homo per solas vires naturae posset habere huiusmodi dispositionem, per easdem posset à se expellere peccatum. Responderi posset, actum, qui de facto est ultima dispositio ad gratiam, posse haberi sine meritis Christi, tamen quod illa acceptetur, ut sufficiens dispositio, & habeat secum coniunctam infallibiliter iustitiam, & remissionem peccati, esse ex meritis Christi: cum enim contritio de se sit insufficientis ad satisfaciendum Deo, tamen propter Christi meritum Deus illa contentus est, & habenti illam confert iustitiam & remissionem peccati, sicut in attritione manifestum est, respectu iustificationis per sacramentum comparandae, illa enim de se non erat sufficiens dispositio, tamen propter Christi meritum acceptatur ut sufficiens, iuxta quàm

Responso
aduersarij.

A responsonem dicendum esset, actum contritionis non haberi ex meritis Christi, tamen in esse ultimae dispositionis esse ex illis, quia ab illis habet, quod illam rationem induat.

Sed haec resposio, & doctrina omnium falsa est, tum propter rationes factas: tum etiam, quia, ut verum sit, illum actum ut est ab homine, prius natura, quam iustificetur, non esse condignam satisfactionem pro peccato, tam ex natura sua est actus maxime proportionatus ipsi iustitiae & charitati, unde de se & natura sua est proxima dispositio ad infusionem iustitiae, praesertim si includat amorem Dei super omnia, sicut actus fidei est proxima dispositio ad habitum fidei: si ergo hos actus posset homo habere sine Christi meritis, non fuissent admodum necessaria talia & tanta merita ad remissionem peccati obtinendam: tum etiam quia Concil. Trident. totam iustificationem nostram tribuit Christi meritis, vnum autem ex praecipuis, & maxime requisitis in iustificatione, est haec dispositio. Quarto, & ultimo, quia perfectum agens non tantum induit formam, sed ad illam etiam disponit: Christus autem per sua merita perfectissimo modo in nobis operatur, habet enim perfectum influxum capitis, unde non praerequit membra coniuncta corpori, ut in illa possit influere: sed efficaciter habet ad influendum in membra separata, quae tantum sunt membra in potentia, velle coniungat corpori suo, ut supra cum D. Tho. quae. 7. art. 8. notauit: & haec ratio tam de proxima, quam de remotis dispositionibus procedit. Dices. Haec sunt libera, si ergo pendent à nostra libertate, quomodo possunt esse dona data ex meritis Christi? Respon. Respon. sicut sunt dona Dei, ita sunt praemia meritorum Christi, vtrumq; autem habent quatenus sunt actus supernaturales procedentes ab auxilijs excitante & adiuuante, sufficientibus, & efficacibus.

Secundo sequitur, applicationem omnium mediorum, per quae homini infunditur prima gratia, & datur remissio peccati, esse ex meritis Christi. Hoc probatur ex dictis primò ratione generali, quia haec applicatio est maximum donum Dei, & maxime necessarium ad salutem: sed Christus meruit nobis omnia Dei dona, & omnia media necessaria ad salutem, ut ostensum est, ergo. Secunda in specialis explicatur, quia haec applicatio meritorum Christi, aut sit ex dispositione operantis, ut per contritionem, aut sit ex opere operato, ut per sacramenta: si per primo modo, iam ostensum est, non solum contritio dari gratiam ex meritis Christi, sed etiam contritionem ipsam, & quidquid gratiae ad illam habendam confertur, propter eadem merita dari: sed merita Christi non applicantur hoc modo, nisi per ipsam contritionem, ergo talis applicatio etiam est ex meritis Christi. Et confirmatur, quia tunc applicatio sit per fidem Christi viuam, sed ostensum est hanc fidem esse donum datum propter merita Christi, ergo. Et ex hoc probatur alia pars scilicet, eum applicatio meritorum Christi si per sacramentum, ex opere operato etiam dari propter merita Christi, non solum effectum sacramenti, sed etiam ipsum sacramentum: tum, quia nulla est ratio, cur applicatio meritorum Christi facta vno modo, sit effectus meritorum Christi, & non alio modo: tum etiam, quia ipsa met applicatio est donum Dei maxime necessarium ad salutem: praeterea, quia sicut adultus vocatur ad fidem, & trahitur ad Ecclesiam per vocationem Dei efficacem, ita paruulus trahitur per baptismum, qui potest dici veluti quaedam efficax vocatio eius: ergo, sicut in adulto ipsa met vocatio est ex meritis Christi, ita in paruulo ipse baptismus. Quod ita etiam explicatur, nam in adulto ipsa voluntas suscipiendi baptismum est ex Christi merito, ergo etiam respectu paruuli illa Dei providentia qua fit, ut prius, quam moriatur, baptizetur, & quod parentes, vel aliquis loco eorum habeat voluntatem, & curam, ut ille baptizetur, est spe-

Et specialis gratia Dei præueniens ipsam: cur ergo hac non erit ex meritis Christi, sicut ostensum est de omni auxilio gratiæ, quod datur adultis? Vltimo, ratio fundamentalis est, quia, sicut Deus sua voluntate elegit hos potius quam illos ad gloriam, vel gratiam, vel alia supernaturalia dona, ita manifestauit Christo hanc suam electionem, & voluntatem: ergo quamuis Christus omnibus meruerit, non tamen æque pro omnibus obtulit sua merita, sed iuxta electionem Patris, aliter obtulit pro electis, & aliter pro alijs, & pro hoc paruulo obtulit, ut illi infallibiliter applicaretur baptismus, pro alio autem minime, sed tantum generali modo, ut magis ex sequenti illatione constabit.

Christus & quoad sufficientiam meruit, & quoad efficaciam.

Tertio sequitur, Christum Dominum meruisse, non tantum quoad sufficientiam omnibus hominibus omnia dona gratiæ, sed etiam quoad efficaciam meruisse aliquibus specialia dona, seu ut sua merita in illis haberent infallibiliter aliquem effectum gratiæ. Hoc sequitur manifeste ex præcedentibus, quia Christus, quamuis meruerit omnibus quoad sufficientiam, quibusdam tamen meruit, ut cum effectu illis applicarentur sua merita: hoc autem est mereri quoad efficaciam. Quod præterea ex modo loquendi sacre Scripturæ confirmatur, Ioannis enim 17. inquit Christus, Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro ijs, quos dedisti mihi, & infra, Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedi mihi, ut sint unum sicut & nos, & infra, Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo, & infra, Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, & infra, Pater, quos dedisti mihi, volo ut vbi sum ego, & illi sint mecum. Quo loco aliter Christus orat pro Apostolis, & pro electis, quam pro vniuerso mundo, quia pro illis orat, ut efficaciter eis applicetur suum meritum, quomodo nunquam orauit pro omnibus hominibus vnde in eisdem verbis ostendit absolutam & efficacem voluntatem salutis illorum pro quibus orat. Vnde Iustin. Martyr. in quaest. 23. ad orthodoxos aduertit, illam orationem Christi, Sancti sicut eos in veritate, non esse falsam pro Iuda, quia fuit efficax, sed pro cæteris Apostolis: & Luc. 22. dixit Iesus Petro, Ego rogatus pro te, ut non desicias fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, quæ oratio fuit sine dubio efficax: meruit ergo per illam Christus & Petri conuersionem, & infallibilem perseuerantiam in fide. Deinde Luc. 21. dicit Christus Apostolis, Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere, & resistere, omnes aduersarii vestri: sicut ergo Christus est dispensator horum donorum Dei, & quibusdam illa donat, & non alijs: ita etiam illa meruit nobis, & quibusdam ita applicuit sua merita, ut efficaciter illa consequantur, non vero alijs. Denique Paulus ad Hebr. 5. sic inquit, Qui in diebus carnis sue preces, supplicationesque ad eum, qui post illum saluum facere à morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exaudivit pro sua reuerentia, & infra, & non imitatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, est ergo oratio Christi efficax & infallibiliter exauditur, si ex voluntate absoluta procedat. Vnde, sicut diuersimode pro hominibus orauit, ita diuersimode etiam meruit, alijs sufficienter, alijs efficaciter, propter quod licet omnium sit vniuersalis redemptor, & sufficiens causa salutis, specialiter tamen modo est causa efficax salutis eorum, quos sibi facit obediens. Et confirmatur tandem, quia incredibile est, non aliter obtulisse Christum sua merita pro illis, quos sciebat esse electos à Patre, quam pro alijs: eam videre: voluntatem Patris esse, ut illi infallibiliter saluarentur, & non alijs, cui voluntati ipse se in omnibus conformabat.

D. Thom.

Ad fundamenta contrariæ sententiæ. Ad D. Tho. respondetur, male à citatis autoribus referri, & peius explicari, nam in illa quaest. 19. de Verit. artic. 7. ad 8.

A expresse dicit, meritum Christi sufficienter operari salutem humanam, ut causam vniuersalem, sed oportere, hanc causam applicari singulis per sacramenta, & per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur: Et ideo, inquit, requiritur aliquid aliud ad salutem nostram præter meritum Christi, cuius tamen meritum Christi esse causam etiam ipsius fidei vel cuiuscunque alterius medijs, per quod ipsum meritum Christi nobis applicatur. Et in hac 3. p. infra, q. 21. art. 4. ad 2. dicit, Christum non absolute orasse pro omnibus, sed pro prædestinatis, ut vitam consequerentur æternam: sentit ergo, Christum prædestinatis meruisse efficacem applicationem suorum meritum. Cum ergo hoc loco ad tertium dicit, regenerari in Christo, esse gratiam homini factam, intelligit respectu ipsius hominis, non respectu Christi, & eodem sensu dicit, salutem hominis fieri ex gratia, & eodem sensu loquitur in locis alijs citatis ex q. 29. de Verit. ut ipse se explicuit in solutione ad 8. iam citata: imo in eadem solutione ad quartum ait, meritum Christi æqualiter se habere ad omnes quoad sufficientiam, non quoad efficaciam: quod intelligendum est non tantum ex parte effectus, qui in vno fit, & non in alio, sed etiam ex parte voluntatis, qua ipse Christus meruit, & diuerso modo obtulit sua merita pro diuersis, ut explicatum est. Quia vero prima radix huius diuersitatis fuit electio & voluntas diuina, cui se voluntas humana Christi conformauit, ideo absolute & simpliciter totum negotium tribuitur gratiæ voluntati Dei, ut magis in sect. vltima explicabimus. Et hunc etiam colligitur, quo modo sit intelligenda comparatio inter Christum, & Adamum, quam D. Thom. hic ponit in eadem solutione ad tertium, conueniunt enim in hoc, quod sicut peccatum Adæ fuit prima radix omnis mali culpæ, & pœnæ, ita meritum Christi est prima radix omnis boni, & gratiæ humano generi collatæ: tenet etiam in hoc similitudo, quod sicut generatio carnalis ex peccato Adæ habet (ut ita dicam) vim & efficaciam ad influendum originale peccatum, ita regeneratio in Christo, quæ fit per baptismum, ab ipso Christo habet vim ad influendam iustitiam: differunt tamen, quia peccatum Adæ non est causa ipsius naturalis generationis, nec dispositionis ad illius effectum necessariæ, nec denique est causa, quod iste homo generetur, quamuis sit causa, ut generatus contrahat peccatum: nam illud, quod naturale est, est per se bonum, & per se ordinatum à Deo, vnde non trahit originem ex peccato: at vero meritum Christi, & est causa ipsius spiritualis regenerationis, & dat illi efficaciam, & influit in effectum eius, & simul etiam causa est, ut hic homo regeneretur, propter quem specialiter suum obtulit meritum: quod bene indicauit Scot. dicta dist. 19. dicens, hoc fuisse potissimum in merito Christi, quod meruit, non coniunctos coniungi.

Ad rationes ex dictis patet responsio, ad primam enim respondetur, quamuis omne opus gratiæ quod in nobis fit, propter merita Christi fiat, nihilominus veram saluari rationem gratiæ: tum quia respectu nostri totum hoc fit mere gratis, tum etiam quia includendo ipsum Christum, & meritum eius, & modum merendi, & offerendi sua merita pro nobis, totum negotium nostræ salutis duxit originem ex sola gratuita diuina voluntate & electione. Ad secundam vero respondetur, cõcedendo non esse ex merito Christi hoc totum, scilicet, ut huic potius quam illi applicetur eius meritum, seu quod hic potius quam ille baptizetur: est tamen ex meritis, ut hic baptizetur, & ut huic applicentur eius merita: in illa enim comparatione includuntur duo, scilicet, ut hic baptizetur, & non alius, & hoc posterius Christus non meruit, licet meruerit primum: quia illud non pertinet ad remunerationem, sed potius ad pœnã, vnde non est,

Hhh 4 opus

opus gratiae, sed iustitiae, & occulti iudicij Dei. Neque A
 testimonia Pauli ibi adducta aliud ostendunt: imo si
 recte expendantur, nostram sententiam confirmant,
 ut de testimonio ad Ephes. tractatum iam est, & de
 ultimo testimonio ad Heb. ex ipsis verbis facile con-
 stare potest: dicitur enim Deus aptare nos in omni
 bono iuxta beneplacitum suum, hoc tamen facere
 per Iesum Christum: quanquam ergo electio sit ex
 voluntate Dei, tamen executio est per merita Chri-
 sti. An vero ipsa etiam electio fundata sit in Christi
 meritis, dicitur in fest. vltim.

SECTIO III.

*Utrum Christus Dominus meruerit nobis omnia
 dona gratiae, quae post primam iustificationem B
 conferuntur.*

Hæc quaestio multâ comprehendit, quia hæc do-
 na variâ & multiplici esse possunt: omnia tamē
 sub vnâ quaestione comprehendimus, ut prolixita-
 tem vitemus, & quia in omnibus ferē eadem est ra-
 tio quaestionis. Primum tamen omnium hic iam nō
 agimus de habitibus infusis, qui iustificantem gra-
 tiam comitantur, vel in illa aliquo modo continen-
 tur, ut sunt virtutes Theologicae & morales, & Spi-
 ritus Sancti dona: quia perfecta iustitia omnes hos
 habitus complectitur, & ideo vbi probatum est, pri-
 mam iustitiam dari ex meritis Christi, demonstratū
 relinquitur, omnes hos habitus infundi nobis pro-
 pter eadem merita, vnde Concil. Trident. sess. 6. cap.
 7. definit, in iustificatione accipere hominem per
 Christum fidem, spem & charitatem, vbi de habitibus
 loquitur, ut in superioribus tractatum est. Et in-
 ferius dicit, Christianam iustitiam, quam prius di-
 xerat includere in infusione gratiae & donorum, da-
 ri per Christum Iesum. Secundo non tracto de effe-
 ctibus sacramentorum, in quibus variâ includun-
 tur perfectiones, præter primam gratiam iustifican-
 tem, ut augmentum gratiae, remissio venialium pec-
 catorum, seu poenarum temporalium, varia auxilia
 seu gratiae sacramentales, characteres, seu spirituales
 potestates: nam hæc omnia, & quidquid per sacra-
 menta ex opere operato confertur, certissimum est
 esse præmium, seu effectum meritorum Christi: quia
 sacramenta ex meritis Christi habent virtutem, &
 nihil aliud sunt, quam organa per quae merita Chri-
 sti nobis applicantur, ut constat ex Concil. Triden-
 ti. Relinquitur ergo quaestio de aliis donis, quae ex-
 tra sacramentum homini conferuntur post primam
 iustitiam, quae ad quatuor capita reuocari possunt,
 scilicet; auxilia excitantia, & adiuantia, quae ho-
 mini dantur ad bene operandum post acceptam pri-
 mam gratiam. Secundo meritum augmenti gratiae
 & gloriae, atque adeo ipsum et augmentum gratiae &
 gloriae. Tertio, satisfactio pro venialibus culpis &
 temporali poena. Quarto, perseverantia in gratia vs-
 que ad finem vitae.

Concil. Trid.

Concil. Trid.

Nu. 10 auxi-
 lum gratiae
 conferuntur in
 iustificatione, & ipsi
 per merita
 Christi.

Dico ergo primo: Omnia gratiae auxilia, quae ho-
 minibus iustificatis conferuntur, effectus sunt me-
 ritorum Christi. Hæc conclusio ex eisdem principiis
 probanda est, quibus supra probauimus similem as-
 sertionem de auxiliis antecedentibus iustificatione,
 quia testimonia Scripturae & Sanctorum generaliter
 de omnibus loquuntur. Et ratio est eadem, quae hoc
 modo potest commode explicari: hæc enim auxilia,
 quaedam sunt, veluti connaturalia ipsi gratiae, ad eū
 modum, quo concursus ad operandum debitus est
 vnicuique facultati: & hæc auxilia intelliguntur ca-
 dere sub idem Christi meritum, sub quo cadit ipsa
 prima gratia. Sicut enim cum meruit nobis Chri-
 stus primam gratiam, meruit perpetuam eius con-
 seruationem, quam diu nos peccati impedimentum
 non obiecerimus: ita etiam meruit illam aptam &
 expeditam ad operandum quantum necesse esset ex

parte ipsius gratiae: quia non tantum meruit illam,
 ut esset in nobis, sed etiam ut per illam operari pos-
 semus: meruit ergo auxilium, seu supernaturalē
 concursus simpliciter necessarium ad operandum.
 Alia vero sunt auxilia extraordinaria: & vberiora,
 & hæc rursus interdum dantur homini iusto ex be-
 neplacito Dei sine merito suscipientis: atque adeo
 mere gratis respectu illius: & de his etiam est certū
 semper dari propter merita Christi, ut euidenter
 probant omnia superius adducta, quae generaliter
 loquuntur de omnibus gratiae donis, hoc autem est
 speciale donum gratiae distinctum omnino ab ipsa
 prima, & ideo non solum est ex meritis Christi, sed
 etiam est noua applicatio talium meritorum: & hoc
 optime confirmant illa verba Christi Ioann. 15. *Sine
 me nihil potestis facere.* Interdum vero aliquod ex his
 auxiliis confertur ex merito hominis iustificati qui
 orando, operando, & bene se disponendo, per pri-
 mam gratiam & priora auxilia impetrat, & de con-
 digno meretur alia maiora sibi necessaria & valde
 vtilia, & de his eadem est ratio, quae de augmento
 gratiae, & merito de condigno illius.

Ex his tamen obiter inferitur, & dico secundo, do-
 num perseverantiae semper esse effectum meritorum
 Christi, quia hoc donum includit specialia auxilia,
 vel speciale Dei prouidentiam, quae homini con-
 fertur, ut in fallibiliter in gratia moriatur, quod est
 sine dubio magnum donum gratiae, ut Concilium
 Trident. sess. 6. illud appellauit, & est ita distinctum
 ab ipsa prima gratia & illi non debitum, ut non pos-
 sit cadere sub meritum de condigno hominis iustifi-
 cati: est ergo ex illis donis, quae de condigno dantur,
 solum propter merita Christi. Et confirmatur pri-
 mo, quia hoc donum est maxime necessarium ad sa-
 lutem æternam consequendam, ergo Christus, qui
 est autor & perfectissima causa meritoria nostrae sa-
 lutis, est etiam autor, & causa huius doni. Confirma-
 tur secundo, quia, ut infra ostendam, Christus me-
 ruit prædestinationem nostram, impossibile autem
 est mereri prædestinationem, non merendo hoc per-
 seuerantiae donum, quod est vnus ex potissimis effe-
 ctibus prædestinationis, & quali complementum
 eius. Item supra ostensum est, meruisse Christum
 prædestinationis efficacem applicationem suorum me-
 ritorum ad primam iustitiam, & remissionem pec-
 cati consequendam, quia obtulit sua merita, ut talis
 applicatio infallibiliter ferret, ergo eodem modo
 meruit prædestinationis efficacem applicationem suo-
 rum meritorum, quae infallibiliter consequerentur
 vitam æternam: quia pro illis hoc modo obtulit sua
 merita, quoniam sciebat esse ab æterno Patre electos,
 ergo obtulit sua merita, ut illis daretur perseveran-
 tia donum, quod necessarium est ad vitam æternam
 consequendam. Denique vnus homo potest vel sibi,
 vel alteri mereri de congruo hoc donum, petendo &
 obsecrando, sed Christus ita orauit pro electis, ergo
 ipse de condigno & ex perfecta iustitia meruit illis
 hoc donum. Et iuxta hanc doctrinam & similem tra-
 ditam sect. præcedenti intelligitur optime doctrina
 Concilij Valentini tempore Lotharii cap. 4. vbi dicitur, *Concil. Trid.*
 mnate erroris sententiam quorundam asserentium, *luc.*
 Christum obtulisse sua merita, seu effudisse suum
 sanguinem pro impiis, & qui in peccatis moriuntur:
 ipsum autem Concilium definit, hoc premium datū
 esse ad multorum exhaurienda peccata, illorum, sci-
 licet, qui credendo in Christum non pereunt, sed vi-
 tam æternam consequuntur, hoc enim intelligen-
 dum est de merito quoad efficaciam, & de illo spe-
 ciali modo quo premium sanguinis sui pro prædetti-
 natis obtulit: nam quoad sufficientiam pro omnib.
 hominibus meruit Christus, & premium obtulit, ut
 distum est.

Dico tertio, Christus Dominus meruit nobis au-
 gmentum gratiae & gloriae, & omnes actus, quibus
 illa inæmur. Probatur primo ex Ioan. 15. vbi Chri-
 stus se gratiam

Concil. Trid.

Concil. Trid.

Christus se gratiam

de gloria,
& omnes
animi, qui
illis illam
merentur.

flus se comparat viti, & iustos palmitibus; & subdit;
Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Et rationem subdit; Quia sine me nihil potestis facere, significans, sicut palmes non potest crescere sine influxu vitis, ita neque iustum sine influxu meritorum Christi.

Conc. Trid.

Vnde Trident. sess. 6. cap. 16. colligit, Christum influere virtutem in iustos, tanquam caput in membra, & tanquam vitem in palmites: Quia virtus, inquit, bona eorum opera antecedit, comitatur, & subsequitur, & sine illa nullo pacto Deo gratia, & meritoria esse possent, & idem significat sess. 14. capit. 8. vt statim ponderabimus. Indicat etiam Concil. Araucanum II. cap. 24. explicans eundem locum Ioannis. Et confirmari potest ex Paul. ad Eph. 2. dicente, Superedificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino. Et clarius cap. 4. Veritatem autem faciemus in charitate, crescemus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministrat, secundum operationem in mensuram vniuscuiusque, membri augmentum corporis facit, in edificationem sui in charitate. Ex quibus testimoniis manifeste constat, omne augmentum spirituale & consequenter omne meritum esse ex influxu meritorum Christi. Hoc vero vt ratione declaratur, obseruandum est, quod duobus modis explicari posse, primo ratione auxiliorum, quae iustis dantur ad bene merendum, & per merita crescendum in gratia: & in hoc modo nulla est difficultas, ostensum est enim haec auxilia dari propter Christum, declaratum etiam est, quod sicut actus nostri & merita nostra dicuntur dona Dei, quia sunt supernaturalia bona ad quae operanda nos trahimur & subleuamur per supernaturalia auxilia: ita etiam possunt dici dona Christi, quia propter eius merita haec omnia conferuntur. Tamen ex vi huius modi ipsum argumentum gratiae non dicitur dari propter merita Christi, nisi in radice, id est, in auxilio, quod propter Christum datur ad promerendum tale augmentum.

Concil. A-
rauc.

Ephes. 2.

Ephes. 4.

Duplex sen-
sus conclusio-
nis posita.

Secundo modo hoc explicari potest ratione valoris & meriti illorum operum, quibus promeremur tale augmentum, ita vt propter Christum, non solum nobis conferatur auxilium ad efficiendum opus meritorium, sed etiam detur ipsi operi valor, propter quem acceptetur, vt condignum meritum talis augmenti gratiae aut gloriae. Et hic modus est difficultior, quia opus super naturale a gratia procedens intrinsece & natura sua habet proportionem & dignitatem cum tali praemio, & valorem sufficientem ad illud: ergo non est quod per Christi meritum conferatur. Imo nec conferri posse videtur, quia, vt recte notauit Durand. in 3. dist. 18. q. 3. nam. 7. quamuis vni possit dari praemium propter meritum alterius, tamen meritum vnius non potest fieri meritum alterius, quia neque operatio vnius potest fieri operatio alterius, consistit enim meritum in propria & spontanea operatione: meritum ergo Christi non potest fieri meritum nostrum, ergo nec merita nostra habere possunt a merito Christi, vt sint merita, neque vt habeant valorem maiorem, quam de se nata sunt habere. Probatur haec vltima consequentia, quia neque nostris operibus aliquid additur intrinsecum, neque inherens illis propter Christi merita, a quo habeant valorem illum, nihil enim huiusmodi fingi potest: neque ipsa Christi merita per se ac formaliter possunt hunc valorem conferre nostris operibus, vt ostensum est, neque sola aliqua denominatio, vel habitudo extrinseca ad hoc sufficit, alias nostra merita non essent vera merita, sed propter Christum acceptarentur vt talia, quamuis reuera talia non sint. Nihilominus multorum sententia est, etiam hoc posteriori modo habere Christi meritum in fluxum in nostra merita, & in omnem effectum eorum, ita vt quid-

A quid nos meremur, non solum detur nobis propter nostrum meritum, sed etiam propter meritum Christi: & nostra opera non habeant rationem meriti, quam nunc habent, tantum ex sua bonitate & qualitate, & proxima gratia, a qua procedunt, sed etiam ex coniunctione ad meritum Christi in quo nuntur, & a quo habent vim & efficaciam, vt ex perfecta iustitia illis debeatur praemium. Hanc sententiam late defendit Hosius in confessione Polonica, cap. 73. vbi refert Albert. Magn. Bonauent. Gab. & alios: multa etiam in eandem sententiam congerit Vega lib. 15. in Trident. a cap. 4. vsque ad 10. & 18. indicant etiam Caiet. tom. 3. opuscul. tract. 10. cap. 9. Soto in 4. distinct. 19. q. 1. art. 2. conclus. 3. & est opinio satis pia & probabilis, & consentanea locutionibus Scripturae & Sanctorum, quas de hoc Christi merito, & de effectu quem in nos influit adduximus: & praesertim videtur illi multum fauere Concil. Trident. vt statim referam.

Oportet tamen conuenienter illam explicare, non est enim negandum, quin nostra merita sint vera merita, ita vt opera iustorum ex gratia procedentia ex se habeant intrinsecam dignitatem, & proportionem cum praemio, quam haberent, etiam si intelligeremus hominem esse iustum, & bene operari absque meritis Christi: sicut multi de angelis existimant, & de homine in statu innocentiae, & hoc bene probant rationes paulo antea posita: nihilominus tamen quia posset Deus haec opera quantumvis digna & proportionata praemio, non ordinare ad meritum, nec acceptare ad praemium, quia infinitis aliis titulis sunt illi debita: ideo sancti Patres diuinae gratiae attribuant, quod voluerit nostra esse merita, quae sunt ipsius dona, vt Coelestinus Pap. loquitur epist. 1. cap. 12. & Trident. sess. 6. cap. 16. Haec autem gratia confertur nobis propter merita Christi, & in illis fundatur, ipse enim est autor nobis bonorum omnium, & omnis gratiae. Vnde August. lib. 13. de Trinit. cap. 10. recte ad hoc propositum accommodat illud ad Ephes. 4. Ascendit in altum, dedit dona hominibus, dicit haec dona esse merita nostra, per quae ad summam beatitudinem peruenimus. Deinde dictum est supra q. 1. art. 2. ad rationem meriti de condigno non requiritur tantum proportionem operis, sed etiam promissionem, in qua opus ipsum nitatur, vt habeat vim & efficaciam ad exigendum praemium de iustitia: haec ergo promissio facta nostris operibus referenda est in Christi merita, vt colligitur ex Paul. 1. ad Timot. 1. dicente, Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, secundum promissionem vitae, quae est in Christo Iesu. Et ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. dicente, Bene operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna, tanquam gratia filii Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda. His ergo modis recte intelligitur, Christi merita influere in nostra merita, vt vera & efficaciam merita sint. Quo sensu dixisse etiam videtur Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. de nostra satisfactione loquens. Nec vero ita nostra est satisfactio haec quam pro peccatis nostris exolumus, vt non sit per Christum Iesum. Quod infra magis explicans, inquit, Omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos penitentiae, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre: quae vltima verba sunt valde notanda, videtur enim aperte continere sensum a nobis explicatum.

Tertio addi potest probabile esse, nunc opera iustorum, qui sunt membra Christi, referri ad maius praemium, quam de se postularent, ex sola proportionem quasi connaturali, quam habent cum praemio, quo modo multi intelligunt pie illud Ioan. 10. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. Hoc autem verum esse potest, vel quia nunc iustus, quia est membrum

Hosius,
Albert.
Mag.
Bonauent.
Gab.
Vega.
Caiet.
Soto.

Quo modo
in elligenda
fit conclusio
in secundo
sensu.

Caelestin.
Pap.
Conc. Trid.

August.

Ephes. 4.

1. Timot. 1.

Conc. Trid.

Conc. Trid.

Ioan. 10.

Durand.

membrum Christi, habet maiorem quādam dignitatem moralem apud Deum, quae redundat in ipsius opera, & confert illis maiorem quandam valorem & aestimationem moralem: vel certe, quia propter Christi meritum effectum est, ut maius primum sit illis praemissum. Vltimo, sicut supra dicebamus, Christum meruisse peccatori, & ut contritionem habeat, & ut habenti contritionem detur prima gratia & remissio peccatorum: ita recte intelligi potest meruisse Christum homini iusto, & ut bene operetur, & ut ipsi bene operanti detur tale augmentum gratiae & gloriae: sicut ergo prima gratia respectu peccatoris datur gratis, & ad summum ex aliquo merito de congruo, respectu vero Christi datur ex perfecta iustitia, ita ipsum mer augmentum gratiae respectu ipsius iusti datur ex merito & iustitia, qualis esse potest in puro homine: respectu vero Christi dabitur ex perfecta & rigorosa iustitia. Neque enim repugnat idem praemium dari ex duplici titulo, praesertim respectu rationum existunt: quin potius etiam in ipsa prima gloria hoc ipsum necessario dicendum videtur: nam quando adultus iustificatur per actum contritionis, licet non mereatur primam gratiam, meretur tamen de condigno primam gloriam, & nihilominus illa eadem prima gloria datur propter merita Christi, sicut & gratia, ut expresse dixit Concil. Trident. supra, & ex dictis in sect. 1. satis colligi potest: alias non meruisset Christus omnibus hominibus gloriam, sed tantum gratiam, qua ipsi mererentur gloriam, quod falsum est: sed utrumque ipse nobis meruit, quantum nos etiam possumus adingere nostrum meritum respectu gloriae. Idem ergo dicendum est de augmento gratiae & gloriae, ut totius salutis & vitae aeternae iustorum Christus sit perfectissima causa, & omnis Sanctorum beatitudo, merces sit operum Christi: ad quem sensum accommodat Hilari. illud Psal. 126. *Ecce hereditas Domini, Filii mercedis:* dicens, ipsam hereditatem Sanctorum esse mercedem Filij, id est, Christi, & meritorum eius. His ergo modis praesertim duob. primis & hoc vltimo (nam tertius magis dubius est) recte intelligitur meruisse Christum nobis augmentum gratiae, & gloriae, & ipsa merita, per quae illud consequimur.

Concil. Trid.

Hilar. Psal. 126.

Remissionē
penae temporalis, &
venialium
peccatorum
nobis meruit
Christus.
Vega.
Concil. Trid.
Apocal. 7.
1. Ioan. 2.

Ex quibus infero, & dico quarto, meruisse nobis Christum remissionem poenae temporalis, etiam quae nobis datur per satisfactiones nostras. Et idem proportionaliter est de remissione venialium peccatorum. Ita docet & bene Andreas Vega locis supra citatis, & lib. 4. cap. 6. & colligitur non obscure ex verbis Concilij Trident. supra citatis ex sess. 14. cap. 8. & fauet sacra Scriptura, quae omnē huiusmodi remissionem sanguini Christi tribuit, ut Apocal. 7. dicuntur Sancti lauisse stolas suas, dealbauisse eas in sanguine Agni, & 1. Ioan. 2. *Sanguis eius emundat nos ab omni peccato,* dicimur autem emundari & dealbari non solum per remissionem culpae, sed etiam poenae: sicut in purgatorio dicuntur animae Sanctorum purgari, etiam si interdum solum habeant reatum poenae temporalis. Explicanda vero est haec conclusio sicut praecedens, quia etiam ad satisfactionem pro poena, necessaria est gratia, & promissio Dei, & utrumque est ex meritis Christi: & quia, sicut ipse meruit, ut iusto sic bene operanti daretur tale praemium, ita meruit, ut iusto tali modo se assigenti, aut castiganti in hac vita, concederetur remissio tantae poenae: totum enim hoc optime cadit in perfectissimum Christi meritum, & commendat magis charitatem eius erga nos, & perfectum influxum, quem in nos habet, ut caput in membra, & perfectiorem rationem iustitiae continet: ac denique supra citatis Scripturis & Concilij consentaneum est. Et confirmari etiam potest ex tractatibus de satisfactione Christi & nostra, quae in illa fundatur, supra q. 1. art. 2. Sine causa ergo Palud. in 4. distin. 20. q. 4. num. 14. quem Antoni, sequitur 1. par.

Palud. Antoni.

tit. 10. cap. 3. §. 1. negat remitti nobis semper poenas temporales ex merito Christi, sed ex liberali remissione Dei. *Quia alias,* inquit, *in nullo esset Deus nobiscum liberalis.* Quae sententia eo absurdior mihi videtur, quo ipsi loquuntur de remissione, quae fit in sacramentis: nam certissimum est, omnem effectum sacramentorum esse ex Christi meritis, ut supra dixi. Et ratio eorum nullius momenti est, nam maior liberalitas Dei est dare nobis Christi merita, & satisfactionem, & propterea remittere nobis poenam, quam eandem poenam nobis gratis condonare.

Dicit aliquis. Si meritum Christi simul concurrat cum nostra satisfactione ad eundem effectum, vel utrumque imperfecto modo concurrat, vel alterum redundat. Respondetur, negado consequentiam, concurrunt enim utraque diuersorum generum meritum enim Christi per se sufficiens est, tamen in hoc maxime relucet eius sufficientia & perfectio, quod & suum effectum habet, & non excludit nostra opera, merita, & satisfactiones, sed illis potius vim & efficaciam tribuit, vnde possunt dici concurrere, ut causae diuersorum generum, vniuersalis & proxima, quae in suo ordine perfecte existunt. Errat igitur nostri temporis haereticus, qui meritum Christi dicitur nostrum excludere, & si nostrum asseratur, obscurari Christi meritum: potius enim meritum Christi infert nostrum, tanquam causa effectum: & nostrum, ut Concil. Trident. dixit, manifestat, & illustrat gloriam meritorum Christi.

Vltimo tandem quaerit aliquis, an remissio poenae, quae fit in purgatorio, sit etiam effectus meritorum Christi. De hac re dictum est supra disp. 4. sect. 11. Nunc breuiter responderetur, quando poena ibi remittitur per indulgentias vel satisfactiones viuorum, sine dubio est effectus meritorum Christi, iuxta dicta in conclusione vltima, est enim eadem ratio, illa vero quae potius est solutio, quam remissio poenae, quia fit per condignam satisfactionem, non est cur sit effectus meritorum Christi, quia ibi homo soluit Deo quantum poenae debet. Addit tamen Vega lib. 15. in Trident. cap. 10. etiam illis animabus prodebet meritum Christi, ut cum illis remissus agatur, & contra condignum puniantur. Sed non est intelligendum praeter illam poenam, quae interdum remittitur in purgatorio per suffragia Ecclesiae, interdum etiam remitti aliquam poenam propter merita Christi inmediate applicata ex voluntate Dei absque alio medio. Hoc enim neque fundamentum habet, nec verisimile mihi videtur: cur enim Deus poenae remittere illam poenam, quae non remittitur, quando abskulit culpam, cum supponatur, nullum aliud medium esse applicatum homini ad remissionem talis poenae? Solum ergo intelligi potest in ipsa remissione culpae, quando reatus poenae aeternae mutatur in temporalem, propter merita Christi fieri, ut mutatio fiat in minorem poenam, quam fieret ceteris paribus, si non esset fundata in meritis Christi. Et hic sensus habet illam probabilitatem, quam dixi explicando conclusionem tertiam, & hoc modo, si fortasse poena purgatorii propter Christum, mitior est, non est propter remissionem, quae ibi fiat, sed propter illam, quae in hac vita facta supponitur. Et propter similem rationem non video quid difficultatis habeat, vel quid sit, quod in eodem loco capit. 11. Vega contendit, postquam anima est perfecte purgata, in digere noua applicatione meritorum Christi, ut in beatitudinem introducatur: si enim contendat, ipsam collationem gloriae esse effectum meritorum Christi, illud quidem est verum, & a nobis iam probatum: si vero contendat, nouam aliam applicationem meritorum esse necessariam, superuacaneum est, & sine fundamento assertum: illa enim applicatio tunc proprie facta est, quando homini datum est perfectum ius ad gloriam incipit.

Obiicitur

Respondetur

De iura

per gratiam

remissionis

Vega

In lib.

incipit autem habere effectum, quando beatitudo ipsa confertur.

SECTIO IV.

Vtrum Christus Dominus meruerit hominum electionem, & predestinationem.

IN superioribus dictum est de effectibus predestinationis, & gratie creatę beneficiisque, quę propter Christum Deus nobis confert, nunc dicendum est de predestinatione ipsa, & electione, quam aliqui (nec immerito) gratiam increasam vocant, eo quod non solum consistat in beneficio aliquo creato nobis collato, sed in ipsismet actibus increatis intellectus diuini & voluntatis, prout ad electos & predestinatos libere terminantur.

Hinc modernus quidam Theologus hanc questionem attingens, non solum falsum, sed & improbabile, minimeque tutum aut securum existimat esse, dicere hanc gratiam diuinę electionis aut predestinationis, in hac proprietate sumptam, posse cadere sub meritum, quia alias dari posset causa actus diuinę voluntatis ex parte eius, quod est impossibile, cū actus ille increatus sit, vt recte notauit D. Thom. 1. p. q. 19. art. 5. & q. 24. articu. 4. qui hac ratione docet, ex parte diuini actus predestinationem Christi non esse causam nostrę predestinationis, tum quia eodem actu predestinamur nos, quo fuit Christus predestinatus, tum etiam, quia actus diuini non potest dari causa.

Veruntamen, quod ad questionem de possibili spectat, nemini dubium esse potest, quin diuina beneuolentia & voluntas libera, quoad liberam determinationem ad aliquod obiectum creatum possit cadere sub meritum; & hoc supponunt omnes auctores, qui admittunt causam aliquam vel rationem electionis diuinę in predestinationis; & qui hanc negant de facto, nunquam in eo fundant suam sententiam, quod sit impossibile meritum electionis, sed aliis rationibus vtuntur. Præterea omnes Theologi docent, & videtur per se notum, posse dari ex parte obiecti creati rationem aliquam per se motiuam alicuius decreti liberi diuinę voluntatis. Idque expresse docet D. Thom. 1. cont. Gent. cap. 36. & 87. vbi idem sentit, & declarat Ferrar. tenetque idem Greg. in 1. distinct. 40. art. 2. Durand. distinct. 41. q. 2. Gab. quęst. vnie. in init. Gaspar. Cassal. lib. 1. de quadripart. iust. cap. 4. & moderni scriptores in 1. p. D. Thom. quęst. 19. artic. 5. & quęst. 23. artic. 5. Et ratio est, quia, licet decretum liberum diuinę voluntatis nihil addat reale ipsi actui necessario eiusdem diuinę voluntatis, iuxta veriorē sententiam, nihilominus per illud vere Deus vult libere tale obiectum creatum; & vt id velit, licet prima ratio sit bonitas eius, ex parte tamen obiecti potest interdum considerari priorē aliquam rationem, ob quam id velit: hoc enim imperfectionem nullam inuoluit, nec dependentiam aut causalitatem veram alicuius rei, quę in Deo sit; & alioqui est necessarium, vt aliqua conditio vel actio creaturę possit esse ratio vera alterius effectus diuini, non solum per modum finis, cuius gratia aliquid fit, sed etiam per modum meriti, aut alterius principij ex se postulantis talem effectum. Quod in effectibus diuinę providentię frequenter inueniri certissimum est: sic enim Deus dicitur quandam rationem iustitię seruare in conaturalibus rerum proprietatibus conferendis, ac distribuendis: sol etenim, quem in tali natura Deus condere decreuit, quasi iure suo postulat a Deo lucem, ignis calorem, calor concursum ad calefaciendum, lux ad illuminandum, &c. In rebus item & actionibus moralibus id clarius conspicitur: peccatum enim ab homine commissum, exigit a Deo, postulatque vindictam; bonum autem opus postulat præmium, Dices, his rationibus solum ostendi,

A inter ipsas res creatas vnā esse radicem, aut rationem alterius. Respondeo, non hoc solum probari, sed etiam respectu voluntatis diuinę habere quandam rationem motiui inclinantis, allicientis illam ad volendum hoc vel illud. Quod patet primo ex modo loquendi Scripturę, Ioan. enim 10. ait Christus, Propter me diligit Pater, quia ego pono animam meam, Chrylost. Euthym. & alij expositores aduertunt, licet, in Christo sint plures alię rationes, propter quas a Patre diligitur, propter hanc tamen rationem maxime diligit, quod sponte sua mortem appetit, vt Patri obediret. Huc etiam spectant illa Christi verba, Qui diligit me, diligitur a Patre nemo, & illa, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, &c. hæc enim & similia non solum concomitantiam significant, sed etiam rationem diuinę dilectionis erga nos.

B Secundo idem declaratur, quia Deus interdum confert creaturę suam dilectionem ac beneuolentiam ex solo suo beneplacito ac liberalitate; & tunc non datur ratio dilectionis ex parte creaturę: interdum vero confert Deus hanc dilectionem aut beneuolentiam per modum cuiusdam iustę distributionis, vt in naturalibus aliter vult ornare cęlos, quam terram, quia vult seruare vniuersę naturę id, quod ei est aliquo modo debitum; & in moralibus, pro ratione melioris dispositionis, vel maioris meriti, maiorem gratiam confert, atque adeo magis amat amicitię amore, igitur aliqua voluntas vel amor Dei habet rationem aliquam ex parte creaturę, ob quam ipsa diuina dilectio tali modo ad talę creaturam terminatur. Probatur hæc vltima consequentia, quia voluntas iusta eo modo, quo iustitię rationem habet, respicit ius alterius, & rationem ac motiuum, in quo fundatur, nec potest in alio distingui voluntas mere liberalis à voluntate iusta.

C Tertio idem probatur ex effectibus diuinę voluntatis, & principio eorum: nam homo meretur à Deo maiorem gratiam, vel alia similia dona: ergo meretur, vt Deus velit conferre ei talem gratiam. Patet consequentia, quia Deus non confert hoc donum nisi volens, & eo modo, quo vult, confert: ergo non potest quis mereri effectum ipsum, nisi mereatur, vt Deus velit illum donare, seu efficere eum, si meretur effectum, merebitur etiam illius effectionem: ergo & actum ad talem effectionem terminatum, seu quod actus voluntatis ad talem effectionem terminetur. Sicut inter homines, si ergo mereor, vt Rex conferat tale beneficium, certe mereor, vt velit conferre: neque intelligi potest, vt aliquis mereatur aliquod præmium, quin mereatur quidquid ad illud necessarium est, quando id non præsupponitur, vt superius etiam attigi disput. 4. sect. 4. Et in merito pœnæ id clarius perspicitur, quādo enim quis per peccata sua meretur æternam pœnam, non solum meretur pœnam ipsam, sed etiam vt Deus velit illam conferre, quia Deus ex se neminem vult perire, sed solum ob hominis demeritum, iuxta illud, Deus non vult mortem peccatoris, seu Deus mortem non facit. Vnde Damasc. lib. 2. cap. 29. & 30. recte distinguit, quædam Deum velle ex se solo, quædam vero ex nobis, seu nostris actibus & meritis inclinatum. Non est ergo dubium, quin possit dari meritum diuinę voluntatis, vt libere terminatæ ad creaturam: nam meritum non est causa propria æ physica, sed tantum ratio motiua, quæ cognita à Deo, illum mouet metaphorice, seu inclinatur ad hoc vel illud volendum. Neque D. Thom. in hoc sensu negat, dari causam diuinę electionis ex parte actus diuini, sed loquitur in primis de causa proprię & in rigore sumpta, quo sensu impossibile est dari causam diuini voluntatis, aut actus eius, qui secundū se omnino increatus est, & improductus: vt vero libere terminatur ad obiectum creatū, nihil reale

In moralibus etiam, & ab auctore citata.

Prima sententia. Medina hic q. 19. auct. q. 1.

Fortis de predestinatione sententia iudicatum.

Obiectum cuius decreti liberi voluntatis diuinę esse potest creatura.

In natura libus patet.

additur

additur ei, quod propriam causam habere possit, sed eminenti ac mirabili modo sine ulla additione, vel mutatione reali, atque adeo sine ulla vera causalitate, ad hæc vel illa obiecta libere terminatur. Deinde loquitur de actu diuino secundum se, & ab eo excludit illam causalitatem, quæ in nobis esse solet inter ipsos actus voluntatis, quatenus vnus ab alio oritur, vt electio ab intentione: & sic negat Diuus Thomas, Deum velle vnum, quia vult aliud, quia hæc locutio in rigore indicat causalitatem inter ipsos actus: non tamen negat Diuus Thomas, quin actus diuinæ voluntatis, vt libere terminata ad creaturas, possit dari aliqua ratio, interdum ex parte ipsius Dei, interdum vero ex parte creaturæ: & in dicto libro tertio contra gentes, vtramque satis aperte docet, nam capit. 86. concedit dari rationem, cap. vero 87. & 88. negat dari causam voluntatis diuinæ: vna vero ex rationibus diuinæ voluntatis potest esse meritum, vt satis declaratum est, & per se videtur notum, quia non est maior repugnancia in hac ratione, quam in cæteris. Ex hinc etiam fit, vt, licet secundum rem non possit vnus actus diuinæ voluntatis esse alterius causa, secundum rationem tamē, sicut vnum attributum est ratio alterius, verbi gratia, intellectus voluntatis, & immaterialitas immortalitatis, ita actus voluntatis diuinæ, vt terminatus ad vnum obiectum, est ratio cur terminetur ad aliud.

Hæc ergo veritate supposita de possibili, superest quæstio præcipue à nobis tenta, an de facto Christus nobis meruerit electionem & prædestinationem, id est, an Deus in æternitate sua nos elegerit intrinsecus ad merita Christi futura, iam prouisa & præcognita. In qua re duæ sunt sententiæ: prior negat meruisse Christum nobis æternam electionem, aut prædestinationem. Ita tenet expresse Sonnius lib. tertio de demonstratione religionis Christianæ, tractatu tertio, capitul. 19. & Adamus exponens id ad Ephesios 1. *Elegit nos in ipso, &c.* Eandem sententiam doceant necesse est, qui negant, meruisse nobis Christum omnes disputationes remotas ad gratiam iustificantem: nam inde fit, non meruisse nobis omnes effectus prædestinationis nostræ, & consequenter nec prædestinationem ipsam, nec electionem: quæ (vt supponimus) anterior est secundum rationem, & radix totius prædestinationis, omniumque effectuum eius. Prædestinationem autem, vt minimum, includit rationem omnium mediæ particularium, seu propriorum, per quæ electus infallibiliter producit ad regnum cælorum: ideoque nemo potest mereri totam prædestinationem, nisi hos omnes effectus, seu media mereatur: & quia nos non meremur hæc omnia beneficia, ideo neque nostram prædestinationem meremur: idem ergo necesse est de Christo sentiant, qui ipsum hæc omnia bona nobis meruisse negant. Rursus, qui putant hominum electionem secundum rationem antecessisse præscientiam originalis peccati, CHRISTI vero prædestinationem posteriorem fuisse, necesse est, doceant, hominum electionem non fuisse intuitu meritum Christi, sed ex sola voluntate diuina, quia in eo signo, in quo ponunt, Deum elegerit prædestinatos, nondum intelligunt, vt habentem in sua præscientia merita Christi præsentia. Atque ita sentit Capreol. in 3. distinct. 1. quæstione vnica, articulo. 3. ad 2. & 3. Scoti cont. 1. conclus. qui indifferenter loquitur de electione & prædestinatione nostra, potissimum tamen videtur intelligendus de electione, nam prædestinatio, cum sit ratio mediæ, non potuit ante præsumptum originale peccatum completi, licet inchoari potuerit, vt more nostro loquamur. Denique hæc sententiam tenet Scotus in 3. distinctione 19. quæstione vnica, ad quoddam argumentum, ante solut. princip. argumentorum. Et fundari

A in eo videtur, quod electio prædestinatorum simul cum Christi prædestinatione antecessit originale peccatum. Christus autem non est ordinatus ad merendum nobis: donec lapsus primi hominis præuisus est.

Secunda sententia absolute docet, Christum meruisse nobis prædestinationem & electionem ad gloriam. Hanc opinionem tenent ex modernis autoribus Catherin. opus. de exim. Christi prædest. Vega lib. 4. in Trident. cap. 5. Albert. Pighius lib. 8. de libero arbitrio, cap. 1. 2. & 3. & lib. 10. capit. 1. Ex antiquis vero scholasticis citantur pro hac sententia Diuus Thomas infra quæst. 24. artic. 4. & in 3. distinct. 10. quæstione 3. & super ad Ephesios 1. lectio 5. Alen. B 3. parte quæstione 3. membro 5. Durandus 3. distinctio. 10. quæstione 3. sed hi autores obscure loquuntur, & facile possunt in vtramque partem induci. Nihilominus hæc sententia his temporibus receptissima est, & maiorem habet pietatem, & probabilitatem: ea igitur nobis probanda est, & declaranda. Quia vero confuse tractari solet, eo quod non distinguitur prædestinatio, quatenus includit, vel dicit actum intellectus, ab electione seu dilectione, quam dicit vel supponit in voluntate, quæ duo non eodem modo, & ordine rationis ab omnibus in DEO concipiuntur, & constituuntur: & ideo breuiter supponere oportet id, quod in hac re probabilius existimamus: Ante omnem igitur actum ad prædestinationem proprie pertinentem, ordinem rationis antecessit scientia diuinæ, tam simplicis intelligentiæ, quam conditionata, quæ nouit infinitos mundos, quos procreare posset, & infinitos modos, quibus in hoc mundo posset gubernare homines, eisque de medijs ad vitam æternam consequendam prouidere: & in singulis agnoscit, quid omnes homines acturi essent, si eum his vel illis circumstantijs, aut medijs crearentur, vel gubernarent. De hac igitur præscientia non potest quæstio præsentis intelligi, quia hæc non potest cadere sub meritum, tum quia, supposita veritate obiecti, necessaria est in Deo, tum quia ex vi illius, Deus nullum bonum confert creaturæ, nec videt aliquid, vt absolute futurum, meritum autem & necesse est, vt vel iam sit, vel saltem futurum præsciatur, & illi responderet beneficium aliquod, quod Deus confert rationalis meriti.

D Post hæc scientiam subsequitur decretum aliquod diuinæ voluntatis, quo huius mundi creationem præ alijs elegerit, vel quo voluit homines ad supernaturalem beatitudinem ordinare sufficienter, aut efficaciter, per hæc vel illa media. Et in hoc actu censetur ab aliquibus consummata prædestinatio: alij vero cum D. Thoma existimant post hanc voluntatem subsequi, secundum rationem in diuino intellectu imperium efficacem, vel iudicium prædictum, præcipiens & dictans absolute de agendis, & ordinans totam seriem mediæ, quibus prædestinatus perducitur ad regnum, in qua intellectus ordinatione seu ratione prædestinationem constituunt. Dicendum ergo est primo de his, quæ in voluntate præcedunt, deinde de his, quæ in intellectu subsequuntur.

E Distinguantur aliqui in voluntate diuina duplices actus circa hominum salutem: quosdam dicunt esse generales, vt est voluntas ordinandi omnes homines per sufficientia media ad supernaturalem beatitudinem, quæ voluntas ordine rationis intelligitur esse prima erga homines, & antecedere præscientiam originalis peccati. Alia item est voluntas generalis, quæ subsequetur est præscientiam originalis peccati, qua Deus voluit omnes homines lapsos reparare, & quantum in ipso est, saluos facere, iuxta illud 2. ad Timotheum, *DEVS vult omnes homines saluos fieri*, quod ad vtramque voluntatem referri potest. Alios actus dicunt esse speciales, & parti.

& particulares, vt est electio, & dilectio efficax Petri, v. g. vel Pauli, qua Deus ante omnia eius merita præuisa, ex sola sua liberali voluntate illum eligit, & efficaciter definit, vt saluetur. In prioribus ergo voluntatibus generalibus dicunt, non habuisse Deum respectum vllum ad merita Christi præuisa, in particulari autem vniuersiuisque electione habuisse, atque ita propter Christi merita omnes prædestinatos elegisse. De hac posteriori parte dicemus postea. Prioris autem fundamentum est, quia voluntas illa generalis dirigendi homines per sufficientia media ad vitam æternam, non supponit præscita Christi merita futura. ergo non potuit haberi intuitu illorum, seu propter illa. Consequentia est euident, quia causa meritoria, vt sepe in superioribus dictum est, supponi debet, vel re ipsa, vel saltem in præscientia præmiatis. Antecedens autem duplici ratione declaratur. Prima est, quia Deus in primo illo signo rationis, in quo voluit vniuersum perfectum condere, & in quo voluit Christum vt caput, & cætera vt membra, vel vt res, quæ illi deseruirent, in illo (inquam) eodem signo voluit homines procreare propter supernaturalem beatitudinem assequendam, & ita in illo etiam habuit illam voluntatem generalem: sed in illo signo nondum intelligitur habere præscientiam meritorium Christi, ergo illa voluntas est: non potuit ex meritis Christi, Confirmatur & declaratur ex differentia inter causam finalem, vel exemplarem respectu causæ meritoriz, nam finis non est necess: vt supponatur existens, neque in re, neque in præscientia causæ operantis seu volentis, sed factus est, quod præcognoscatur possibilis, vt aliquid possit in illum ordinari, vel vt ipse possit intendi per tali media, vel sufficienter, vel efficaciter vno actu perfecto: & idem est in causa exemplari, quæ in hac conditione finem imitatur. At vero causa meritoria, quæ in hoc similior est efficienti, supponi debet existens, vel in se, vel saltem in præscientia eius, qui ex præscientia meriti inclinatur ad aliquid volendum & ideo Deus, licet vno actu voluerit Christum & alios homines, vel angelos ad esse, vel ad gloriam ordinare, potuit nihilominus intendere Christum ad finem vel exemplar aliorum, non tamen potuit ex merito Christi illam generalem voluntatem erga homines habere. Secunda ratio est, quia meritum Christi respectu hominum supponit voluntatem illam generalem ordinandi homines ad gloriam per sufficientes causas, quarum vna fuit meritum Christi: Atque ideo Christus nobis meruit, quia Deus voluit, vt nobis mereretur: non ergo potuit Deus hoc velle propter meritum eiusdem Christi, cum omne meritum talem voluntatem supponat, præfertim cum supra disput. 39. ostensum sit, omne meritum proprium de iustitia coram Deo, supponere ordinationem ditinam circa tale meritum: sed Deus voluit Christum nobis mereri, quia voluit, quantum in se est, nobis gloriam conferre, nam illud meritum comparatur ad hanc gloriam; sicut medium ad finem: nullo ergo modo potuit illa generalis Dei voluntas in hoc merito fundari, sicut prima voluntas finis non potest fundari in medio, & hoc etiam est differentia inter finem & exemplar, respectu causæ meritoriz. Nam, vt Christus sit finis gloriæ aliorum hominum, non prærequirit aliam ordinationem diuinam, sed illo metu, quo voluit Deus ordinare homines ad gloriam, id ordinavit etiam ad honorem Christi, & è contrario, volendo Christum, voluit eum vt finem & caput aliorum hominum. Similiter, vt Christus sit exemplar, non supponitur alia ordinatio, sed ex vi suæ intrinsecæ perfectionis, quam habet per gratiam vniuersi, & alias, quæ hanc consequuntur, natus est esse exemplar gloriæ aliorum, & ita hæc omnia habet ex vi suæ primariæ prædestinationis. At vero, quod sit causa meritoria de facto, habet ex speciali ordinatione diuina, quæ ne-

Fr. Suarez Tom. 1.

A cessario est posterior, quam generalis ordinatio hominum ad gloriam, vt ostensum est, & ideo licet hæc generalis voluntas seu ordinatio potuerit respicere Christum vt finem, & exemplar gloriæ hominum, non tamen potuit in ipso, vt in causa meritoria, fundari. Itaque Christus sub ratione merentis hominibus habet rationem medij ad gloriam hominum, & ideo supponit in Deo aliquam intentionem huius gloriæ, saltem per voluntatem illam generalem, & ideo fieri non potest, vt talis intentio seu voluntas in eodem Christi merito fundetur, nec quod supponat illud vt absolute futurum & præscitum.

B Dices. Quamuis hæc rationes recte procedant de priori voluntate generali ordinandi homines ad æternam gloriam, tamen de posteriori voluntate reparandi hominem lapsum non ita procedere per se constat, quia hæc voluntas iam supponit ordinationem meritorum Christi Domini, & præscientiam eorum, præsertim iuxta nostram sententiam, quod Christus fuerit primus omnium, & ante præuisum originale peccatum prædestinatus, & quod ex merito eius præuiso fuerit data gratia hominibus in statu innocentiz: iam ergo intelligitur sufficienter præscita merita Christi respectu hominum vt propter illa potuerit Deus velle homines reparare per eundem Christum. Respondent autores prædictæ sententiæ, verum quidem esse rationem factam præcise sumptam, non habere eandem vim de hac posteriori voluntate: nihilominus, seruata proportione, esse applicandum: quia ante præuisum originale peccatum solum fuit Christus ordinatus ad merendum hominibus ea media gratiæ, & supernaturalis prouidentiz, quæ statui in innocentiz fuisse consentanea, non vero vt esset vniuersalis medicina peccati totius naturæ, nam circa hoc nihil intelligimus voluisse Deum statuere ante præuisum originale peccatum. Hac ergo ratione posterior voluntas, quam Deus habuit redimendi hominem, non potuit in merito Christi vt præuiso fundari, sed Deus sua voluntate ordinavit vt Christus veniret in carne passibili ad redimendos homines. Quod autem hoc ita sit, non potest euidenter probari, quia pendet ex libera voluntate Dei, qui variis modis potuit hæc omnia intendere, & prouidere: est autem consentaneum diuinæ Scripturæ, ex qua diuina voluntas nobis innotescit. Nam diuina Scriptura soli misericordiz, ac dilectioni, & liberalitati Dei tribuit hoc decretum redimendi homines, non vero iustitiæ Christi, vt Ioannis tertio, Sic Deus dilexit mundum, &c. Ad Ephesios secundo. Deus autem, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccato, conuincit nos Christo. Rom. 5. Commendat autem charitatem suam Deus, quia, cum adhuc peccatores essemus, &c. Quem locum tractans Augustinus, tractatione 110. in Ioann. dicit, Non ita Christus nos Patri reconciliauit, vt inciperet amare, quos oderat, sicut reconciliatur inimicus inimico, vt deinde sint amici, & inuicem diligant; qui oderant inuicem. Sed iam nos diligenti reconciliati sumus ei, cum quo propter peccatum inimicitias habebamus. Igitur ex sententia Augustini prius intelligitur Deus dilexisse nos, quæ Christus nos ei reconciliauerit, illa autem dilectio non est alia, nisi qua nos lapsos in culpam gratis voluit reparare: in qua re humana natura maiorem gratiam à Deo recipit, quam angelica, vt in fine illius tractatus idem Augustinus declarat, docens, non posse id nisi diuinæ gratiæ, ac liberalitati attribui. Et confirmari tandem potest, quia vel Christus prædestinatus fuit primo in remedium peccati, & post illud in Adamo præuisum vel per se fuit primario voluit ac prædestinatus: si primum dicatur, manifeste concluditur, sicut Christus non fuit causa suæ prædestinationis, ita

lii nec

nec illius voluntatis, qua destinatus est ad nos redimendum: ergo neque illius, qua Deus voluit generatim nos redimere, hæc enim aut antecedit illam, aut in ea includitur, seu non est alia, quam illa. Deus enim, qui simul ac perfecte vult finem & medium, volendo nos redimere, voluit per Christum redimere. Si vero dicamus, Christum absolute & per se fuisse prius prædestinatum, saltem fatendum nobis est, ad officium Redemptoris, & ad sumendam carnem passibilem, non esse destinatum nisi occasione peccati, & illo præuiso, quam secundariam (vt ita dicam) prædestinationem seu ordinationem Christus sibi non meruit, non enim sibi meruit vt haberet corpus passibile, sed ex diuina tantum ordinatione id habuit, vt illis verbis colligitur, *Corpus autem adaptasti mihi*, ad Hebræos 10. Psalmo 39. Vnde ipse Christus Dominus nunquam suis meritis, sed beneplacito Patris, ordinationem mortis suæ attribuit: tota ergo hæc mirabilis prouidentia, quam Deus habuit in hominum redemptione, quoad primam suam originem, primumque decretum diuinæ voluntatis, à quo tota processit, non habuit ortum ex Christi voluntate aut merito, sed solum ex voluntate diuina.

Hæc sententia sic exposita, est satis probabilis, mihi que aliquando placuit, & vera visa est. Nunc vero nonnullæ difficultates circa illam occurrunt. Prima est, quia in toto hoc discursu supponi videtur, habere Deum has voluntates vniuersales, & quasi abstractas & confusas ex parte obiecti: quod tamen falsum esse videtur. Quia Deus, sicut diuinitissime omnia cognoscit, ita & vult: vnde, sicut non cognouit ea, quæ communia sunt omnibus hominibus, aliquo communi & confuso conceptu, sicut nos, sed intuendo distincte omnia singularia, & quid in vnoquoque est simile alteri: quia omnis alius cognitionis modus includit imperfectionem DEO repugnantem. Item non vult ea, quæ sunt communia omnibus hominibus, nisi volendo simul singulis hominibus tale bonum, vel volendo aliquam causam indiuiduam & particularem in suo esse, vniuersalem vero in sua virtute, & utilitate, volendo (inquam) illam, vt vniuersalem in causando, & vt benefaciat omnibus: hic enim modus volendi est sufficiens, & perfectus, alius vero, & necessarius non est, & imperfectionem inuoluit. Quod autem in discursu facto id quod dixi de voluntate confusa & vniuersali supponatur, satis constat ex ipsiusmet sententiæ expositione, quia alioqui non oporteret distinguere inter generalem illam voluntatem, & particularem, quas Deus habet circa singulorum hominum salutem, imo nec satis intelligi posset talis distinctio: in quo enim distinguuntur duæ illæ voluntates, si vtraque circa singularia ista distincte versatur? supponit ergo necessario illa sententia, priores illas voluntates versari circa homines in communi, seu circa naturam humanam vniuersè sumptam. Deinde declaratur in hunc modum, nam circa Petrum, verbi gratia, quem suppono esse prædestinatum, Deus habuit efficacem voluntatem, qua illum ad gloriam elegit: aut ergo habuit circa eundem aliam priorem voluntatem, qua voluit illum ad gloriam ordinare, vel nullam aliam habuit. Si hoc secundum dicatur, sequitur, non habuisse Deum illam generalem voluntatem circa omnes homines, & consequenter sequitur, circa nullum hominem habuisse talem voluntatem generalem, sed solum circa singulos habuisse voluntatem efficacem, vel antecedentem seu inefficacem de vniuersiuique statu & salute. Si vero dicatur primum, primo id superfluum est, quia in voluntate efficaci includitur sufficiens: quid ergo necesse est actus multiplicare secundum rationem distinctos, & vnum fingere priorem alio? Et deinde illa prior voluntas necessario debet in-

telligi, non vt particularis ex parte obiecti, scilicet, Petri prædestinati, sed vt generalis erga homines, in quibus petras continentur: est ergo talis voluntas vniuersalis respectu omnium, & ex se indifferens, & æqualis ad omnes, & consequenter quasi confusa & vniuersalis ex parte obiecti, quod videtur impertinens, & alienum à diuina perfectione. Tandem confirmatur, quia alias, etiam circa electos, intelligendum esset, prius Deum in communi & vniuersimter elegisse efficaciter tot homines ad gloriam, deinde hunc in particulari elegisse ad talem gradum & dignitatem gratiæ & gloriæ, illum vero ad alium, & sic de singulis: quod si hoc est vanum & superfluum, vt reuera est, idem erit dicendum de omnibus hominibus. Atque ita fit, Deum nullum generalem actum habuisse circa homines in communi, sed circa omnes & singulos sibi propoſitos distinctissime per suam infinitam cognitionem, habuisse tale decreo unum voluntatis dandi gloriâ, quale ei placuit, & hoc modo voluisse omnes saluare, vel redimere, non per actum vniuersalem, seu confusum ex parte obiecti, sed per actum distinctè cadentem in singulos, non vniuersimter, & eodem modo, sed iuxta liberam distributionem diuinæ voluntatis. Quia vero actus ille, prout ad hunc vel illum hominem terminatur, ratione à nobis distinguitur in plures, qui inter se conueniunt in ratione voluntatis dandi gloriâ, ideo de illa voluntate loquimur tanquam de vno actu terminato ad obiectum vniuersale, & abstractum, & ab illo actu intelliguntur profecta media generalia, ad omnium hominum salutem ordinata, eum tamen in re non sibi nisi Dei voluntas vt libere terminata ad singulorum hominum salutem iuxta beneplacitum suum.

Quod si hoc verum esse conuincitur, hinc vltimus sequitur secunda difficultas circa prædictam sententiam, nimirum, aut fundamenta, quibus nititur: inefficacia esse, aut probare, Christum non meruisse prædestinatis efficacem electionem ad gloriam, quod nec ab illa sententia admittitur, nec verum est, vt ostendimus. Sequela probatur primo, quia Deus non habuit circa electos, duos actus volendi eos ordinare ad gloriam, sed simul vnicuique actus, & vnica simplicissima terminatio libera voluit efficaciter & hunc & illum saluare, in tali gradu, & perfectione: ergo, si Christus non meruit primam ordinationem talium hominum ad beatitudinem, neque etiam eorum electionem meruit. Rursus in eodem signo, in quo DEVS elegit hunc, & illum prædestinatum, voluit antecedenter, seu ordinatè sufficienter singulos reprobos ad gloriam, & per hunc modum generaliter voluit omnes homines saluare: ergo si hæc voluntas generalis, seu potius generatim à nobis concepta, & declarata, non fuit ex meritis Christi, ergo nec illa voluntas, qua sufficienter ordinauit singulos reprobos ad gloriâ, fuit ex meritis CHRISTI, nam est idem omnino actus, & in eodem signo: ergo pari ratione non meruit prædestinationis electionem, seu ordinationem efficacem ad gloriam, nam simul & in eodem signo rationis intelligitur ille actus, vt terminatus ad singula obiecta, seu ad singulas personas, iuxta beneplacitum DEI. Vnde tandem argumentor à paritate rationis, nam tota ratio, ob quam negatur Christus meruisse nobis ordinationem ad gloriam, vel ad redemptionem, est, quia merita Christi non supponuntur præuisa, eo quod ordinatio Christi ad merendum hominibus præcedat visionem meritum eius, & ante illam ordinationem Christi ad meritum, præcedat ordinatio hominum ad gloriam, sed hæc ratio, si est efficax, & que procedit de efficaci electione prædestinatorum: ergo. Probat minor, quia prædestinati simul eodemque actu cum Christo sunt efficaciter dilecti, & ad gloriâ electi, & in eodem signo reprobi sunt sufficienter ad glo-

gloriam ordinati, per actum, quo vere Deus voluit A simplici seu antecedente voluntate eis dare gloriam, quantum in ipso esset, neque alio modo sunt omnes homines ordinati ad gloriam, quam per huiusmodi actus: sed in eo signo nondum erant praeuisa merita Christi, nec Christus ipse intelligitur ordinatus ad merendum hominibus, imo haec ordinatio non intelligitur profecta ex alia voluntate saluandi homines, nisi ex illa, quae respectu horum est electio efficax, respectu vero aliorum simplex affectus: ergo, si propter dictam causam Christus non meruit generalem ordinationem hominum ad gloriam, nec etiam electionem praedestinatorum mereri potuit.

Propter has ergo difficultates videtur certe, non oportere in praesenti quaestione distinguere secundum rationem in diuina voluntate hos actus generales à particularibus, quia illi actus, prout à nobis vniuersaliter concipiuntur & significantur, non sunt formaliter in Deo, sed virtualiter, prout in ipsis particularibus includuntur, vel in medijs vniuersalibus, quae Deus voluit propter salutem omnium hominum: vnde fit, eatenus posse assignari rationem horum actuum vniuersalium ex parte meriti Christi, quatenus potest assignari particularium omnium, vt ad singulorum hominum salutem terminatur. Sicut enim Aristoteles dixit, medicum non curare hominem, nisi in quantum curat Calliam, vel Socratem, ita nos dicere possumus, Christum non mereri homini, nisi in quantum meretur Petro, Paulo, &c. & Deum non velle saluare humanum genus, nisi in quantum vult saluare Adamum, & Euam, & hos particulares homines, qui de facto sunt ab eis propagandi: quapropter ratio motiua per modum meriti ad volendam hominum salutem, eadem necessario esse debet, quae mouit Deum ad huius & illius salutem volendam: tota ergo quaestio reuocatur ad particularem voluntatem, prout est electio huius vel illius, vel simplex affectus, seu conditionata voluntas, respectu aliorum. Videntur autem rationes factae simul coniunctae probare, non potuisse meritum Christi praeuisum esse rationem talis voluntatis, etiam vt ad homines in particulari terminatur, quia ex vna parte priores rationes recte videntur procedere de voluntate Dei vniuersae conceptae & significatae, ex alia vero parte ostensum est, illam voluntatem non exerceri in re, nisi circa particularia, & non vno modo circa omnia, sed pro diuino beneplacito: concludunt ergo illae rationes, non potuisse Christi meritum esse rationem electionis hominum.

In hac re dicendum est primo. Illa singularis beneuolentia, & dilectio, qua Deus ante praeuisa hominum merita praedestinos elegit ad gloriam, vt est electio horum praedestinos, non est ex meritis Christi, sed ex libertate diuinae voluntatis. Probatur ex Paul. ad Eph. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, & infra subdit, *Secundum propositum voluntatis suae*: vbi electionem illam in solum consilium voluntatis diuinae refert: quis licet Deus electionem illam fecerit in Christo, quatenus eos, quos elegit, ad gloriam Christi ordinauit, vel fortasse etiam, quia propter merita Christi illos dilexit, tamen quod per eam voluntatem hi potius, quam illi fuerint electi, non fuit Christi meritum, sed consilium diuinae voluntatis. Ex eodem sensu infra iterum subdit, *In quo etiam nos sorte vocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae*. Vt enim significaret Paul. non fuisse hanc electionem ex vilius meritis, nomine fortis vsus est. Propter hoc etiam Christus Ioan. 17. orans pro electis, & praedestinis, eos appellat datos sibi à Patre, scilicet per aeternam electionem, vt exponit Adrian. Papa in epist. 1. ad Episcopos Hispaniae, & indicant August. tract. 106. in Ioan. & Chrysof. homil. 80. in Fr. Suarez Tom. 1.

Ioan. cui consonat illud Mai. 8. *Ecce ego & pueri, quos dedi mihi*, quod in persona Christi dictum esse exponit Paul. ad Heb. 2. & hoc modo commode intelligitur illud verbum Christi Matth. 20. *Sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo*. Ratione probatur conclusio, quia Deus ab aeterno elegit hos praedestinos: ergo hanc electionem & comparisonem fecit propter Christi merita, oportebit intelligere praedestinos Deum Christum per humanam voluntatem dilecturum fuisse hos potius quam illos, & efficacius oblaturum sua merita pro his, quam pro illis, & ideo elegisse hos, potius quam illos: nam si in meritis & voluntate Christi non praedestinat aliquam differentiam, seu personarum electionem, non potest intelligi quomodo propter Christi merita praeuisa, voluntas Dei fuerit magis determinata ad hos eligendos, potius quam illos: sed ille ordo, seu modus electionis, neque est verus, nec conueniens, nec satis intelligi potest saltem circa omnes electos. Primum patet, quia non debuit voluntas diuinae humanae conformari, sed potius humana diuinae, non ergo ideo Deus elegit hos potius quam illos, quia Christus vt homo ita erat electurus, sed potius ideo Christus efficacius obtulit sua merita pro his, quam pro illis, quia cognouit Patrem suum ita eos elegisse, vt ex omnibus, quae in lect. 2. adducta sunt comprobari potest, praesertim ex toto cap. 17. Ioan. & illo dicto Hieronym. exponens verba Mai. 35. *Voluntas Domini in manu eius dirigetur*, scilicet, quia quicquid Pater disposuit, Christi virtutibus impletur. Et in huius etiam confirmationem adduci possunt omnia, quae supra quaest. 18. tractata sunt de modo, quo diuina voluntas praedestinat omnes actus humanae voluntatis Christi, & quo haec illi libere conformabatur. Secundum patet, quia etiam si in alijs rebus admitteremus, non omnem actum voluntatis humanae Christi fuisse à Deo praedestinitum prius ratione, quae esset praescitus, incredibile tamen est, negotium grauissimum diuinae providentiae, nimirum electionem hominum, primo esse definitum per voluntatem humanam, & non per diuinam, praesertim cum Paulus hoc reputet esse vnum ex altissimis mysterijs sapientiae, & scientiae Dei. Tertium etiam facile constat, quia saltem circa homines, qui Christi incarnationem praecesserunt, non videtur posse intelligi ille modus electionis in humana Christi voluntate, sed solum conformitas cum diuina electione: quin circa praeterita, quae iam non cadunt sub potestatem hominis, non potest proprie cadere electio, qui enim intelligi potest, vt Christus in quantum homo elegerit sibi matrem, ex qua nasceretur? Et sic de alijs.

Dico quarto. Pie & probabiliter credi potest, illam et voluntatem, qua Deus praelegit praedestinos vt est efficax eorum dilectio, habuisse fundamentum & rationem aliquam in meritis Christi praeuisis.

Prior pars declaratur, quia in hac diuina electione duo intelliguntur, alterum absolutum & intrinsecum, quod est velle efficaciter beatitudinem huic praedestinato, qui actus vt sic, dicitur proprie dilectio praedestinati: alterum est respectuum, & quasi extrinsecum, nimirum quod alius non eodem modo diligatur, & consequenter, quod hic diligatur praedestinato, quod includitur, & connotatur in nomine electionis. Quamquam ergo Christus non meruerit electionem, quantum ad hoc connotatum, quia non meruit desertionem, vel, vt ita dicam, non dilectionem aliorum, neque quod in particulari hic potius diligeretur, quam alius: potuit tamen Christi meritum esse ratio, propter quam Deus absolute dilexit praedestinos. Quod probari potest ex citatis verbis Pauli ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti*, vbi aperte loquitur de actu efficaci diuinae voluntatis, quo ante praeuisa electorum

Iai. 8. Hebr. 8.

Matth. 20.

Ioan. 17. Hierony.

Efficax dilectio, in Christi mente refertur potest.

Ephes. 1.

Electio aeterna horum praedestinos, non fuit ex Christi meritis.

Ioan. 17.

Adrianus Papa. August. Chrysof.

August.
Hierony.

Ambros.
Anselm.
D Thom.
August.

2. Tim. 1.

D Thom.
Ioan. 17.
August.
Hierony.

Ephes. 1.

Chrys.

Obiectio 2.

rum opera illos elegit, non quia futuri erant sancti, sed ut essent sancti, ut frequenter August. & Hieron. ibi, & cum eo alij expostores ponderarunt. Quod vero loquatur de ipsa dilectione, seu voluntate efficaci dandi gloriam praedestinato, constat ex subiunctis verbis, *Ut essent sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, & ideo statim subiugit, qui praedestinavit nos per Iesum Christum in ipsum, quam totam expositionem indicavit ibi Ambrosius, & clarius docuerunt Ansel. & D. Tho. & August. lib. de Praedestinat. Sanct. c. 17. & 18. & lib. de Correct. & gratia, c. 7. Certum autem est, cum Paulus dicit nos esse electos in Christo, loqui de hac electione quatenus est dilectio, seu quatenus per illam efficaciter ordinatur praedestinator ad summum bonum obtinendum: nam sub alia ratione comparativa non poterat in Christum referri, ut satis explicatum est. Quid autem significet illa particula, *in ipso*, non satis constat ex dictis Patribus, & expostoribus. Ansel. tamen indicat significare habitudinem causae finalis, quod est verisimum, quia omnes electi propter honorem & gloriam Christi, secundum Deum electi sunt: unde statim Paulus subdit. *Praedestinavit nos per Iesum Christum in ipsum*, ubi particula, *per*, denotare videtur causam meritoriam, particula vero, *in*, causam finalem. Probabiliter vero exponi potest, particulam, *in ipso*, in dicere causam meritoriam, nec sine causa prius dixisse, *in ipso*, postea, *in ipsam*, nam hoc posteriori dicendi modo, cum particula, *in*, accusativo adiungitur, recte denotat habitudinem ad finem, adiuncta vero ablativo, magis videtur significare fundamentum, & rationem illius dilectionis, atque adeo causam meritoriam. Unde eodem dicendi modo statim subiugit, *In quo habemus redemptionem*, ubi euidenter significat causam meritoriam, sicut etiam inferius cum dicit, *In quo nos sorte vocati sumus, & infra, In quo & vos credentes signati estis spiritu promissionis sancto*, quod etiam confirmat illud 2. ad Tim. 1. *Vocavit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra sed secundum propositum suum & gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia*. Vbi dilectionem hanc vocat propositum, & gratiam nobis in Christo ab aeterno concessam, ut D. Thom. exponit. Facit etiam illud Ioan. 17. *Dilexisti eos* (loquitur de praedestinatoris) sicut, pro quia, *me dilexisti*, ut August. notavit; & sentit Hieron. lib. 2. contra Iovinian. dicens. *Ideo nos diligit, quia Filium dileximus consequens*, ubi vniuersalis propositio Pauli ad Ephes. 1. *Benedixit nos omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo*, etiam dilectionem hanc potest comprehendere, quae maximum beneficium Dei est, & suprema benedictio, & veluti aliarum omnium fons, & origo: vnde Chrysost. homil. 1. super ad Ephes. inquit, *Per quem nos benedixit, per eundem nos elegit*. In quibus verbis indicat expositionem superius datam illius particulae *in Christo*, ut aequivalere illi, *per Christum*, seu, *propter meritum Christi*, & ita etiam legit & exponit Occumenius, & Theophylactus. Est frequens phrasia Scripturae, ut Threno. 4. *Capius est in peccato nostris*, id est, propter peccata nostra. Ratio vero solum est, quia, considerato valore meritorum Christi, sufficientissimus fuit ad haec omnia nobis promerenda, considerato vero ordine divinae praesentiae & voluntatis, facile etiam intelligi potest, praesentiam meritorum Christi antecessisse hanc electionem praedestinatorum, ut statim explicabo. Non est ergo cur negetur, hanc dilectionem habuisse fundamentum in meritis Christi, cum hoc ad maiorem Christi gloriam pertineat, & magis ostendat in divina providentia perfectam iustitiam, & misericordiam rationem.*

Sed contra, quia si Deus dilexit hos praedestinos propter meritum Christi, ergo ante illam dilectionem supponitur praesens illud meritum ut ordinandum, seu offerendum a Christo pro illis electis potius quam pro alijs. Consequens est falsum &

contra dicta. Responderetur negando consequentiam, satis est enim quod in illo signo praeviderit merita Christi, ut sufficiens rationem diligendi homines. Quod facile potest exemplo declarari: nempe dux aliquis vel miles bene meritis apud regem offerat sua merita, ut alicui ex filijs suis praemium aliquod, vel dignitatem rex conferat: quamvis ipse non delignet hunc filium, potius quam illum, sed ex voluntate principis talis electio fiat, nihilominus verissime dicitur, regem voluisse illi benefacere propter merita patris. Et in reprobatione hominum, iuxta probabilem sententiam Augustini est evidens exemplum: aliquos enim propter solum originale peccatum voluit Deus excludere a regno, quia illa est sufficiens ratio: quanquam comparatione facta non poterit esse ratio, propter quam illa reproberetur potius quam alius habens simile originale peccatum.

Sed hic occurrunt difficultates omnes in superioribus tactae. Prima est, quia non potuerunt Christi merita praevideri a Deo prius ratione, quam vellet electorum gloriam efficaciter dilectione: ergo non poterunt illa merita esse ratio motiva ad talem electionem. Antecedens patet, tum quia simul omnino voluit Deus omnes praedestinos cum Christo, in gloriam Christi: unde, sicut merita Christi non poterunt esse ratio motiva ad volendum ipsum Christum, ita neque ad volendum alios praedestinos. Tum etiam, quia prius ratione, quam Deus praesentit Christi merita, voluit illa, & ordinare illa ad nostrum commodum seu praemium, sed obligare sub conditione talium operum, ad tale praemium illi reddendum in nobis, haec enim omnia praerequisita sunt ad meritum, ut supravimus est: quae autem sunt praerequisita ad meritum, supponuntur ad praesentiam meriti futuri, nec possunt sub tale meritum cadere. Rursus haec eadem voluntas meritorum Christi supponit electionem hominum praedestinatorum, quia comparatur ad illam, sicut vultus mediatorum ad voluntatem finis: ergo de primo ad ultimum electio praedestinatorum non potuit supponere praesentiam meritorum Christi.

Secunda difficultas est, quia si Christus meruit praedestinatorum electionem efficacem: ergo meruit reprobis eam dilectionem simplicem seu antecedentem, quae ad gloriam ordinati sunt, ex vi cuius dantur eis sufficientia media ad gloriam consequendam, est enim aequalis ratio: hoc autem falsum est, quia vnum ex medijs sufficientibus, quae ratione illius voluntatis Deus confert omnibus hominibus, est ipsum Christi meritum infinitum quoad sufficientiam: non ergo potuit tale meritum esse ratio illius voluntatis.

Tercia difficultas est, quia ex his vterius sequitur, absolute & simpliciter loquendo, Deum ordinasse homines ad gloriam, siue efficaciter siue sufficienter, ob Christi meritum, sequitur subinde, illam Deivoluntatem, qua voluit reparare humanam naturam lapsam, fuisse ex meritis Christi praevius, quia illa voluntas, vel includitur in priori voluntate confrendi gloriam hominibus, vel certe secundum rationem est posterior illa, & consequenter multo magis cadit sub meritum Christi, quam illa: haec autem quae inferuntur, videtur falsa, satisque impugnata argumentis contrariae sententiae.

Ad has difficultates primum in genere concedo, omne Dei beneficium, omnemque Dei benevolentiam erga homines, cui non repugnet supponi Christi merita, saltem in aeternitate praeviusa ut futura, fundari in eisdem meritis, seu ista merita ut praeviusa fuisse rationem, seu motuum talis beneficii ac benevolentiae divinae. Hoc enim principium est satis contentaneum Paulo ad Ephes. 1. ut supra tractatum est, estque valde consonum dignitati Christi, & merito eius. Deinde addo, non repugnare huic merito, quod Deus vno actu indivisibili, & simul sub aliqua

con-

consideratione nos & Christum vt hominem elegerit & præordinauerit, illum ad esse Filij Dei naturalis, nos ad gloriam & filiationem ad optinendam. Nam ille actus, etsi in se fit vnus & simplex, potest terminari ad vnum obiectum ratione alterius, & ita prius ratione potest terminari ad vnum, quam ad aliud: & hoc satis est, vt possit ad vnum terminari ex præscientia alterius, vt per se constat, & supra, quæst. 1. artic. 3. ad 4. Diuus Thomas arguit, & ibi late tractatum est. Ex hoc ergo capite non repugnat, vt licet Deus vno simplicissimo actu nos cum Christo elegerit, & simul durationem, vel subsistentiam consequentia, quatenus hæc omnia voluit cum aliqua connectione inter se, vt dicto art. 3. late tractatum est: non repugnat (inquam) ex hoc solo capite, quod Christi merita præuisa, sint ratio illius voluntatis, vt ad electos terminatur.

Solum ergo relinqui videtur difficultas illa de ordine finis & medij, nam cum merita Christi, vt ad nostram gloriam ordinata, sint media, videtur supponere in Deo aliquam intentionem talis finis, cuius ipsa non sint vlllo modo ratio aut motiua. Respondent aliqui, licet in nobis voluntas finis sit prior voluntate medij, in Deo autem id non esse necessarium, in nobis enim ideo voluntas finis præcedit, quia post illam volitionem excogitata sunt nobis media, & facienda electio: in Deo autem non ita est, sed ante omnem voluntatem supponitur præscientia omnium mediolorum, simul cum fine, & ideo non est necesse, vt voluntas finis antecedit absolute & simpliciter, sed fat est, vt in genere causæ finalis antecedit, medium autem poterit præcedere in genere causæ meritorie. Sed hoc non recte dictum est, primo, quia, formaliter ac per se loquendo, non ideo voluntas finis antecedit electionem mediolorum, quia post illam voluntatem excogitantur media, & inquiruntur, ac ponderantur, & ita paulatim ad electionem proceditur: tum quia, licet hic processus sepe intercedat, quando illa antecessio est in tempore ac duratione, tamen ad ordinem nature & rationis, quem nos inquirimus, non est necessarius: tum etiam, quia interdum potest homo, prius quam eliciat voluntatem finis, habere præmeditata, & optime cognita omnia media possibilis, & nihilominus si voluitur esse finem & medium, necesse est, vt à fine incipiat, vel ordine nature, causalitatis, vel rationis, si simul & vno fortasse actu in vtrumque tendit, vel certe ordine durationis, si pro sua libertate velit solum circa alterum, suum actum exercere.

Secundo, quia, loquendo de ordine causalitatis inter res volitas, vel de ordine rationis in ipso actu, hæc enim tantum sunt que in diuina voluntate possunt considerari, iuxta hunc (inquam) ordinem, finis non solum est prior medio, in vno genere causæ, sed simpliciter in omni genere: nec intelligi potest, quod medium vt medium, in aliquo genere prius sit volitum quia in quocunq; signo, & in quouis genere, solum est volitum propter finem, alioqui non est volitum vt medium: ergo, quocunq; modo consideretur, necesse est, vt voluntas finis ratione antecedit.

Tertio videtur esse specialis ratio in merito, quia meritum non potest esse in suo genere ratio mouens & alliciens voluntatem, si solum vt possibile, vel vt futurum sub conditione, præcognoscatur, sed oportet, vt videatur iam exhibitum, vel saltem præcognoscatur vt absolute futurum, ergo præscientia illa, quæ antecedit omnem liberam Dei voluntatem, non satis est ad rationem meriti, seu causæ meritorie, licet sufficiat ad rationem finis vel exemplaris, quia per illam scientiam non cognoscitur meritum, nisi vt possibile, vel, ad summum, vt futurum sub conditione, alioqui etiam posset proprium hominis meritum sic præuisum, esse ratio suæ electionis, & prædestinationis, quod falsum est. Igitur, antequam

Fr. Suarez Tom. 1.

meritum moueat in ratione meriti, necesse est vt antecedar aliqua voluntas Dei, qua ordinet tale meritum, & causas, ac principia eius: hæc igitur voluntas etiam respectu Christi, necessaria fuit, & antecessit simpliciter & in omni genere omnem causalitatem moralem meritorum eius: sed in illa includitur, vel supponitur voluntas dandi nobis gloriam, vt ostensum est: ergo.

Aliter ergo respondendum videtur, negando, merita Christi tantum esse à Deo volita & ordinata, vt media, per quæ homines consequantur gloriam, ad quam præordinati supponantur: sed potius docendum est, sicut voluit Deus Christum hominem Deum, per sese propter gloriam suam, ita etiam voluisse eius merita, & valorem operum eius, propter perfectionem & excellentiam ipsiusmet Christi, vt ex se esset sufficiens causa, etiam in genere morali, seu meriti, cuius intuitu & ratione posset Deus velle supernaturalia dona conferre, quibus aut quomodo vellet, iuxta suæ diuinæ sapientie dispositionem. Itaque in eo primo signo, in quo Deus Christum voluit, non tantum voluit illum vt aptum ad merendum sed vt actu merendum suo tempore, voluitq; vt ipsius opera essent sufficienter ordinata ad rationem meriti, quantum est ex parte ipsius DEI: vnde hoc ipso quod Deus prædestinavit Christum tali modo, talisq; voluntate, in ea voluntate præiudicat futura eius merita, propter quæ voluit alijs benefacere magis aut minus, iuxta beneplacitum suum. Rursus ante hanc voluntatem Dei vt sic terminatam ad Christum, non est necesse intelligere priorē voluntatem terminatam ad gloriam hominum, quia aliud est velle Christum vt medium, aliud velle ipsum vt primam causam in genere meriti: Deus autem hoc posteriori modo voluit Christum in illo primo signo, non priori, & ideo non oportet præintelligere illam aliam priorē voluntatem, quia, licet voluntas medij supponat voluntatem finis, tamen voluntas causæ quasi efficientis in suo genere non supponit voluntatem effectus, sed potest illam secum asserre. Sicut etiam in eo signo, in quo voluit Deus Christum, voluit illi communicare potentiam sciendi supernaturalia opera, & miracula, non quia supponeretur in Deo voluntas talium operum, & ideo voluerit communicare Christo illam potentiam vt medium ad illa opera, sed potius, quia per se voluit communicare Christo illam perfectionem, vt esset in omni genere causæ perfectissima, quoad posset, causa: id est ex ea voluntate consecutum est, vt ea opera essent possibilis, aut aliquando futura. Similiter in eodem signo prædestinavit Christum vt caput, quod haberet influentiam non tamen vt medium, neq; ex priori voluntate influendi in alios, sed vt causam præcipuam in eo ordine, ad quam consequuntur tales effectus, idem ergo dicendum censet de eius merito.

Atque hinc facile est ad singulas difficultates respondere. Ad primam enim negatur assumptum, nimirum, non potuisse merita Christi præiudicari ante electionem prædestinatorum. Et ad primam probationem responderet, licet in quodam genere, seu in subsistendi consequentia, simul fuerint prædestinati omnes electi cum Christo, nihilominus in aliquo genere fuisse Christum alijs præelectum, scilicet, in genere finis & exemplaris, & similiter in genere causæ meritorie, quia ita voluit Deus simul Christum & alios, vt tamen voluerit Christum vt rationem volendi alios, & consequenter etiam voluerit prius ratione merita Christi, eorumq; præuisionem, quam aliorum electionem, quod respectu dilectionis ipsiusmet Christi locum non habet, quia inuoluit repugnantiam, quæ non inuoluitur respectu aliorum. Ad aliam vero probationem iam declaratam est, quomodo voluntas meritorum Christi non supponat electionem hominum.

lil 3

Dices

Dices, Quam merita Christi potuerunt in illo signo praevideri, cum non potuerint in eo signo praevideri actiones, & passionis, quas habuit in mortali corpore? De hac re sepe dictum est in superioribus, quidam sentiunt fuisse merita Christi in communi, seu formaliter, non in particulari, seu materialiter, prout per tales actus exercentur. Sed quia non recte attribuitur DEO hic modus confusa cognitionis, melius dicitur, in eo signo fuisse praevisa merita per actum amoris Dei & proximi, qui non dependet à corpore passibili.

Ad secundam difficultatem eadem responsio adhibenda est, concedendum est enim illatum, quod in ea inferitur, imo ex illo sumitur praedictorum confirmatio. Eadem namque est proportionalis ratio dilectionis efficacis seu beneplaciti electorum, & dilectionis sufficientis seu antecedentis ceterorum, sicut ergo Christus meruit praedestinatam electionem, ita ceteris meruit eam amorem seu simplicem voluntatem, qua Deus, quantum in ipso est, vult eorum salutem. Unde, sicut propter Christum voluit Deus dare electis omnia media certa & efficaciam, quibus saluatur, ita ceteris voluit etiam propter Christum dare sufficientis media, quibus saluari possunt. Christi ergo meritum non tam est medium sufficiens ex se ad salutem reprobatorum, quam causa omnium mediorum sufficientium, quae reprobo tribuuntur: & respectu divinae voluntatis, est ratio seu motuum inclinans eam, ad illam voluntatem. Vel potest meritum Christi dupliciter considerari, primo secundum se & absolute, prout est quaedam perfectio moralis Christo conveniens, tum ex dignitate sua, tum ex praedestinatione divina, ut ex se sit sufficiens ad obtinendum à Deo quodlibet supernaturale bonum gratiae sanctificationis, & istius Dei benevolentiam impetrandam: & ut sic, negatur esse medium formaliter loquendo, sed obiectum per se amatum, seu coamatum ipsi Christo, ut uniuersali ac primae causae in genere meriti. Secundo potest Christi meritum considerari, ut peculiari aliquo modo ordinatum, & quasi applicatum ad salutem hominum sufficienter operandam, & ut sic, potest dici medium, tamē, quia haec ratio supponit priorem, ideo difficultas tacta non procedit.

Ad tertiam difficultatem concedo, omnem divinam voluntatem, qua ordinavit homines in supernaturalem beatitudinem, fuisse in Christi merito fundatam, haec enim voluntas non est nisi vel electio efficax praedestinatorum, vel voluntas accedens erga ceteros, utraque autem fuit ex Christi meritis, ut ostensum est. Idemque consequenter fatendum est de voluntate reparandi homines lapsos, haec enim voluntas comparatur ad priorem, ut voluntas cuiusdam particularis medij, ad voluntatem finis, & ideo multo magis supponit meritum Christi praevium, ut rationem & motuum uniuersale benefaciendi, & bene volendi hominibus. Neque contra hoc urgent testimonia adducta in confirmationem alterius sententiae. Nam testimonia sacrae Scripturae, vel solum probant, voluntatem redimendi genus humanum respectu hominum redimendorum fuisse ex sola misericordia, quod verum est, etiam si respectu Christi aliquam habuerit rationem iustitiae. Vel probant primam originem huius beneficii fuisse Dei charitatem, qua voluit vniuersum suum dare, ut in natura assumpta esset caput ac princeps rerum omnium, ex hoc enim beneficio cetera omnia manant, quantum ad supernaturalem ordinem gratiae aliquo modo spectant. Et hoc posteriori modo potest etiam intelligi testimonium Augustini, quoniam eo loco solum intendit docere, Deum ita odisse in nobis culpam, ut tamen diligat naturam, ideoque eam dilectionem, quam nobis exhibet, cum culpam remittit, supponere aliam priorem, qua nobis dat esse nostramque diligit naturam. Ad rationem vero il-

lius sententiae dicendum est, nos supponere, Christum esse praedestinatum per se primo, & ante omnes & in omni genere primatum in divina merite ac voluntate habuisse, atque ita sine inconuenientia fieri potuisse, ut ipsamet ordinatio redemptionis nostrae in eiusdem Christi meritis fundamentum habuerit.

Potest autem hoc loco, ut res tota melius explicetur, soluatque facilius difficultas in illa vltima ratione tacta, applicari distinctio in praecedentibus conclusionibus insinuata. Nam remedium & medicina peccati hominum, dupliciter potest considerari: vno modo in genere & absolute, alio modo in particulari, & secundum eum peculiarem modum quod Deo ordinatum est, comparando illum ad infinitos alios modos, quibus posse Deus homines redimere. Quamuis igitur meritum Christi praevium, ex se fuerit sufficiens ratio ad inclinandam divinam voluntatem, ut vellet hominibus remedium ac medicinam peccati tribuere, & ex se fuerit etiam sufficiens medium ad quodlibet remedium, quantumvis perfectum, & excellens obtinendum: tamen, quod praevio illo Christi merito, Deus hoc remedium praevio alij elegerit, & quod hoc remedium pro Christum exhibendum fuerit, per tales Christi passiones, & per illum modum, quem ipse sua mirabili sapientia praevio finivit, hoc non fuit ex Christi meritis, sed ex sola divina voluntate, quia non fuit admirabile inventum humano ingenio, aut voluntate Christi humana excogitatum, aut dispositum, sed fuit diuinitus inuentum, & intuitu meritorum Christi dispositum.

Atque hac ratione speciali iure tribuitur misericordia divinae, ac beneplacito Patris, quod Christum nobis dederit, non solum in capite, & principem, sed etiam in Redemptorem: & similiter in illius admirabile consilium, & voluntatem referendum est; quod ordinaverit, ut Christus in corpore passibili veniret, & passionem homines redimeret, haec enim non sunt per Christi meritum, aut humanam voluntatem definita, sed per voluntatem Patris, licet non ab ipso intuitu meritorum Christi, & ad offensionem iustitiae perfectae, quae in illis virtute continebatur, iuxta illud ad Rom. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad offensionem iustitiae suae. Recte enim intelligi potest non solum effectum remissionis peccatorum per Christum, sed etiam propositum ipsum dandi nobis talem propitiatorem fuisse ad offensionem iustitiae, in remedio proposito ac definito, quam in ratione, & merito proponendi illud: & haec tenet electione.

Vltimo tamen dicendum est, etiam esse Christum causam meritoriam nostrae praedestinationis. Haec in causa colligitur ex citato loco Pauli ad Ephes. Praedestinatio nostra non est nisi per Iesum Christum. Illa enim particula, per, causam meritoriam designat, ut declaratum est, & colligitur satis ex Concilio Tridentino, sess. 6. cap. 4. 5. & 6. Loquitur autem Paulus de tota praedestinatione, eo enim modo tribuit praedestinationem meritis Christi, quo tribui non potest meritis ipsius praedestinatus: potest autem praedestinatus mereri vnum vel alterum effectum praedestinationis suae. Christo ergo non tribuitur meritum praedestinationis propter vnum vel alium effectum, sed propter totam praedestinationem: & ideo addit Paulus haec praedestinationem factam esse secundum consilium voluntatis Dei. Quod proprie de integra praedestinatione dicitur, nec Paulus unquam usus est voce praedestinationis in alia significatione: quin potius ad Rom. 8. dilinquit praedestinationem à singulis effectibus eius, quae expolitio est consentanea Augustino locis supra citatis, & alijs expostoribus. Ratione probatur ex dictis, quia Christus meruit dilectionem efficacem praedestinatorum, sed tota praedestinatio eorum ex hac dilectione nascitur, ergo meruit etiam praedestinationem.

Secundum

Secundo, quia Christus meruit omnes effectus gratiae, qui ex particulari Dei providentia fiunt circa praedestinatum, sed qui haec omnia meretur, meretur totam praedestinationem, & si aliquis posset sibi haec omnia mereri, mereretur praedestinationem suam, ergo.

Obiecta.

Sed contra, quia Christus non meruit praedestinationis omnia media, per quae consequuntur suam salutem, quia non meruit incarnationem, quae est potissimum medium, sed mereri praedestinationem, est mereri alicui omnia media suae salutis. Et confirmatur, quia multa bona naturalia, quatenus ad salutem conferunt, sunt effectus praedestinationis, ut nasci hoc tempore, hoc loco, ex his parentibus, cum hac complexione: sed haec non oriuntur ex Christi meritis, sed ex ipsa dispositione, & naturali cursu vniuersi, ergo. Respondetur ad argumentum, incarnationem potius dici causam salutis praedestinationis, quam proprie medium, quia incarnatio non est amata seu electa ex intentione efficaciter dandi vitam aeternam praedestinato, sed per se sui primario amata. Et quamuis demus, vel incarnationem, vel passionem, esse ordinatam ex intentione generali saluandi genus humanum, non autem ex particulari dilectione praedestinatorum, media autem praedestinationis dicuntur, quae ex hac dilectione procedunt. Quocirca illud argumentum solum concludit, Christum non meruisse nobis omnes causas nostrae salutis, neque omnem supernaturalem providentiam gratiae: non inde tamen fit, non meruisse praedestinationem nostram, quia ad hoc satis est, mereri praedestinatum omnem gratiam, quae illi confertur, & omnia media particularia, per quae generales causae vel remedia gratiae illi applicantur. Praedestinatio enim significat specialem rationem diuinae providentiae, per quam electus infallibiliter perducitur ad vitam aeternam. Quapropter, qui negant, Christum esse causam nostrae praedestinationis, solum quia non fuit causa suae incarnationis, non recte loquuntur, quamuis in solo modo loquendi a nobis differre videantur. Ad confirmationem respondetur, Christum Dominum etiam illa naturalia dona nobis meruisse, quae ad salutem aeternam conferunt, quatenus ex speciali intentione & electione praedestinati conferuntur: sicut enim possumus haec bona promereri, & impetrare in Christo, & per Christum, ita etiam, cum sine merito vel oratione nostra dantur, possunt propter meritum Christi dari. Quis etiam neget, aut mori in tali tempore & loco, naturale esse, aut non saepe dari propter Christi meritum, cum hoc saepe ad donum perseverantiae pertineat? Licet ergo effectus naturales ex dispositione causarum naturalium proveniant, tamen, si ad praedestinationem pertinent, illam et dispositio causarum, sicut sub praedestinationem cadit, ita & sub meritum Christi.

Naturalia quae, ex quo modo Christus nobis meruit.

A riam. Ita videtur sentire Bonavent. in 3. d. 13. artic. 2. q. 3. dum negat, Christum influere gratiam in Angelos, Paludan. quaest. 1. artic. 3. Durand. q. 2. Alenf. 3. p. quaest. 12. memb. 3. artic. 3. § 5. dum affirmant Christum habere influxum gloriae accidentalis, & aliorum illuminationum in angelos: de alio vero influxu gratiae omnino tacuerunt: D. Thom. etiam hac 3. p. quaest. 8. artic. 4. solum in communi dixit Christum aliquid influere in homines, & angelos, & q. 59. art. 6. negat, Christum iudicaturum angelos quoad praemium essentialia, sed tantum quoad accidentale: quanquam hic locus parum virgeat, ut patet ex ratione, quam ibi subiungit in corpore & ad primum, scilicet, quia iudicium illud consummatum est ante incarnationem, & non est iterandum: vnde ad eundem modum loquitur de iudiciis particularibus hominum, factis ante incarnationem, vel ante diem iudicii, ut ibidem patet art. 4. ad 3. & art. 5. ad 1. & 2. Expressius tamen in 3. dist. 13. quaest. 2. art. 2. hanc tenet sententiam, & quaest. 29. de verit. artic. 4. ad 5. & art. 7. ad 5. & in eadem sententiam inclinatur Dried. tract. 2. de captiuit. & redempt. gener. human. cap. 2. part. 3. art. 5. fol. 51. quamuis addat, Christum non meruisse gratiam angelis remouendo ab illis peccatum. Et probatur primo, quia Scriptura sacra nunquam dicit Christum venisse propter angelos, ut eis gratiam, & gloriam mereretur: qui potius ipsemet Christus dicit, se reliquisse nonaginta nouem oues, & venisse ad quaerendam vniam ouem perditam. Matth. 28. & Luc. 15. quibus locis Ambros. Anselm. Beda, Theophyl. & alij, & Gregor. homil. 34. in Euangelia, exponunt de diuino Verbo, quod relictus in caelo angelis, ad quaerendam humanam naturam lapsus descendit: non ergo venit ut angelis mereretur, neque ut eos ad suum ouile aggregaret. Vnde Act. 4. de hominibus dicit Petrus, & non de angelis, non esse sibi caelo aliud nomen nobis datum, in quo oporteat nos saluos fieri, 1. ad Timot. 4. dicit Paul. Christum esse saluatorem omnium hominum, maxime fidelium: de angelis vero nihil dicit. Confirmatur ex illo ad Hebr. 2. Qui sanctificatus, & qui sanctificantur, ex vno omnes: propter quam causam non confunditur eos fratres vocare, & infra, Quia ergo pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem. Quibus verbis requirit Paulus inter sanctificantem & sanctificatos, vel originem ab eodem parente Adamo, vel (quod idem est) communicationem in eadem natura, ut exponit Adamus: & similiter inquit, ideo induit nostram naturam, quia futuri eramus fratres eius, & spirituales filij: hoc enim est quod ait, Quia pueri communicauerunt carni, & sanguini, &c. Vnde statim subiungit, Nusquam angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit. Ex quo testimonio ita concludi potest ratio, nam qui sanctificatur per merita Christi, sunt pueri, & fratres Christi, & comunicant cum illo in carne, & sanguine, ut Paulus dicit, sed angeli non sunt hoc modo fratres Christi, non enim habent carnem & sanguinem, neque illis assimilatus est Christus: ergo non sunt illius merito sanctificati, & ita Chrysol. Theophyl. & alij ibi per sanctificatos a Christo solos homines intelligunt.

Palud. Bonauent. Durand. Alenf.

D. Thom.

Dried.

Matth. 28. Luc. 15. Ambros. Anselm. Beda Theophyl. Gregor. Alenf. 4.

1. Tim. 4.

Hebr. 2.

Adamus.

DISPUTATIO XLII.

In duas Sectiones distributa.

Dejs. quae Christus meruit Angelis.

In hac disputatione breuius quam in praecedentibus agendum est, quia res est minus certa, & ideo vnica fere sectio, examinabimus, an Christus meruerit angelis, & quid illis meruerit: nam haec duo vix possunt disputari: deinde tamen occasione hinc sumpta, videntur erit, an possit Christus aliquo modo dici Redemptor angelorum, vel, quod idem est, an pro illis satisfecerit.

SECTIO I.

An Christus meruerit angelis omnia dona gratiae & gloriae.

Prima sententia negat, Christum Dominum angelis aliquid meruisse, praesertim gratiam & glo-

Secundo videtur colligi haec sententia ex modo loquendi Patrum, vbicunque enim explicant, quid profuerit angelis Christi aduentus, nihil aliud dicunt, nisi per Christum esse reparatas sedes angelorum, hominibus ad illas implendas assumptis, ex quo effectum magnum gaudium accidentarium ad sanctos angelos redundauit, & nouam quandam, ac singularem amicitiam cum hominibus contraxerunt. De merito autem gratiae, & gloriae nihil omnino dicunt, ut videre licet in Chrysol. Theodoret. & Theophyl. Anselm. Beda, & alijs exponentibus verba illa ad Ephes. 1. Infirmare omnia in Christo, quae in caelis, & quae in terra sunt, & illa ad Coloss. 1.

Ephes. 1. Colos. 1.

August. Gregor. Ambros.

In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eiusque qua in terra, sine qua in cælis sunt. Et ad eundem modum loquitur August. in Enchirid. cap. 61. 62. 63. & 64 & Gregor. lib. 28. Moral. cap. 6. & 7. alias cap. 14. & Ambrosius sermon. 10. in Pfam. 118. pagin. 3. qui multum videtur favere huic sententiæ dicens. Habemus aliquid, quod fortasse angeli non habeant; ubi enim abundavit peccatum, superabundavit & gratia, nobis est natus Christus ex Virgine, legimus enim, Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis, nobis carnem suscepit, imo potius nos in illa carne suscepit, quando filium hominis in Dei sede constituit: non lego angelos in Dei sede nisi flantes, nisi ministerium deferentes, non lego angelos, sed homines conspultos Christo, & in Christo resuscitados. Denique ait Apostolus, quia communicavit nos in Christo; cuius gratia est saluificari, & simul suscitavit, simulque sedere fecit in cælestibus cum Christo Iesu.

Tertio possemus argumentari ratione sumpta ex ordine prædestinationis, si verum esset, Christi meritum solum fuisse præordinatum, & præuisum post præscriptum originale peccatum, quia totum negotium Angelorum intelligitur consummatum ante peccatum Adæ præuisum. Nam prius intelligitur præuisum peccatum angelorum, quam Adæ, quia fuit aliquo modo causa illius. Denique gratia, & gloria angelorum independens fuit à peccato hominum, unde, si Christus prædestinatus fuit post præuisum peccatum hominum, & dependenter ab illo, non poterunt habere angeli gratiam, & gloriam dependenter à Christo. Quæ ratio videtur sanè vrgentissima, supposita illa sententiâ: quanquam multi discipuli D. Thomæ conentur illi respondere, vt concilient illam opinionem D. Tho. cum ea, quam de merito Christi respectu angelorum statim explicabimus. Sed vix possunt id explicare, nec rationi factę satisfacere: tamen nõ oportet, vt in examinandis eorum subterfugiis nos immoremur, cum credamus rationem hanc falso niti fundamento, & supponamus, Christum & ante præuisum peccatum Adæ, & ante ipsos angelos fuisse prædestinatum. Aliter ergo probari potest hæc sententiâ ab inconvenientibus, nam sequitur primo angelos non fuisse glorificandos ante Christi aduentum, sicut nec hominibus antea gloria data est, quia non decebat prius coronari milites, quam ducem, & vltimum premium prius dari membris, quam capiti, quod est fons, & ratio totius meriti. Secundo quia sequitur, Christum redemisse angelos, qui non peccauerunt, saltem per modum præseruationis, sicut beata Virgo fuit redempta: patet sequela, quia per Christum receperunt gratiam, per quam à peccando præseruati sunt. Tertio sequitur, Christum mortuum esse pro angelis, quod est contra comunem modum loquendi Scripturæ, in qua dicitur Christus esse mortuus propter delicta nostra. Sequela autem patet, quia merita Christi per passionem consummata sunt, si ergo Christus meruit angelis, per passionem meruit illis: unde in Apocal. 7. soli beati homines dicuntur lauisse, & de albasse stolas suas in sanguine agni. Vbi aliqui notant, de hominibus dici stare ante thronum Dei & agni, clamantes, & dicentes: salus Deo nostro, sedenti super thronum, & agno. Tanquam redemptori suo, de angelis vero solum dicit stare ante thronum Dei & adorare eum, nulla facta mentione agni, quia pro illis occisus non est.

Dico tamen primo, Christum Dominum meruisse angelis gratiam, & gloriam, quæ illis data fuerat propter merita Christi præuisa. Ita docet expresse D. Thom. exponens illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus, scilicet, inquit, omnes Apostoli. Patriarchæ, Propheta, & iusti, qui fuerunt, sunt, & erunt, & etiam omnes angeli, & infra, quia plenitudo gratiæ, quæ est in Christo, est causa omnium gratiarum, quæ sunt

Apocal. 7.

D. Thom. Ioan. 1.

A in omnibus intellectualibus creaturis. In hac verò 3. p. consulto videtur noluisse satis explicare sententiam suam, in particulari aliquid affirmando, vel negando: tamen, cum generaliter loquatur, & eodem modo dicat Christum influere in homines & angelos, tanquam caput in membra, multum huic sententiæ patrocinatur, in quæst. enim 8. art. 1. ab solute dicit Christum influere gratiam in omnia membra Ecclesiæ, statim vero artic. 4. dicit hæc Ecclesiam, cuius Christus est caput & in quam influunt, constare ex hominibus, & angelis: nisi ergo magna æquiuocatio vtriusque loquitur in vtroque loco de influxu gratiæ. Præterea quæstion. 7. artic. 9. dicit Christum esse datam plenitudinem gratiæ simpliciter, quia data est illi, vt vniuersali principio in genere habentium gratiam; in quo genere sine dubio angeli comprehenduntur. Unde cum subdit. Et vt eam ad alios transmittat, Angelos etiam complectitur, quod necessario etiam videtur dicendum, vt ratio eius efficax sit, vult enim concludere, in Christo esse plenitudinem gratiæ simpliciter, tam respectu hominum, quam angelorum. Quod probat ex efficacia eius, scilicet, quia est principium vniuersali gratiæ, necesse est ergo, vt hoc intelligat etiam respectu angelorum. Statim tamen artic. 11. videtur hoc limitare, dicens, Christo datam esse gratiam, vt vniuersali principio gratificationis in humana natura. Sed in primis Caietan. ibi, qui nostram conclusionem tenet, explicat particulam illam in humana natura, designare subiectum necessitatis, ex quo sumpta est occasio meritorum Christi: non vero significare subiectum (vt ipse dixit) extensionis, quia meritum Christi, licet ex occasione peccati hominum ordinatum sit, extensum tamen est ad angelos. Quod quam consequenter dictum sit, iam noster argumentandum indicauit. Facilius exponi posset D. Tho. vt, humana natura, designet principium, in quo, vel per quod Christus est vniuersale principium gratificationis, non subiectum, seu terminum, cui communicatur illa gratificatio. Denique etiam si intelligitur, vt iacet, D. Thom. in hoc posteriori loco solum affirmat particularem terminum huius gratificationis, non vero negat vniuersalem, quem in articulo priori posuerat. Hanc conclusionem tenet etiam Albert. in 3. distinct. 13. artic. 2. vbi dicit Christum esse caput angelorum, quoad influxum gratiæ, & gloriæ. In eadem inclinatur Ruarus art. 2. circa principium, vbi dicit, renasci in Christo ex Spiritu sancto, non solum hominibus, sed etiam angelis fuisse necessarium, articulo vero 8. aliquantum à principio expressius de hoc differens, cum dicendo quidem, tamen hanc partem amplectitur: ex professo tamen defendunt hæc sententiam Caietan. lib. 1. de eximia Christi prædestinatione, & in opusc. de gloria & peccato angelorum, Galatinus li. 3. de arcibus Catholicæ veritatis cap. 4. Ioan. Arboreus lib. 3. Theosophiæ c. 13. Vigner. in institutionibus. cap. 20. §. 1. verfic. 4. Iacobus de Valentia in id Psalmi. 102. Benedicite Dominum omnia opera eius; Neclantus super ad Ephes. 1. & in libro cuius titulus est, Medulla sacre Scripturæ in tertia mundi ætate ca. 2. Melchior Flavius lib. de regno Christi. Et quæquã (vt verum fatear) neq. ex Scripturis sacris, neque ex sanctis Patribus possit hæc sententiâ efficaciter conuinci, possunt tamen ex illis adduci non cõtemnendæ coniecturæ, quæ coniunctæ cum ijs, quæ de Christi prædestinatione in superioribus dicta sunt, eam valde probabilem ostendunt. Principio igitur suppono ex materia de angelis & de gratia, generalia principia, quæ traduntur à Concilijs, & ex sacra Scriptura colliguntur de necessitate gratiæ ad supernaturales actus, & ad promerendam vitam æternam; non solum ad homines, sed etiam ad angelos pertinere. Quod vno exemplo satis declaratur. Dicit Paulus ad Ephes. 2. Gratia est saluati per fidem, & hoc Epiph.

Christus enim...

Caietan.

Albert.

Ruarus.

Caietan.

Galatinus.

Ioan. Arboreus.

Vigner.

Ioan. Arboreus.

Neclantus.

Flavius.

non est

non ex vobis, donum enim Dei est; ne quis gloriatur. Hæc sententia sine dubio de angelis etiam vera est, quia neque ipsi gloriari possunt, dono enim Dei, per gratiam, & fidem salvi facti sunt, ostensum est autem præcedenti disputatione, gratiam Dei necessariam ad salutem, & gratiam Christi, seu à Christi meritis manantem, eandem esse, seu ad concurrentiam dicitur: sicut ergo angelis gratia Dei necessaria fuit ad salutem, ita & gratia Christi. In quo sensu optime intelligi potest quod Fulgent. ait, lib. 2. ad Trasimund. ca. 3. *Vna est in vtroque (scilicet angelo, & homine) gratia operata, in hoc, ut surgeret, in illo ne caderet, in illo ne vulneraretur, in isto, ut sanaretur, ab hoc infirmitatem repulsi, illum infirmare non sinit, illius esca: spiritus medicina.* Vnde quod Ioan. 14. absolute, & simpliciter Christus de se pronunciauit, *Ego sum via, veritas, & vita, nemo venit ad Patrem nisi per me, tam de angelis, quam de hominibus merito intelligimus, neque enim illa vox, nemo, ita ad homines refertur, quin possit etiam angelos comprehendere, vt cum Marci 10. ait Christus, Nemo bonus nisi solus Deus, non solum homines, sed etiam angelos excludit: & similiter intelligitur, quod ait Ioan. 10. Et nemo potest rapere de manu Patris mei. Accommodari præterea potest illud Ioan. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti solum Christum.* Eadem enim est vita æterna hominum, & angelorum, Paulus etiam ad Ephes. 4. totum Ecclesie corpus dicit habere charitatem, & augmentum eius ex influxu capitis, docuerat autem idem Paul. cap. 1. & 2. & ad Coloss. 1. & 2. Christum non solum hominum, sed etiam angelorum esse caput. Illud deniq; ad Ephes. 1. *ubi omnia per Christum, & in Christo instrumentari dicuntur.* Vbi Hierony. & alij, qui iuxta lectionem Græcam, *recapitulari* vertunt, non parum fauent: dicuntur enim, *omnia recapitulari in Christo, vel quia cum inter se essent admodum distincta, sub vno Christo capite vnum quodammodo effecta sunt, vt Chryf. & Theophyl. exponunt, vel quia in Christo omnia sunt nobilitata, & ad perfectionem deducta, singula iuxta capacitatem suam, vt supra quæst. 1. art. 3. explicatum est.* Quo fit, vt quæ perfectionis spiritualis vitæ capacia sunt, per Christum illam consequantur. Vel deniq; quia omnia gratiæ mysteria, quæ tam in celo, quam in terra facta sunt, in Christo, & per Christum complentur, vt Claudianus exponit.*

Secundo probatur ex Patribus. Solet autem vltimo hæc sententia tribui Bernardo, serm. 17. & 22. in Cârlica, in priori enim loco dicit angelos malos peccasse ob inuidiam hominum. In posteriori vero dicit, Christum redemisse angelos sanctos præsentando illos. Sed vt (quod verum est) fateamur, Bernardi sensus alius omnino est ab hac sententia, nam in priori loco non de inuidia in Christum concepta, sed in homines, eo quod ad eandem beatitudinem cum angelis euecti sunt, loquitur Bernardus: in posteriori vero loco manifeste agit de Christo, vt est Deus, & Verbum Patris, & vt operatus est gratiam, & gloriam in angelis, antequam esset homo. Et eodem modo de eadem re loquitur serm. 1. de Circumcisione. Afferri etiam solet Cyril. lib. 5. in Isai. tom. 1. in principio, ubi dicit, per Dei Verbum, seu sermonem, omnem fructificationem spirituales, tam in sanctis angelis, quam in hominibus insitam esse, & statim explicat, hoc Verbum esse Christum sponsum Ecclesie, cui Ecclesia ex gentibus congregata, per fidem desponsata est. Sed hoc etiam testimonium potest facile de Verbo secundum diuinitatem intelligi, quanquam contemnendum non est. Sunt etiam optima verba Gregor. lib. 1. reg. cap. 2. circa illa verba. *Non est alius extrare, subauditur, inquit, sanctus, quia nullus hominum, neque angelorum sanctus est, nisi per Christum.* Et infra dicit, tam angelos, quam homines esse sanctificatos in Filio: rem vero magis de claratis, addit: *Et quia vnigenitus Dei Deus est, extra*

A eum non est aliquid, quia nemo electorum, nisi in ipso est quod sic refertur ad diuinitatem eius, vt nequaquam intellectum humanitatis euacuet. Hactenus Gregor. vbi aperte loquitur de omnibus electis hominibus, & angelis vt patet ex illa causali, & vniuersali locutione. *Quia vnigenitus Deus est, extra illum non est aliquid, scilicet, neq; homo, neq; angelus: quod ergo subdit, ita esse hoc de diuinitate intelligendum, vt humanitas non excludatur, de omnibus etiam intelligit.* Quod etiam confirmat ratio, quam subdit, quia sine fide Christi nullus saluatur, & tam de angelis, quam de hominibus verum habet. Ad eundem modum loquitur idem Gregor. homil. 14. in Ezechiel. exponens illa verba c. 40. *Et ecce murus foris in circuitu domus vndiq;. Vbi sic inquit, vnigenitus Patris, qui sursum est firmatus angelorum, inferius factus est hominum redemptio.* Quod licet exponi possit de Christo secundum diuersas naturas, tamen ipse loqui videtur de muro extrinseco, quem dixerat esse Verbum Incarnatum. Laurent. etiã Iustinian. serm. de Ascensione dicit, Christum factum esse angelorum parietem & hominum. Et in serm. de Assumptione beate Virginis de illius eximia gloria verba facien. inter alia sic inquit. *Nemo inuidebat illi, quoniam ab eius beneficijs nullus inuidebatur immuni, fructus quippe ventris eius ciuitatem illam repleuerat sanctitate.* Rupert. etiam lib. 3. de process. spirit. sanct. cap. 21. cuius sententiam late tractabimus quæst. 1. art. 3.

Tercio probatur conclusio rationibus, & coniecturis: quia Deus prædidit merita Christi prius, quam gratiam, vel gloriam angelorum iuxta ordinem prædestinationis Christi supra à nobis explicatum: ergo credendum est, Deum ordinasse Christi merita ad hunc effectum, quandoquidem ipsa habebant valorem & condignitatem ad hunc effectum, & ad honorem Christi pertinebat, vt per merita sua haberet effectum gratiæ & gloriæ, etiam in angelis: ac deniq; hoc modo magis ostenditur perfecta ratio iustitiæ, & misericordiæ in hoc diuino opere de sanctificatione, & gloria angelorum. Secundo, quia optimus ordo rerum postulat, vt omnia, quæ sunt vnius generis, reuocentur in vnam causam in illo genere, quoad fieri possit. Item in vno corpore, quo maior est connexio omnium membrorum cum capite, eo est constituto perfectior, sed angeli, & homines conueniunt in vno genere gratiæ, & sunt membra vnius corporis Ecclesie, cuius Christus est caput: ergo erit perfectior, & conuenientior ordo, si totum hoc corpus habeat vnum principium, & vnum caput, per cuius influxum omnia illius membra vitam, & spirituales sensum participant. Quæ ratio fundamentum habet, vt dixi, in Paulo ad Eph. 4. Et inuari potest illis principijs Metaphysicis: Quidquid est tale per participationem, reuocatur ad id, quod est per se tale, Christus autem solus est per se gratus, angeli vero per participationem, & ideo ad Christum reuocantur, vt ab illo, & per illum gratiam obtineant. Item quia quod est supremum in vno genere, est causa cæterorum eo modo, quo esse potest: Christus autem est supremus in genere gratiæ, & ideo est causa gratiæ angelorum finalis, exemplaris, & meritoria, omnibus enim his modis esse potest, & decet. Tercio conficio argumentum, quo supra in simili quæstione de iustitia Adæ vsus sum, nam angeli in statu viæ habuerunt fidem Christi Domini: ergo per eam fidem vitam sanctificati sunt: ergo per Christi merita sanctitatem, & gloriam obtinuerunt. Antecedens est sententia D. Thomæ 1. par. quæst. 64. art. 1. ad quartum, & colligitur satis clare ex Augustino lib. 5. Genes. ad lit. c. 19. & ex Bernardo serm. 27. in Cantica, & significat Rupertus lib. 8. in Ioan. circa finem exponens verba illa Ioan. 8. *Ille homicida erat ab initio.* Et confirmari potest ex dictis supra quæst. 1. art. 3. Adam in statu innocentie habuisse hanc fidem, eadem enim est omnino ratio.

Fulgent.

Ioan. 14.

Marci 10.

Ioan. 10.

Ioan. 17.

Ephes. 4.

Coloss. 1. & 2. Ephes. 1.

Hierony.

Chryf. & Theophyl.

Claudian.

Bernard.

Cyri.

Gregor.

Laurent. Iust.

Rupert.

Ephes. 4.

Angeli in via habuerunt fidem Christi. D. Thom. August.

Bernard. Rupert. Ioan. 8. August.

Item

Item quia dubitari non potest, quin sancti angeli videant in Verbo Incarnationis mysterium, ut omnes Theologi docent cum Augustino lib. 9. Ciuit. c. 21. ergo verisimilius est, illud prius credidisse in via, fidei enim respondet visio, & quodammodo est proportionatum illius meritum, seu accommodata dispositio, aut via ad illam obtinendam. Et ideo docent Theologi, homines ea mysteria supernaturalia videre in Verbo, quae in via crediderunt. Denique apud August. notam est, angelos de his mysterijs habere scientiam *matutinam*, de quibus habent, vel aliquando habuerunt cognitionem *vesperinam*, lib. 4. Genes. ad lit. cap. 22. si ergo sancti angeli lumine claro vident in Verbo Incarnationis mysterium, non est cur dubitemus, cum essent viatores, cognouisse illud lumine fidei. Consequentia autem facta in principali argumento satis probata sunt, cum de iustitia Adami disputarem, est enim omnino eadem ratio, quia si per fidem est Christus reuelatus angelis ab initio suae creationis, sine dubio est illis propositus ut caperet eorum, cui subicerentur, & in quo suam spem, & fidem, post Deum collocarent. hoc enim modo, & propter hanc causam, fides Christi in ijs requiri solet, qui Deo placent. Ex quo verisimilis valde grauissimorum autorum sententia est, malos angelos ex reuelatione Christi sibi facta occasionem sumpsisse peccandi, per superbiam, & inuidiam humanae naturae, quod Rupert. supra indicat, & Hieronym. super ad Ephes. 1. dum inquit. *Omnis dissensio, quae est ante mundum, & postea esse coepit in mundo, tam visibilibus, quam inuisibilibus creaturarum, aduentum Dei pollicebatur.* Ergo multo magis verisimile est, sanctos angelos in Christo & per Christum, in quem credebant, meruisse.

Rupert. Hierony.

Quid Christus angelis meruerit.

Ex hac conclusione colligitur secundo, Christum Dominum meruisse sanctis angelis omnia dona gratiae, quae nobis diximus meruisse, proportionate seruata, exceptis ijs, quae ad remedium peccati pertinent, de quo infra dicemus. Itaque meruit Christus sanctis angelis electionem, praedestinationem, vocationem, auxilia omnia excitantia, adiuuantia sufficientia, & efficacia, & denique omne meritum, & augmentum gratiae, & gloriae. Quae omnia eisdem modis probanda sunt, quibus de hominibus probata fuerunt. Est enim eadem ratio supposito modo praedestinationis Christi, & supposito etiam illo principio, quod gratia Christi & Dei eadem est, quia omnis gratia Dei per Christum communicatur.

Respons ad argum.

In sen.

Ad fundamenta contrariae sententiae. Ad Scripturae testimonia responderetur, frequentius loqui de effectu passionis Christi per modum redemptionis, & liberationis a peccato, & ideo frequentius loqui de illa in ordine ad homines: cum vero loquitur de gratificatione, seu sanctificatione, quae est per Christum, vel eum ipsum proponit ut vniuersalem autorem gratiae, & salutis, nunquam excludit angelos: quin potius cum de gratia angelorum, & causis eius per pauca Scriptura loquatur, intelligendum videtur sub his vniuersalibus locutionibus illos comprehendere, ut dictum est. In particulari vero ad illam parabolam de centum ouibus in primis dicitur, ea, quae in argumento afferuntur, magis ad spirituales sensum, quam ad literalem pertinere, nam literalis sensus solum esse videtur, per eam parabolam tantum explicuisse Christum, cur potius cum poenitentibus, quam cum iustis versaretur, ut late san. ibi profequitur cap. 94. Concordia. Et in hoc literali sensu fundatur eommode mystica Sanctorum expositio, & hoc modo retorqueri potest ex illa parabola argumentum, primum quia Christus vocat angelos, oues suas, & quae ac homines, non ergo minus ad se pertinere censuit illorum salutem, quam hominum, quamuis pro hominibus, qui plus indigebant, plus laborauerit. Dein-

de, sicut relinquere iustos non est non mereri illis neque non operari salutem illorum, sed est, non ita conuersari cum illis, neque illos tot medijs, & modis quaerere, ita relinquere angelos non fuit non mereri illis, sed fuit ad homines singulari modo descendere, relicto ad tempus angelorum consortio, & statum beatifico.

Ad testimonium Pauli ad Hebr. 2. in primis fieri potest vis in illis verbis, *Qui sanctificat & sanctificatur, &c.* Et sic duplex potest esse responsio, vel certe triplex. Prima est, non esse legendum, qui sanctificat & sanctificatur, sed qui sanctificat & sanctificatur, ut hoc sit quoddam singulare nomen, & quasi epitheton Christi. Sic enim legitur videtur Dionys. cap. 4. de Ecclesiast. Hierar. circa finem, dicens, Christum, iuxta modum loquendi Scripturae, esse eum, qui sanctificat & sanctificatur, quod nomen in nullo alio Scripturae loco Christo tribuitur, ut ibi Maximus notauit, exponens Dionysium. Eodemque modo legitur videtur alter Dionys. Alexandrin. in epistol. contra Paulum Samosatenum apud Turrianum in Oplotecha, ubi idem refertur ex Cyril. lib. 3. contra Nestorian. qui idem habet lib. 1. de Fideae reginas, cap. *Quod Christus vnus sit.* Qua lectione supposita, nullum potest ex illis verbis sumi argumentum. Obstat vero huic responsioni. Vulgata lectio, quae in plurali habet, *qui sanctificatur*, & eodem modo videtur legisse omnes antiqui expostores, & Cyril. Alex. lib. 2. ad reginas, cap. de Christi sanctificatione. Nec videntur illa sequentia verba, *ex vno omnes, posse commodum habere sensum*, nisi in plurali legatur, ut sensus sit, tam qui sanctificat, quam qui sanctificatur, ex vno sunt omnes; nam, si Christus est, qui sanctificat, & qui sanctificatur, quomodo ex vno omnes? aut qui sunt hi omnes? Quamuis enim responderi possit, hos omnes esse illos filios, quos Deus Pater in gloriam adduxerat, ut sensus sit, Christus & illi, ex vno omnes: tamen re vera est nimis eoacta expositio. Et praeterea verba sequentia, scilicet, *Propter quam causam non confunditur fratres vocare, non recte cohererent, nisi illud relaxium, non referat eos, qui sanctificatur.*

Retenta igitur Vulgata lectione, est secunda responsio, qui sanctificat, & qui sanctificatur, esse ex vno Deo, ex vno conditore, ex vno aeterno Patre, licet diuerso modo; ille ut naturalis Filius, & per se sanctus, & aliorum sanctificator, reliqui ut adoptiui, & sanctificati ab illo: quae omnia, tam de angelis, quam de hominibus dici potuerunt. Ita vero legitur & exponit Chrysost. homil. 4. Theodor. & Theophyl. Ambros. Anselm. D. Thom. Primatius, & Cyrillus Alexand. loco proxime citato. Tertio vero possumus admittere probabilem expositionem, qui sanctificat, & qui sanctificatur, esse ex vno Adamo, seu ex vna stirpe & natura, ut Adamus, Caiet. & nonnulli alij exponunt. Hac autem posita expositione, dicendum est, ibi loqui Paulum de sanctificatione à peccato, id est, redemptione. De hac enim à principio illius capituli sermonem instituerat, ut patet ex illis verbis, *Quomodo nos effugimus, si tantum neglexerimus salutem? scilicet, quae nobis parata est, per Christi mortem, & redemptionem; unde inferius subdit, Videmus Iesum propter passionem mortis gloriae & honore coronatum: ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Et addit. *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummare; id est, decebat, ut Deus Pater, per quem & propter quem sunt omnia, qui per suam praedestinationem multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummare, id est, in gloria & honore exaltare, ita enim communiter legitur & exponitur, ut patet ex citatis expostoribus & optime ex Petro Maxentio Dialog. 2. contra Nestorian. Alij vero legunt passiuè consummati, ut Ruffin. in ex.*

in expositione Symbol. & quod ad præsens spectat, A eundem reddidit sensum, scilicet, deuisse, Christum, per quem omnia & propter quem omnia, qui per sua merita præuisa multos filios in gloriam adduxerat, consummari per passionem in autorem salutis eorum, id est, consummare ac perficere munus sanctificandi illos, per passionem, & mortem, eos, qui indigebant, à peccato liberando. De hac ergo sanctificatione recte subdit, eum, qui sanctificat, & qui sanctificatur, esse ex vna stirpe, & natura, seu ex vno Adamo, licet non eodem modo, nos enim sumus per seminale generationem, ille tantum secundum corpulentam substantiam. Et hinc etiam facile responderetur ad verba sequentia, si in eis vis fiat, scilicet, quod homines tantum vocat fratres & pueros suos, hoc enim non ideo est, quia illi soli à Christo gratiam accipiunt, sed quia speciali modo cum illo in natura conueniunt & in origine, & quia singulari modo sunt ab illo sanctificati, & redempti. Vnde, quod subdit Paulus, *Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem*, puerorum nomine solos homines intelligit, propter prædictam singularem cum Christo coniunctionem, nomine autem *carnis, & sanguinis*, non naturam tantum, sed etiam passibilem naturæ conditionem intellexit, vt supra, circa artic. 3. quæst. 1. disputat. 5. latius exposui, & hanc vim habet particula illa, *similiter*, scilicet, quoad statum & conditionem passibilem, quod etiam sequentia verba declarant: *Vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium*, ad hoc enim non sufficiebat sola natura carnis & sanguinis, sed necessaria etiam erat conditio passibilis.

Denique fieri potest vis in illis verbis. *Nusquam enim angelos apprehendit, sed solum Abrabam apprehendit*, præsertim si iuxta Chrysostom. Ambros. Theophylact. D. Thomæ, Prima & aliorum expositionem, emphasim, ac mysterium intelligamus latere in verbo, *apprehendit*. Nam proprie dicitur quis apprehendere eum, quem fugientem insequitur, ac tandem assequitur, cum ergo humana natura, & angelica ex parte, à Deo fugerit, Christus non est insecutus angelos sed homines, & ideo dicitur non angelos, sed homines apprehendisse. Responderi vero potest in primis, expositionem illam ac ponderationem, non esse necessariam, quia nomine apprehensionis intelligi sufficienter potest ipsa assumptio humanæ naturæ. Verbum enim, *apprehendo*, in rigore non requirit illam significationem, sed simpliciter significare potest, accipere, capere, & ad se trahere: & verbum Græcum, *ἐπιλαμβάνω* quod illi respondet, eandem habet simplicem significationem, & ita simpliciter exponunt Theodoret. Caiet. & alij. Deinde, admissa illa ponderatione, nihil nobis obstant illa verba, fatemur enim, Christum non sedemisse angelos, & ideo nec illorum naturam assumpsisse, nec fugientes ex illis fuisse insecutum vt eos apprehenderet, & ad se renocaret, nec etiam pro eis mortuum fuisse. Hoc tamen nil obstat quominus sanctis angelis gratiam & gloriam meruerit, vt dictum est. Quin potius illa rigorosa significatione verbi, *apprehendit*, recte confirmatur, quod dictum est, Paulum ibi loqui de sanctificatione à peccato, & ideo tantum habere sermonem de hominibus, & de specialibus beneficiis illis concessis, & de singulari coniunctione & similitudine, quæ est inter Christum, & ipsos, non tamen propterea excludit propria beneficia, quæ Christus potuit conferre angelis, & de facto contulit, quamuis illo loco eorum mentionem non fecerit, quia ad rem, de qua tractabat, non pertinebat.

Secundum fundamentum, quod ex autoritate Patrum sumptum erat, difficultatem nõ habet, quia fere totum in autoritate negatiua fundatur, Consequenter

dimus ergo, sanctos Patres in illis locis meminisse illorum effectum, & non huius, quia fortasse in hanc quæstionem non inciderunt, vel in re dubia noluerunt suam proferre sententiam. Ambros. vero, qui non nihil obstare nobis videtur, primum dubitanter loquitur dicens, *Fortasse, &c.* Deinde exponi potest iuxta ea, quæ sequenti sect. dicemus.

Ad rationem ab inconuenientibus sumptam, negatur prima sequela, nam Christus nemini clausit ianuam regni cælorum, sed quantum in ipso est omnibus fuit semper patens, neque enim debuit per sua merita retardare aliquæ ab ingressu gloriæ vel susceptione præmij suis meritis debiti, & ideo si angeli non habentes gratiam ex Christo habituri erant gloriam statim post terminum suæ viæ, & meriti, multo magis eam sine mora recipere debuerunt propter Christum, eademque lex fuisset eum hominibus obseruata, si in statu iustitiæ & innocentie permansissent: tamen quia peccando ianuam regni cælestis sibi occluserant, quæ aperta non fuit, donec plene fuit pro tota natura, quæ reatum peccati contraxerat, satisfactum, ideo ante Christi aduentum nullus hominum ad illam beatitudinem admittebatur, vt latius inferius suo loco dicitur. Aliorum solutio patebit ex sect. sequenti.

SECTIO II.

Virum Christus redemerit angelos, pro illis, mortuus fuerit.

D Vobis modis intelligi potest, Christum redemisse angelos, & pro illis mortem obiisse, primo de peccatoribus angelis, vt sensus sit, Christum per sua merita & satisfactionem, liberasse eos, vel aliquando fore liberaturum, ab eo statu, in quem per sua peccata inciderunt. Secundo de angelis sanctis, vt scilicet Christus dicatur eos redemisse, quia per sua merita eos à peccatis præseruauit. Priori modo dicitur errasse Origen. hom. 1. in Ioan. post medium, circa illud. *In principio erat Verbum.* Clarior vero hoc docet hom. 1. in Leuit. & hom. 24. in Numeros. Eiusque sententiam videtur vsurpassisse Hieronym. super ad Ephes. 1. vbi inquit, *cur angeli, qui nunquam peccauerunt, dicantur subijci pedibus Christi, & ait. Potest quidem responderi quod sine peccato nullus sit, vnde & crux saluatoris, non tantum ea, qua in terra, sed etiam ea, que in cælo erant, purgasse perhibetur.* Quæ verba exponi possent iuxta alium sensum de præseruatione, quia nulla creatura ex se impeccabilis est, & ideo dici possunt angeli sancti per Christum accepisse, vt peccatum non committerent, quo dicuntur omnino non caruisse, quia illud habere potuerunt: vel certe exponi possent iuxta ea, quæ super cap. 2. scribit circa illa verba. *Qui fecit veraque vnum, dicens, Christum pacem attulisse cælestibus, & terrenis, quia in suo sanguine cælestia & terrestria copulauit, que inter se dissidebant, atque in auctum esse, vt crux Christi non solum terra, sed etiam cælo, nec solum hominibus, sed etiam angelis profuerit, atque ita omnis creatura Domini sui cruore purgata sit.* Veruntamen, quæ idem Hieronym. c. 4. scribit, exponens illa verba. *Ex quo totum corpus, &c. non videntur pati posse hanc expositionem, dicit enim, Christum venisse, vt totum corpus Ecclesiæ sanaret.* Quod infra explicans ita dicit. *Vt angelus refuga, id est incipiat, quod creatus est, & homo, qui de Paradiso fuerat eiectus, ad culturam iterum Paradisi restituatur: ista autem vniuersa sic fiunt, vt inuicem inter se charitate iungantur.* Videtur ergo Hieronym. vel secutus Orig. vel (quod verius est) simpliciter retulisse Orig. sententiam, neque approbando, neque reprobando illam, vt in præfatione illius Epistolæ ipse indicat, & in Apologia contra Rufin. generaliter se excusat, & in 2. tom. epist. 59. ad Auitum idemmet Hieronym. inter Origenis errores ponit, quod docuerit, damnatos angelos aliquando

Origenis error de Angelis.
Hieronymus

renocant.

Niceph.
Theophyl.
Alexand.

reuocandos esse ad statum sanctorum angelorum, quem errorem damnatum esse contra Orig. in V. Synod. refert Nicephor. lib. 17. histor. c. 27. & 28. & contra eundem videri potest late Theophilus Alexandrinus in duabus epistolis, quæ referuntur in tom. Bibliot. sanct. & in alijs locis hic error ex professo impugnatur, ostendendo, penas inferni esse æternas & immutabiles, in hoc ergo sensu certissimum est, Christum non redemisse angelos, nec mortuum esse pro illis, non quia id fieri non potuerit, sed quia Deus statuit illis non parcere, nec remedium præstare, cuius potissima ratio est inferutabilis Dei voluntas, congruètas vero adduximus supra quæst. 1. art. 2.

Bernard.
Dionys.
Theodor.
Theophyl.

De posteriori ergo sensu versari potest quæstio inter Catholicos, quæ suppositis ijs, quæ in precedentiibus dicta sunt magis ad modum loquendi, quam ad rem spectat. Oportet tamen proprie, & castè loqui. Bernardus ergo locis citatis sectione præcedenti, videtur probare illam locutionem Christum redemisse angelos sanctos, gratiam præseruationis illis conferendo. Dionysius etiam, c. 8. de diuini nomi. in fine dicit redemptionem posse appellari ex eo, quod non finit, quæ vere sunt, ad id cadere vt non sint. Præterea Theod. ad Hebr. 2. dicit, Christum pro creaturis omnibus mortuum fuisse, vbi enim nos legimus, vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem, ipse legit, vt absque Deo pro omnibus gustaret mortem, & exponit, Deo excepto, pro omnibus gustauit mortem. Vbi Theophyl. licet lectionem illam non probet, quam à Nestorianis dicit esse inductam, illa tamen supposita, expositionem Theodor. approbat.

August.
Bernard.

Dicendum vero breuiter est primo Christum proprie loquendo non esse mortuum pro angelis, vt rectè docet August. in Enchirid. c. 61. & sequentibus, & eodem sensu dicit Bernard. ferm. in ser. 4. hebdo. sanct. passionem Christi, neq; bonis, neq; malis angelis datam esse, sed tantum hominibus, multa etiam, quæ in sectione præcedenti in primo argumento primæ sententiæ adducta sunt, hoc confirmant.

2 Cor. 5.

Christum non proprie pro angelis mortuum.

Quibus addi potest illud 2. ad Corinth. 5. Si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Sed angeli non sunt mortui: ergo nec pro illis Christus mortuus est. Ratio vero est, quia mors vt mors, non est assumpta propter angelos, sed solum propter homines lapsos, vnde gratia non est data angelis ex præmissione meriti fundati in morte Christi, sed fundati absolute in charitate & bonis operibus Christi hominis, ac propterea neque illis data est gratia dependenter à morte Christi, nam si homo non peccasset, Christus non esset mortuus, vt supra dictum est. Deniq; mors, & alia pena per se primo assumpta sunt ad satisfaciendum, vnde pro illis solis dicitur Christus mortuus pro quibus satisfaciit, non autem satisfecit pro angelis, licet illis meruerit, sed satisfecit pro hominibus, ad quos expiandos se ipsum obtulit sacrificium. Nec vero, si Christus angelis meruit, propterea sequitur pro illis mortuum esse, primum quia non est necesse, vt per ipsam mortem illis meruerit, sicut nobis, sed per alios actus charitatis, vel religionis, &c. quamquam enim omnes actus Christi de se digni essent quolibet præmio, potuerunt tamen ab ipso, quidam actus ordinari ad vnum effectum, & non ad alios, vt ex supra dictis in hac quæst. & in q. 11. artic. 2. satis constat. Secundo & melius, quia quantum meritum mortis extrinsecum sit ad angelos, non inde fit mortuum esse pro angelis, quia non pro illis ordinata, & assumpta est mors. Exemplum euidentis est, quia Christus per mortem suam sibi aliquid meruit, & tamen non propterea dici potest pro se mortuus, quin potius in Concil. Ephe. cau. 10. damnantur dicentes, Christum pro se obtulisse sacrificium, & definitur pro solis hominibus obtulisse.

Dico secundo, Christum non posse proprie dici redemptorem angelorum. Hoc etiam colligitur ex

Augustini supra, & ex communi modo loquendi Theologorum. Ratio est, quia nullus redimitur, nisi qui sub peccato seruit, vt ex Zozimo Pap. dicit August. epist. 157. sed angeli sancti nunquam seruiuerunt peccato. Nec satis est, quod potuerint peccare, & propter merita Christi præseruati sunt, hæc enim ratione potuerunt dici diuina virtute, seu propter Christi merita fuisse præuenti, ne peccarent, seu defensi à peccato, vt loquitur Fulgent. lib. 2. ad Trasimund. cap. 1. circa finem; non tamen hoc sufficit ad propriam redemptionem, quia redemptio dicitur iteratam emptionem. Supponit ergo, eum qui redimitur, esse aliquo modo captiui, & vendendum sub peccato vel in se, vel in radice sua, ex qua necessario, contrahenda esse seruitus, & captiuitas peccati: angeli tamen sancti neutro modo fuerunt captiui, & ideo non fuerunt redempti, neque à Christo meritorie, neque à Deo vt principali autore gratiæ, sicut etiam mali angeli non possunt dici quoad sufficientiam redempti, eo quod illis data est sufficientes gratia, qua possent vitare peccatum. Adde, Christum solum redemisse, proprie pro quibus satisfecit, Christi enim redemptio hoc totum, & hoc potissimum includit: certum est autem, Christum non satisfecisse pro angelis. Potest ergo Christus vere dici sanctificator, iustificator, & glorificator angelorum, non vero proprie redemptor. Vnde illæ locutiones Bernard. & Dionys. supra citatæ non sunt omnino propriæ, & rigorosæ, omnem enim liberationem à peccato, redemptionem vocarunt, nos vero hic explicamus propriam, & rigorosam significationem verborum. Et idem ad Theodoretum dicendum est, cuius locutio magis vitanda est, quia magis redolere errorem Orig. quamquam à Theodor. in Catholico sensu explicatur, dicit enim Christum mortuum esse pro omnibus, quia per ipsum omnia in statuantur, vt Paul. alio loco dixit.

QUESTIO XX.

De conuenientibus Christo, secundum quod Patri fuit subiectus, in duos articulos diuisa.

DEinde considerandum est de his, quæ conueniunt Christo per comparationem ad Patrem. Quorum quædam dicuntur de ipso secundum habitudinem ipsius ad Patrem: puta, quod est ei subiectus, quod ipsum orauit, quod in sacerdotio ministravit. Quædam vero dicuntur, vel dici possunt, secundum habitudinem Patris ad ipsum: puta, si Pater eum adoptasset, & quod eum prædestinauit.

Primo igitur considerandum est de subiectione Christi ad Patrem. Secundo, de eius oratione. Tertio, de ipsius sacerdotio. Quarto, de adoptione, an ei conueniat. Quinto, de eius prædestinatione.

Circa primum quaeruntur duo.

Primo, vttrum Christus sit subiectus Patri.

Secundo, vttrum sit subiectus sibi ipsi.

ARTICVLVS I.

Vtrum dicendum sit, Christum esse subiectum Patri.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod non sit dicendum, Christum esse subiectum Patri. Omne enim quod subiectione Deo Patri, est creatura: quia, vt dicitur in lib. 2. de Ecclesiasticis dogmatibus, in Trinitate nihil est seruiens, neque subiectum. Sed non est simpliciter dicendum quod Christus sit creatura, vt supra dictum est. Ergo